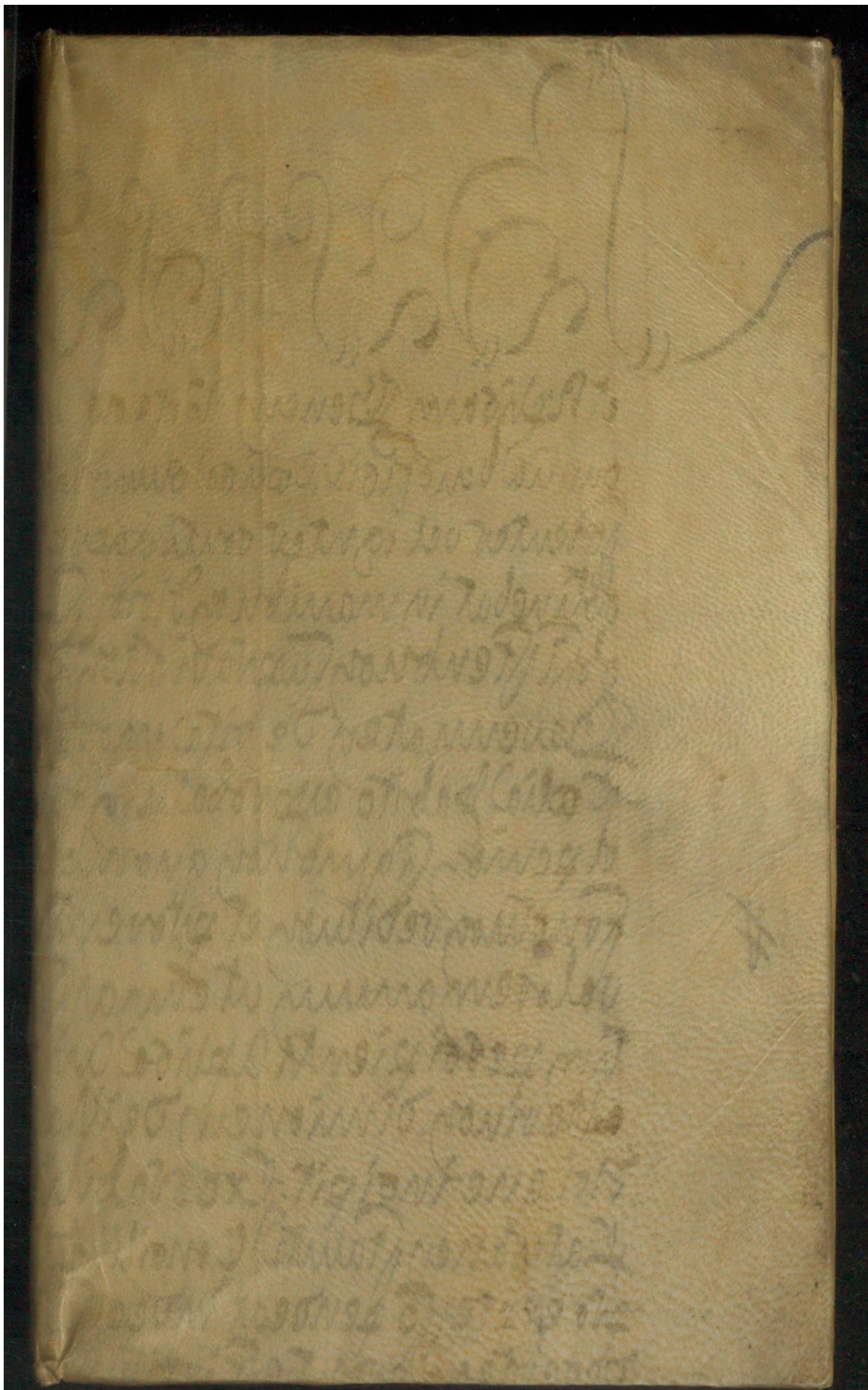
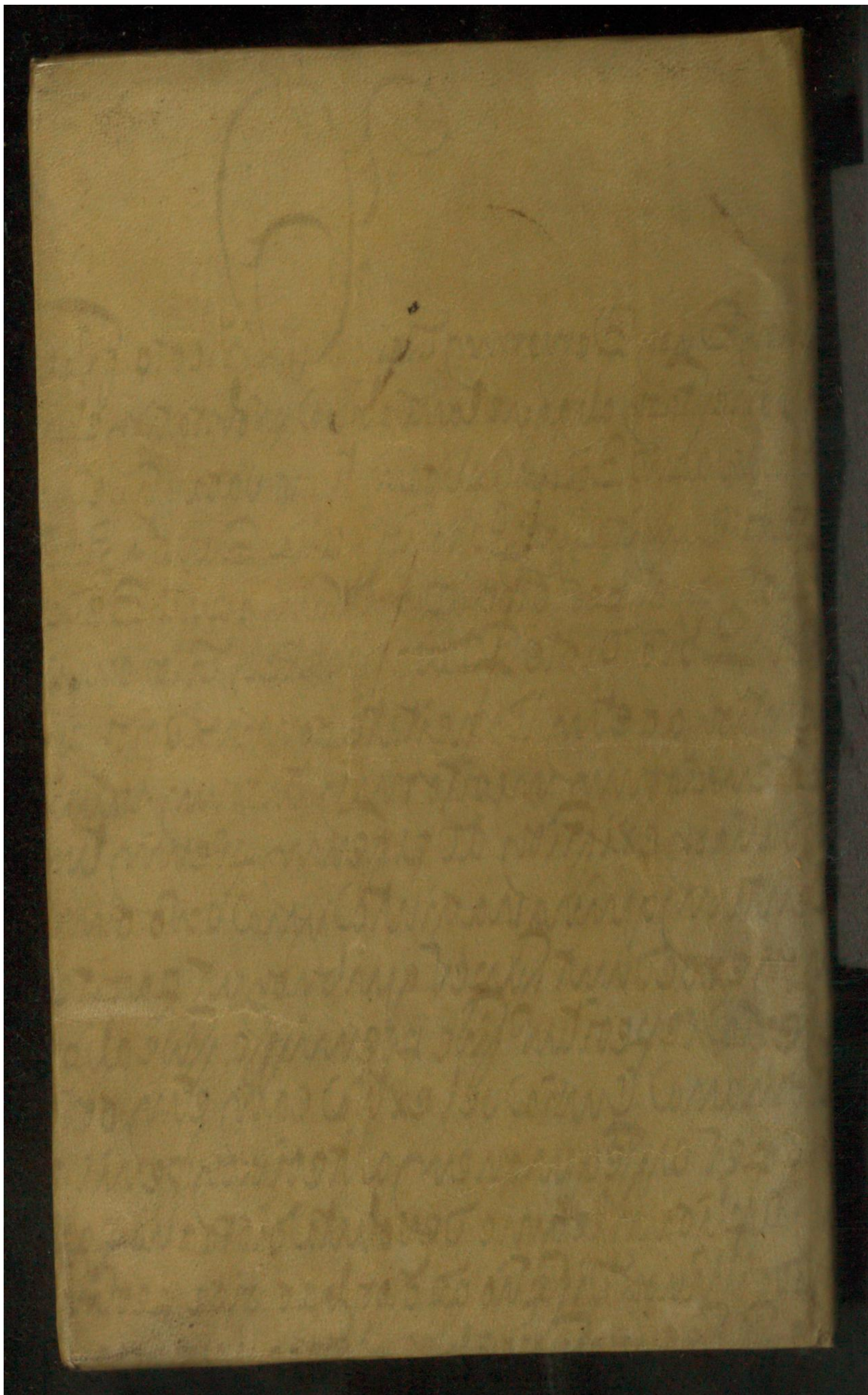

DORN
1583

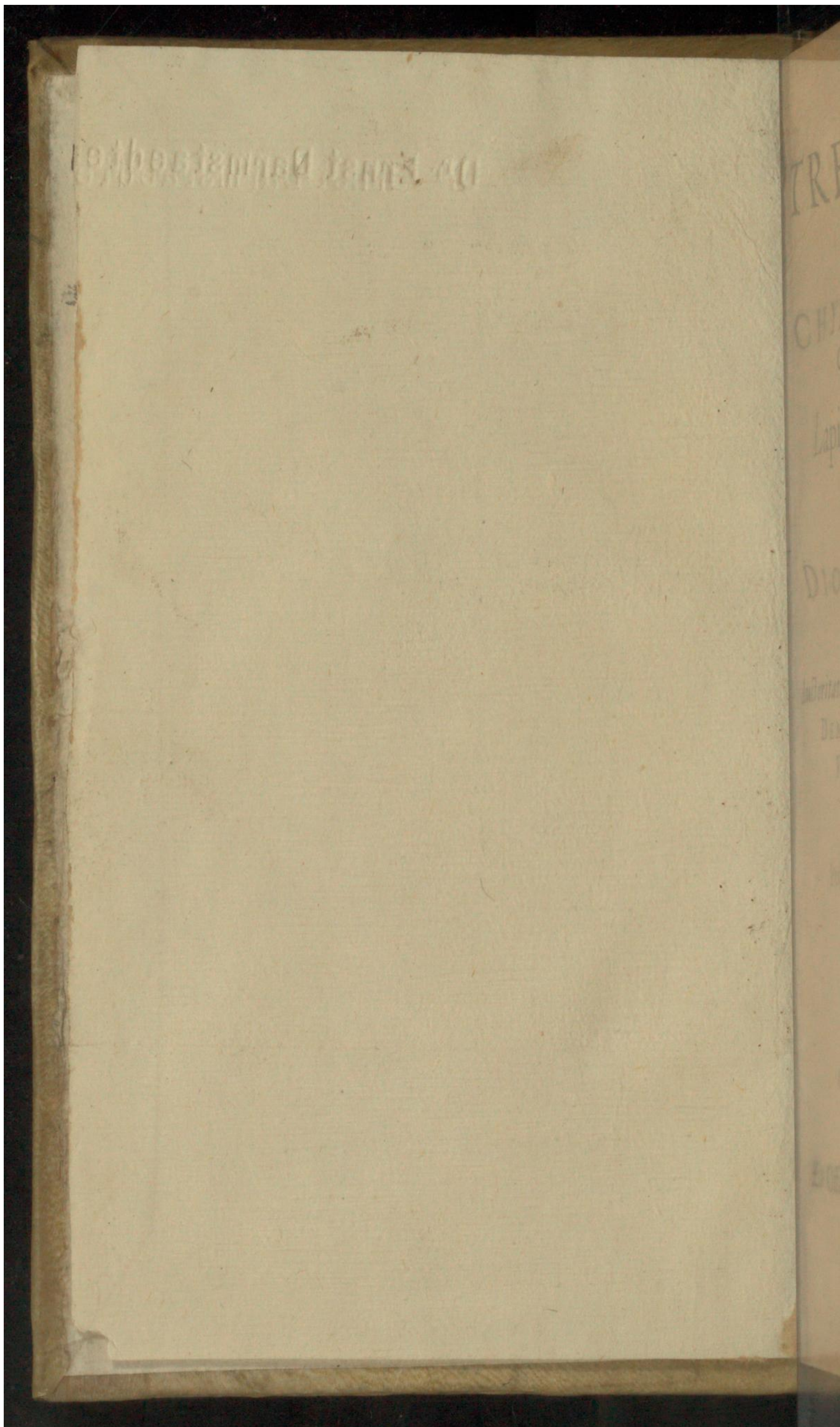

DR. ERNST DARMSTAEDTER
No. 439
COLLECTION

TREVISANVS DE CHYMICO MIRACVLO, QVOD Lapidem Philosophiæ appellant.

DIONYS. ZECHARIVS Gallus de eodem.

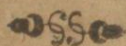
Auctoritatibus varijs Principum huius artis, DEMOCRITI, GEBRI, LVLLII, VILLANOVANI, confirmati & illustrati

Per GERARDVM DORNEVM.

Cum Gratia & Priuilegio Cæs. Maiest.

BASILEÆ,
Ex Officina Hæredum PETRI Pernæ.
Anno cIↃ IↃ XXCIII.

ILLVSTRISSIMO ET GENEROSISSIMO PRINCIPI AC DOMINO, DOMINO RICHARDO D.G. Comiti Palatino Rheni, Duci Bauariæ ſuperioris & inferioris, &c.

VT non in verba ſolius Paracelſi iuraſſe dicar à veritatis calumniatoribus, quorum hac tempeſtate (proch dolor) infinitus eſt numerus. Volui pariter & aliorum ſcripta, Princeps illuſtriſsime, cùm veterum, tum recentium autorum, & ſcribẽtium in hac arte traducere quædam, alia colligere. Quo ſtudioſi huius Philoſophiæ Lectores videant ex collatione mutua, hæc perbellè Paracelſicis reſpõdere, vt niſi coloribus diuerſis vna & eadem imago veri depicta videatur, ab vtriſque materia quidem & forma nullatenus differens: hoc ſolo tamen, quòd à Paracelſo hac de re breuiùs expeditiúſue tractatum ſit, quàm à veteribus: in eo tamẽ conueniunt omnes, quia Phyſicarum abdita rerum principia miranda perficiunt, vbi verò prępara-

tionum artificialium opera, per imitationem ad naturalia fuerint conformia. Tum demùm alìud nil requiritur, quàm nobilißimæ formæ naturalis, ac diuinißimæ potentialis in materiam purißimam introductio, qua manifestetur in inferioribus occulta virtus actione superiorum, vt actu suam in alia quæq; per naturam producta simpliciter, cùm artificio naturæ, tum artis, exerat. Siquidem intensa vis & compressa longè vehemētior extensa quauis existit, & præsertim cùm natura per hominis ingenium & artem adiuta, simpliciùs operabitur. Qui autem sunt harum periti rerum, nulla de re mirari magis debent, quàm cæcitatis hac in parte literatorum doctorúmque hominum (vt interim de vulgo taceam) non videntium ea quæ sibi versantur ob oculos, manibúsque sunt obuia. Nihilominus & quæ toto cælo distant, & quæ sub terra latent, ac vt illa non vident, iudicare, multaq; de his disserere præsumunt, assereréq;, cùm tamen & quæ manifestò vident, non intelligant. Quo fit, vt existiment omnia, quæ non didicerunt, esse mera somnia, haud secus atque mundi Sapientes olim Christi sapientiam: & modò nostri diuinæ creationis arcanam virtutem iudicant. Hoc solo ferire conscientiam istorum

volo.

volo. Dei virtus coniuncta naturæ si cognoscatur, ab ijs qui percipiunt, non contemnitur, sed potiùs recipitur cum reuerentia & gratiarum actione. Ab alijs verò non percipitur, neque recipitur, ad quos etiam non pertinet. Talia sunt igitur Chimica vera, vt non sint probabilia, quibus ingenium tenebris obfuscatum est. Verùm enimuerò non istis scribimus, neque laboramus, at ingenio fœlici & perspicaci viris tantùm, quibus hæc pauca sub tuo patrocinio, Princeps Illustrissime, publicare voluimus, cui bonam valetudinem animi tum corporis imprecamur. Datum Francofurti, Anno à Christo nato 1583. mense Februario.

Illustrissimæ C.T.

addictissimus

GERARDVS DORN.

GENEROSISSIMI DOMINI BERNARDI, COMITIS MARCHIAE TREVISANAE LIBER.

De secretißimo Philosophorum opere Chimico, per naturam & artem elaborando.

QVO veros inquisitores huius artis à communibus erroribus retraham in veram semitam, ne suas facultates dilapident, laborumq; nominis & famę iacturam faciant falsis librorum receptis insistentes, vt sunt Geberi, Rasis, Alberti Magni, Tramitis, Luminis, Canonis Pandectarum, Demophontis, Summæ, ac aliorum hominum seducẽtium, narrabo primùm errores meos, ac deinceps quemadmodum ad optatum finem peruenerim, quaterque hisce proprijs manibus lapidem fabricatus sim, & absoluerim. Quo tandem & qui meum legerint processum, speculationibus & imitatione operum naturæ pariter efficere valeant. Fatuum esset cum vulgo iudicare, propter Sophistas & impostores, quos in hac arte versari videmus in dies, falsam existere, vel eius veros autores, & sapientes suis scriptis imponere voluisse alijs, quia ipsi fuerint illusi, quin potiùs famam de se post mortem reliquisse voluerint, & non infamiam, aut vituperium. At ignarum vulgus hoc habet idioticæ proprietatis, vt mox à prima lectura,

quod non intellexerit, contemnat. Proinde longè plus proficiet quicunq; per firmas imaginationes principia naturæ sequutus fuerit, quàm litera vana & mortua sub ænigmatũ figuris innumeris, ac sophisticis. Vt autem proborum sententias vobis colligam sincerè purè tractãtium, libellum hunc conscribere volui, partirique in quatuor partes: quarum prima narrabit inuentores artis, eosq; potissimùm, qui hac potiti sunt ex voto, ac per quos ego adeptus sim. In secunda meam propriam historiam enarrans, dicam ad longum quicquid mihi contigerit in inquisitione temporis, & laborum onera citra vllam inuidiam ab initio in finem omnia. Tertia de radicibus & principijs disseret metallorũ, euidentissimis & philosophicis demonstrationibus. Quarta verò practicam ipsam continebit, sub parabola non vsque adeò obscura, quin optimè possit intelligi. Singula quidem ad eũ scripta modum, vt nisi Lector per hunc meum libellum intelligas, facilè non crediderim per alium te percepturum vnquam. Nec est etiam quòd prima facie mox intelligere te posse putes, vix decima lectura, quò sæpiùs eam repetes, eò meliùs indies rem detegere poteris. Non tedere debet laborum, vel pœnitere quemquã, qui credat his euitari posse paupertatem intolerabilem, & morbos omnes animi & corporis, vt ipsemet expertus sum in multis leprosis, caducis, hydropicis, ethicis, apoplecticis, yliacis, demoniacis, insensatis, furibundis, & alijs quamplurimis. In addiscenda quapiam arte mechanica vel aliqua liberali, sex vel septẽ anni sunt ad minimùm insumendi, sed

in

in hac omnes alias excellente, quantùm Sol stellas omnes nõ vltra mensem, quinque vel sex sustinere quis volet. Facilis est admodum, & vsque adeò, vt si claris enarrarem verbis, vel ad oculum demonstrarem, vix credere posses. Tota difficultas consistit in nostris vocibus, & intentione.

PRIMA PARS CHEMIAE DOMI-ni Bernardi Comitis Marchiæ Treuisanæ. De primis inuentoribus huius artis.

RTIS Chimisticæ primus instaurator, ab eius obliuione post diluuium, fuit HERMES TRISMEGISTVS, vt legitur Historiarum libris memorialibus gestorum antiquorum, in Imperiali, & in expositione Tabulæ smaragdinæ per Clauetum. Hic dictus HERMESS vel MERCVRIVS, quia sapientissimus omnium sui temporis, & Trismegistus, Termagnus, vel Tersapiens, quod omnem mundanam sapientiam, aut Physicam triplicem calluit atq; docuit, vegetabilem, mineralem, & animalem, vnum lapidem: Pater autem in hac arte vocatur, ab instauratione, vt omnibus libris habetur Hermeticæ Turbæ, in quibus eius mentio facta est priusquam Pythagoræ. Quotquot etiam hác tenuerint artem filij vocabuntur Hermetis. De hoc viro legitur in Biblijs, ipsum intrasse in vallem Ebron primùm, & ibidem inuenisse lapideas tabulas septem, quibus insculptæ fuerát à Sapientibus, priusquam inundatio fieret aquarum, septem artes liberales, cui-

que sua solùm in principijs suis, ne transirent in obliuionem. Etenim eo tempore licet instructi satis, vt præuiderent non omninò periturū mundum, sed seruatum iri, nihilominus tamen perfectam non habuerunt sapientiam, vt considerarent Deum, qui dederat ipsis illam eo tempore, dare potuisse alijs, & alio quoties vellet.

Vixisse fertur ante Legem, & pòst, quo tempore multi sapientes viri vixerunt. Narrat Aros in epistola quadam ad Regem Meffohe, hanc artem reuelatam à Deo nonnullis filijs Israel, ad Arcam Domini decorandam auro, & perficiendam, vti habetur apud Ezechielem & Danielem Prophetas: item apud Iosephum. Nonnulli absque manifesta reuelatione librisue, sed occulta per meditationes in operibus Dei visibilibus à suis creaturis, quemadmodum Phithomea, Rebecca, Salomon, & Philippus Macedo, quos omnes tamen à Diluuio præcesit Hermes in huius artis inuentione, per tabulas dictas in valle Ebron ab ipso repertas, quo loco positus fuerat Adam ab exilio de Paradiso Eden. Ab Hermete ad plurimos alios deriuauit, per libellum, quem inscripsit Smaragdinam tabulam, sub his verbis: Verum est, certum & verisimum. Quod est superius, naturam habet inferioris, & ascendēs naturam descendentis. Coniungas vnica via dispositioneque. Sol est eius coniugij pater, & alba Luna mater, tertius succedit, vt gubernator, ignis. Crassum fac subtile, & hoc spissum reddito, ad hunc modum gloriā habebis huius mundi. Breui hoc libello totum opus continetur. Plurimi hanc artem consequuti sunt, quemadmodum le-

gitur

gitur de Rege Calib, medio Bendagid Ternarij. Aristotele Chimista. Platone, & Pythagora Hermetis discipulo, Codicis autore, quo libro continetur ipsa rei veritas huius absque superfluitate, vel diminutione, licet obscurè satis. In Arabia Rex Haly maximus Astrologus habuisse fertur eius notitiam, qui Morienum docuit, & iste Regem alium Arabiæ, Calib dictũ antea: item Aros eam docuit Nephandin fratrem suum, & Saturnus Luncabur, atq; sororem eius Mederá. Infinitus est eorũ numerus, quos recensere vanum est: & librorum de hac arte conscriptorũ ingens habetur copia, sub metaphoricis verbis atque figuris, vt non facilè queant intelligi ab alijs, præterquàm à filijs artis, quorum lectura potiùs à via recta seducit in varios errores, quàm ad scopum dirigat, è quorum numero sunt Scotus, Arnaldus, Raymundus, Io. Mechungus, Hortulanus, Veridicus, &c. Proinde quò studiosos ad semitam rectam reducere valeam, opusculum hoc ipsis conscribere volui.

SECVNDA PARS, IN QVA DEscribuntur ingentes labores autoris, & impensæ maximæ, cum singulis operationibus ab initio vsq; in finem, ex veritate perseuerantißimi successus.

CVM primùm opus hoc aggressus sum, in manus meas incidit liber Rasis, in quo quidem experiundo quatuor annorum, & octingentorum coronatorum; item in Gebri libris plus quàm duorum

millium pro principio iacturã feci: ad id me sollicitantibus, ac inducentibus multis impostoribus, vt meam exhaurirent substantiam. Postmodùm inspexi libros Archelai tribus annis, in quibus operatus sum, vnà cum quodam monacho, & in libris Rupecissæ, ac Io. de Sacrobosco, per aquas vitæ rectificatas trigesies cum fecibus, vt in tantam acredinem abiret, quæ nullo vitro cohiberi posset, in eo labore deperierunt alii trecenti coronati. Duodecim aut quindecim ad hunc modum consumptis annis; & innumeris aureis, absque fructu, post multorum experimenta receptorum, in dissoluẽdis & congelandis, vt communi, armoniaco, pineo, saraceno, metallico, & salibus, tum plusquã centies calcinandis spatio duorum annorum: item in aluminibus rupeis, glaciei, scaiolæ, plumæ, in marcasitis, sanguine, crinibus, vrina, humano fimo, semine, animalibus & vegetabilibus, herbis, cuperosis, vitriolis, atramentis, ouis, per separationem elemẽtorum in athanore, per alembicum, pellicanum, per circulationem, coctionem, reuerberationem, ascensionem, descensionem, fusionem, ignitionem, elementationem, rectificationem, euaporationem, coniunctionem, eleuationẽ, subtiliationem, per commixtionem, & alia sophisticationum infinita regimina, quibus iam duodecim annis inhæseram, ætatis factus annorum trigintaocto, adhuc insistens in extractionibus mercuriorum, ab herbis & animalibus, hactenus dilapidaram inutiliter, cùm stultitia propria, tum impostorum seductionibus, circiter sex millia coronatorum, vt ferè despõdissem animum. Verùm enimuerò

ſemper interea meas preces ad Deum fundere non ſum oblitus, vt ſubuenire meis conatibus dignaretur. Deinceps in quendam Præfectum noſtræ patriæ pariter inueſtigantem, incidi, qui ex ſale communi lapidem cõſtruere conabatur, hoc in aere diſſoluens, & congelans ad Solem, aliaque multa narratu prolixiſsima. In hoc opere præterlapſus eſt ſeſquiannus cum alijs, inani labore, quòd in vera materia non operabamur. Fruſtrà quæritur in eo, in quo, quod quæſitum eſt, non continetur, vt in Codice Turbæ veritatis legitur. Cùm ergo ſal commune haudquaquam habeat quod optabamus, quinquies atq; decies aſſumptum repetitionibus, nullam ſuæ naturalis proprietatis alterationem demonſtrare nobis voluit vnquam, quapropter ipſum reliquimus vltrà non tentatum. Præterea vidimus alios in aqua fortiſsima diſſoluentes argentum optimum, cuprum, & alia metalla: item argentum viuum, quodque ſeorſim in peculiari vaſe, ac eadem aqua, tandẽ eiuſmodi ſolutiones omnes, poſtea quàm duodecim integris menſibus quieuiſſent, confundentes in vnicum vas: eam permixtionem aſſerebãt eſſe coniugium ſpiritus & corporis. Vas eiuſmodi ſuper cineres calidos continebant, vſq; dum aquæ tertia pars euaporaſſet, reſiduum exponebãt Solis radijs, opinantes lapillos chryſtallinos inde procreatum iri albos congelatos & liquabiles, ad albam ex albo, & ex rubeo metallo rubeos, ad rubeam tincturam. Ex viginti duabus phialis eiuſmodi liquore ſemiplenis, tres nobis dederunt. Expectauimus omnes euentum generationis huiuſmodi lapil-

lorum in fundis vaſorum, quinque annis, at fru-
ſtra: ſiquidem, vt in Turba dicitur, nihil extranei
opus eſt ad iſtum lapidem: per ſeipſum enim in
materia ſua metallica perficitur: tunc temporis
annum ætatis meę quadrageſimumſextum com
pleueram, cùm ego vnà cum doctore monacho
nomine Godefrido Lepore, lapidem ex eius in-
tentione præmeditatū aggreſſus fui: ſciebamus
enim aliud opus quodcumque præter lapidem
eſſe vanum, ac fruſtraneum: quapropter hunc fa
bricare conati ſumus, ad hunc modum videli-
cet. Eminus gallinarum oua numero duo millia,
quæ in aqua cocta duraq; ſeparauimus, cortices
in ſummam albedinem calcinantes: vitellos au-
tem & albumina quælibet per ſeipſa in equino
fimo putrefieri ſiuimus, & poſtea deſtillauimus
trigeſies in aquam albam, & in oleum rubeum
ſeparatim, aliaque multa, quæ ob prolixitatem
relinquimus: in hoc opere vano ſimiliter anni
duo cum dimidio nobis deperiêre præter vtili-
tatem, imò diſpendio maximo, quò factum, vt
fermè deſperabūdi prorſum deſeruiſſemus om-
nia, niſi noua ſpe fulciti: cœpimus iterum addi-
ſcere ſpirituum ſublimationes, aquarū fortium
deſtillationes, ſeparationes elementorum, for-
nacum & ignium ſtructuras varias, in quibus
verſati fuimus annos octo. Superuenit alius qui
dam Theologus, ac doctus, Prothonotarius à
Bergis, quo cum etiam operati lapidem extruere
volebamus, cuius inſtinctu ſolùm ex vitriolo rē
exequi putauimus, ac primò deſtillauimus ace-
tum acerrimum octies, in quo vitriolum dictum
calcinatum diſſoluimus, abſtraximus: iterum af-
fuſum

fuſum abſtraximus decies & quinquies die quolibet, ſpatio duorum menſium, ob cuius odorem vehementiſsimum quartana febre laboraui quatuordecim menſibus, commixtum hoc anno integro quieſcere, ſed nullo fructu permiſimus: erat enim extranea materia. Relatum nobis poſtea fuit à quodam viro docto, Confeſſorem Imperatoris, cui nomẽ erat Magiſter Henricus, certiſsimè habere ac tenere magiſterium lapidis: vt igitur eius notitiam haberemus, opus fuit amicorum medio maximo, & vltra diſpendio plura quàm ducentorum coronatorum, antequàm nobis familiarem potuimus reddere. Hîc autem in hunc modum operabatur: Paſtam ex argento & mercurio miſcebat cum ſulphure, & oliuarum oleo, decoquendo ſimul igne lento in pellicano luto munitiſsimo, ſpatulaq; lignea incorporando, ſed materia nunquam permiſceri potuit in vnum corpus ſpatio duorum etiam menſium. Tandem in aliam phialam poſitam hanc materiam, luto ſimiliter munitam, ac ſigillatam in cineribus continebamus calidis omninò ſepultã, igneque circumcirca fouebamus, exiſtimantes mercurium ſpatio dierum quindecim, aut viginti & vno, virtute ſulphurei corporis, conuerſum iri in optimum argentum. Decoctione abſoluta phialæ, plumbum imponebat pro arbitrio, & igne violentiſsimo liquefaciebat omnia ſimul in maſſam vnam: qua fulminata per cupellam cineritij, debebamus inuenire argentum pro tertia parte multiplicatum. Ego pro mea parte dederam argenti marcas decẽ, alij verò triginta duas, ex quibus recipere putabamus centum & trigin

ta marcas. At secùs euenit, quoniam ex triginta duabus marcis, ab examine socij duodecim duntaxat habuerunt, ego autem ex meis decem quatuor marcas accepi. Quo factum, vt cùm lapidis arcanum habere crederem à patre Confessore, quadringentis rursum coronatis pauperior factus, ac dolens, duobus mensibus abstinui, vt ab opere prorsus abhorrerem, maximè quòd mei parentes omnes increpare me, ac tormentare in dies non desisterent, vt præ mœrore vix edere, vel bibere possem, ad tantam maciem redactus sum, vt omnes existimarent me veneno contagioso quopiam imbutum esse. Nihilominus repentè postmodum quàm antea magis accensus plus millies, maximè quia tederet inutiliter elapsi temporis: agebam enim tunc annum quinquasimum octauum. Omnium errorum causa meorum (proch dolor) vnica hæc fuit, quia deuius oberrans nō operabar in materia congrua: nam, vt ipse Geber loquitur: Corpora quæuis imperfecta, mixtione cum corporibus à natura simpliciter perfectis, nullatenus perficiuntur, quia simplicem formam pro se tantùm, in primo gradu perfectionis, à natura quæ perficiuntur, adepta sunt, ac velut mortua, nihil de sua perfectione non superflua, tribuere possunt alijs, idq; duabus de causis, priore quidem, quia per imperfectionis admixtionem redduntur imperfecta, cùm non habeant plus perfectionis, quàm pro seipsis indigent: posteriore quia nō possunt hac via permisceri principia sua mixtione per minima, vt in decimotertio Digestorum habetur in Pandectis, & libro Calib: item apud Gebrum, &
in

in opere naturali, apud magiſtrum Daalin, & Arnaldum Villanouanum, in Speculo Alchimiæ, in Semita errantium à Platone conſcripta, in epiſtola Euuralij, in Roſario magno, & in Euclidis tractatu breui, ac reliquis non ſophiſticis ad hunc modum: Corpora vulgaria, per naturam ſolam in mineris abſoluta, ſunt mortua, vt imperfecta perficere nequeant, verùm ſi per artem ad ſeptenam, denam, vel duodenam ſuę perfectionis multiplicationem adducátur, eatenus tingunt in infinitum. Tum demùm enim penetrantia, ingredientia, tingentia, pluſquàm perfecta, viuaq; facta ſunt reſpectu vulgarium: de quibus etiā apud Raſim, Ariſtotelem chimiſtā, Aulphanem in ſuis Pandectis, & Danielem quinto capitulo ſuarum Retractationum, Aurum noſtrum completum (inquiunt) eſt pluſquam viuum. Item aurum noſtrum, & argentum noſtrum album, quæ ſunt vnum & idem, non ſunt vulgaria metalla: ſunt enim viua, alia verò mortua virium expertia, vt aureo Codicis libro legitur, & pleriſque alijs. Innumeros vtique vidimus, operantes in amalgamationibus & multiplicationibus ad album & rubeum, in omnis generis materia, quę poſsit excogitari, maximis laboribus, tantaque perſeuerantia, ac tam conſtanti, vt maiora nequeat, ſed nunquam vidimus adhuc argentum tertia parte, media vel minima locupletatum. Infinitas nihilominus dealbationes, vidimus rubificationes, recepta multa ſophiſticationum in tam variis atque diuerſis regionibus, vti Romæ, in Nauaria, Scotia, Turcia, Græcia, Alexandria, Barbaria, Perſia, Meſsinæ, Rhodi, in Gallia, in Hiſpa-

nia, in Terrasancta, & in conterminis regionibus, in Italia, in Germania, in Anglia, ac per totum ferê mundum in circuitu, nullibi horũ locorum adhuc vidimus, nisi laborantes in rebus sophisticis, herbalibus materijs, animalibus, vegetabilibus, plantalibus, lapidibus mineralibus, salibus, aluminibus, aquis fortibus per destillationes, elementorum separationes, sublimationes, calcinationes, argenti viui congelationes, medijs herbarum, lapidum, aquarum, oleorum, fumorum, ignium, & vasorum admodum extraneorum, at nunquam in congruis operantes materialibus substantijs reperimus. Nonnullos aliquoties in illis regionibus inuenimus, qui lapidis conficiendi modum tenebát, ac rationem: sed in ipsorum familiarem consuetudinem deuenire minimè potuimus. Quamobrem huc atque illuc discurrendo, inuestigando, & experiundo iam consumpseram decies mille, & trecentos coronatos aureos, vendiderã enim quandá possessionẽ, quæ valebat octo millia florenorum Germanicę monetæ, vt omnibus meis parentibus venissem in maximum contemptum, quia redactus eram ad paupertatem, vt pauca mihi iam residua pecunia maneret, annos tunc sexaginta duos & vltrà nato. Nihilominus ob tantas aduersitates admodum fractus corpore, non animo tamen adeò, vt à concepto desisterem, quin potiùs misericordiæ Dei confidens, bonę voluntatis hominibus atque diligentibus nunquam deficienti, patriam non sine maximo dedecore derelinquẽs, Rhodum me contuli, nemini hominum vt notus, quærerem si quomodo reperire quenquam valerem, qui con-
solaretur

solaretur meas afflictiones desideriorum. Vna dierũ de quodam audiuerã viro valdè religioso, magni nominis: rumor erat ipsum habere lapidem tantopere quæsitum, cum quo maximis tamen impẽsis amicitiam inij. Mutuo sumpseram à quodam, qui meos parentes optimè nouerat, octo millia florenorum. Formula sui laboris erat, aurum & argentum purgatissima & foliata, cum sublimati mercurij partibus quatuor mixta reponebat in fimum equinum, quę cùm stetissent ibidem vndecim mensibus, destillabat inde aquam igne vehementissimo: terram in fundo vasis residuam calcinauimus igne violento per se, aquam verò sexies iterum destillauimus, quauis destillatione subsidentem terram primę coniunximus, toties repetita destillatione donec residentiam nullam poneret ampliùs. Terræ tritæ & in vrinali positæ sensim affusimus, at frustrà multis laboribus conabamur terrã aqua sua imbuere: nunquam enim permiscere potuimus, aut efficere quin semper nataret super terram, etsi contineremus in continuo calore spatio septem mensiũ: nulla facta fuit coniunctio nec alteratio, igne etiam aucto, quo factum vt friuolum opus relinqueremus, propter quod rursum temporis annorum trium, & quingẽtorum coronatorum iacturam feci. Vir iste religiosus habebat excellentissimos libros chimicos, vt sunt Rosarius magnus, Arnaldus de Villanoua. Liber verborum Mariæ prophetissæ, in quibus studere cæpi denuò, tantisper abstinens ab opere spatio quidem annorum octo: tum primùm cognoui rationibus philosophicis, & euidentibus, quicquid an-

teà fuerá operatus, nil nisi stultos & inanes fuisse labores: maximè cùm considerarem Codicis totius veritatis hoc dictum: Natura, inquit, non emendatur nisi in sua propria natura, natura sua natura gaudet, natura naturam vincit, & natura naturam retinet. Hoc libro tandem edoctus, euasi liber ab omnibus meis sophisticationibus, erroneisque laboribus. Priùs itaque studere volui, quàm operari rursus magnis impensis, & sine fructu. Multas noctes peragebam insomnes assiduè mecum arguens, & concludens in hanc sententiam: Quid opus est (inquam) vt hanc artem ab hominibus quæram, in vanum hac via meipsum torquens? Si norint artem, nunquam patefacient, si non, frustrà cum ipsis versor, & magno dispendio conor ipsorum captare familiaritatem & amicitiam. Consideraui potiùs quibus locis libri maximè conuenirent, in eundem sensum ibidem existimaui latére potissimùm veritatem, quæ non potest in pluribus: sed in vno tantùm existere: hac via mihi facta est obuiam ipsa veritas: in quibus enim maximè conuenire videbam in vnum, hoc ipsum fuit, quod tam anxiè quæsieram. Quamuis vnus hoc nomine vocet, alter alio, nihilominus vna & eadem est substantia, solus error in diuersitate verborum committitur, & non in concordantijs. Proinde, fili mi, hunc libellum in tui gratiam conscribere volui, ne despondeas animum, néue decipiaris, quemadmodum ego diu miserrimè seductus fui: tutissima cautela siquidem alienorum exemplo periculorum est addiscere. Sanè credo (ita me Deus amet) istos homines, qui talia scribunt figuratiuè,

uè, aut parabolicè, crines, vrinam, ſanguinem, ſpermata, herbas, vegetabilia, animalia, plantas, lapides minerales, vti ſalia, alumina, cuperoſſas, atramenta, vitriola, boraces, magneſias, quoſcunque lapides & aquas, proponunt in hac aqua legentibus, credo (inquam) impenſarum admodum parum aut nihil in ea feciſſe, neq; laborum quicquam ſuſtinuiſſe, vel ad id mera crudelitate motos. Nam eorum omnium qui hoc labyrintho ſunt intricati, vel impoſterũ eò prolabi poſſent, me miſeret, quoties in mentem veniunt intolerabiles miſeriarum & calamitatum pœnæ, quas perpeſſus ſum. Quiſquis igitur fidem adhibere mihi volet, non ſine maximo commodo ſuo fecerit, ſolùm inde laborem, alios inſtruendo, reportare poſſum. Qui verò credere nolet, ſuo damno tandem experietur, quàta ſit fatuitas aliorum exemplis nil commoueri, nec diſcere velle. Fugite ſophiſticationes Alchimiſtarum nequam, & quoſcunque alios, qui fidem iſtis adhibent. Nam ſi quid boni vos lectura librorum docuit, falſis iuramentis & aſſertionibus adimere conabuntur, ac à via recta vos abducere, nihil habentes quo ſuos errores tandem excuſent, feci ſæpiùs, (inquiunt) at iam non habui quæ ad hanc rem erant neceſſaria, hæc & illa ſi addantur, &c. Niſi fugias potiùs quàm peſtem iſtos impoſtores & nebulones, in hac arte nihil vnquam boni deguſtabis. Priuſquàm ego hoc opus perfeciſſem experimento, duobus annis artem exactè didiceram ex libris, nihilominus ad me cùm venirent eiuſmodi homines deteſtabiles, & nequiſsimi fures, iuramentis imò periurijs aſſerebant mihi ma

nifeſtiſsimos errores pro veris experimẽtis,quos tamen olim delirans maximo diſpendio fueram expertus. Nec priùs in bonis meis opinionibus confirmari potui, quàm ipſos omninò deſererẽ, ac ſtudium meum in ea materia totum intenderem, & vigilantiſsimè proſequerer. Quicunque cupit artem verá addiſcere, verſetur cum ſapientibus: id eſt, iſtorum libros legat, & non impoſtorum, licet obſcuris verbis eam doceant. Nullibi claris & apertis deſcriptos eiuſmodi libros reperies, quapropter conſideranda poſsibilia ſunt ex operibus naturę,per comparationem iſtorum ad illa, & è contrà. Sophiſticationes omnes fugiendæ ſunt: item ſublimationes,coniunctiones, ſeparationes, congelationes, præparationes, diſiunctiones, connexiones, aliæque deceptiones omnes. Taceant quotquot aliam tincturam affirmant,quàm noſtram & aliud ſulphur, quàm noſtrum occultum in magneſia: item illi qui aliud argentum viuum extrahere præterquàm ex ſeruo rubeo, & aliam aquam à noſtra quæ permanens eſt, & nulli rei coniungitur,niſi propriæ ſuę naturæ,nihilq; madefacit aliud præter id, qđ eſt vnitatis propriæ ſuę naturæ. Aliud enim acetum non eſt quàm noſtrum, non aliud regimen, neq; alij colores: item non alia ſublimatio, ſolutio, con gelatio, putrefactio, &c. quàm noſtræ. Suadeo vt alumina, vitriola, ſalia, & atramenta omnia, boraces, aquas fortes, animalia, & omne quod ex eis prouenit, crines, ſanguinem, ſpermata, carnes, oua, lapides, & mineralia quæque relinquas, pariter & metalla ſola. Quamquam enim ex ipſis eſt introitus, & materia noſtra, vt aſſerũt omnes Phi

ſophi,

ſophi, componi debet ex argento viuo, & hoc alibi non reperitur, quàm in metallis (vt apparet ex Gebro, magno Roſario, Codice totius veritatis, Ariſtotele Chimiſta, Platone, Morieno, Haly, Calib, Maria, Auicēna, Conſtantino, Alexandro, Bendegid, Eſid, Serapione, Arnoldo Villanouano, Sarni Lilio, Daniele, S. Thomæ Breuiloquio, Alberti Tramite, Scoti Abbreuiatione, Senecæ ad Aros epiſtola ad Regem Arabiæ, & Hemus, Euclide ſeptuageſimo capitulo Retractationum, & Philoſopho tertio Metheororū, per quos omnes affirmatur, metalla nihil aliud eſſe, præter argentum viuum congelatum graduum decoctionibus) his non obſtantibus omnibus affirmatiuis rationibus, ipſa non ſunt lapis noſter, dum in forma ſunt metallica: nam impoſsibile eſt vnam & eandem materiam habere duas formas. Qua ratione poſsint eſſe lapis, qui formam dignam, & mediam habet inter metallum & mercurium, niſi primò corrumpatur, & auferatur eiuſmodi forma? Hac de cauſa Philoſophus, atque Democritus libro 3. Phyſicorum, cap. 3. de Metheoris, inquiunt: Glorientur Alchimiſtę vtvt volent, nunquam formas tranſmutabunt metallorum, niſi per ipſorum in primam materiam reductionem: hoc ipſum habent omnes libri, qui de forma tractant metallica. Verùm, vt intelligatur quid ſibi velit in primá reductio materiam, apprimè ſciendum materiam eſſe primam, rem ipſam in quam immediatę proximeq; ſpecifica forma introducitur, vti prima hominis materia, eſt vtrumque viri ſemen & mulieris. Plerique ignari hanc intelligere putantes reductionem, interpretantur

perperam ad quatuor elementa: nam (vt ipsi loquuntur) ex istis constant omnia, quæ creata sunt, absque dubio: sed ista sunt materia prima primæ materiæ, id est, ex elementis quatuor constant argentum viuum & sulphur, quæ tandem sunt prima materia metallorum. Etenim elementa quatuor æquè sunt ad formationem asini, vel bouis apta, ac ad metalla: primò namq; fieri debent per naturam argentum viuum & sulphur, q̃ esse queant metallorum materia prima. Exempli gratia, homo nō componitur ex quatuor elementis, existentibus adhuc in elementari natura simplici, sed à natura transmutatis in naturá primæ hominis materiæ. Haud secùs natura transmutans elementa quatuor in mercurium & sulphur, tum primùm effecit metallorum primam: nam quicquid vltrà fuerit in dictam operata materiam, nihil aliud inde resultare poterit quá forma metallica. Verùm antea cùm adhuc essent elementa, & non argentum viuum, neque sulphur, natura potuisset ex eisdem elementis procreasse bouem, herbam, hominem, aut quiduis aliud à metallo differens. Ex præcedentibus liquet apertissimè, quatuor elementa non esse metallorum primam, sed argentum viuum & sulphur. Alioqui iuxta sententiam illorum, sequeretur inde homines, & metalla, herbas, plantas, animalia bruta, in summa cuncta nil nisi rem vnam existere sine differentia, quo nihil absurdiùs vnquam dici potest. Item inde sequeretur, etiam ex metallis homines generari posse, cùm isti pariter, vt illa, constent ex elementis, & vltra quiduis ex quouis fieri, necnon simile sibi simile nō producere, non esse

esse generationem, neque semina, nullam rerum differentiam, si actu omnia essent vna substantia. Vt ad primá redeamus materiam, vtemur exemplo hoc videlicet, semen viri per se, & semen per se mulieris, non sunt prima materia fœtus, quoniam natura potest ex eis ad hunc modum separatis, aliud quid producere monstrosum, velut substantiam verminosam: sed ex amborum in vnum coniunctione, vt vnius virtus alterius virtutem in se recipiat, & amplectatur, tum demùm natura nihil aliud inde producere potest, præter formá infantis, quòd hic sit finis illius materię, & non alius. Natura non potest itaque aliam introducere materiæ formam, ea sola, ad quam finaliter est inclinata, dispositaque: spermatica igitur vnio duntaxat, est prima materia eius, vel eorum à quibus semina decisa, vel separata fuerunt, quę nullam aliam formá recipere potest, quàm propriæ suæ speciei, ad quam est disposita. De dispositione ad finem rude satis hoc sit exemplum: Si quis aliquò festinet iter, priusquàm eò deuētum sit, multæ occurrunt viæ huc atq; illuc deflectentes, at vbi semel in rectam gradum direxerit, perseuerans in ea, tandem eò perueniet, quò statuerat ire. Ad hunc modum singula propriam viam, ac materiam habent, per quá & ex qua facta sunt, & non ex omni materia quoduis, neque modo quouis perficitur. Manifestum est vtiq;, rem omnem habere sibi similem & præcedentem, ex qua producitur naturaliter, vt inde nihil aliud fieri queat, velut in equi formationem, requiritur natura quæpiam equina in spermaticam substantiam transmutata, ex duabus contrarijs materijs

(ſub eadem equina ſpecie tamen) vnitis: item ad hominem ipſa natura non ſumit ſubſtantiam equinam principaliter: habet enim vna quæque ſubſtantia proprium, ac principale ſemen ex quo fit, ac per ſeipſam in ipſo multiplicatur, & per aliud neque alio modo quopiam. Patet ex verbo Dei, cùm creaſſet hominem virum & fœminam, creſcite & multiplicamini, ex veſtra met ſubſtantia, videlicet vobis ſimili: aliis ſuis creaturis námque dixerat anteà, Producat vnumquodque fructum ſuum & ſemen in ſeipſo, multiplicetur, &c. Si ex vno generari voluiſſet vnumquodq; Deus, non tot ac tantas feciſſet creaturas, tamq; diuerſas, nec opus fuiſſet cœlo, neque luce, ſed elementa quatuor ſemper vnum & idem protuliſſent, quod abſurdiſsimum eſſet. Proinde ex omnibus fecit omnis generis diuerſa, vt vnumquodq; ſibi ſimile generaret. Nunquid ante diluuium Dominus Deus dixit Noe, Sume tecum in Arcam ex omnibus animalibus vnita paria maſculum & fœminam, vt poſteà quodq; multiplicetur in ſua ſpecie, & non aliter fieri videmus? Patet igitur ex præcedentibus ad vniuſcuiuſq; generationem, opus eſſe ſui ſimili, vt ex mandato Dei, diuerſæ rerum radices ab ipſo createę multiplicarentur in diuerſa, ſub propria quodlibet ſubſtantia. Per Philoſophorum autoritates id ipſum probatur: Scotus enim apertè loquitur, ex argēto viuo coagulato, & ex argento viuo ſulphureo, primā materiam fieri metallorum omnium. Item in Turba quidam Noſcus nomine, Rex Albaniæ, loquitur ad hunc modum: Ex homine aliud nil niſi homo fit, ex volatili niſi volatile: ſimiliter ex bruto

quouis

quouis animali nil nisi bruta bestia: natura námque in alio non emendatur, at solùm in sua natura. Idem à Io. Mechungo dicitur in suo testamento: Quæuis arbor suum fructum producit, vt pyrus pyra, poma pomus: pariter & metallo generatur, atque multiplicatur metallum, & nullo alio. Item Geber in Summa nonnullis locis bene in hâc sententiam scripsit, (quamquam in plerisque suis libris ferè omnibus de studio scabrosus totus & sophisticus) inquiens: Exactissimè singula sumus experti suis, idq; probatis rationibus, nihil potuimus vnquam reperire permanentis in igne, præter viscosam humiditatem solam, radicem omnium metallorum, reliquæ omnes humiditates ab igne per euaporationem facilè fugiunt, & per separationẽ vnius elementi ab alio, velut aqua per ignem: pars vna in fumum abit, alia in aquam, in terram alia manente in fundo vasis: sic in omnibus, quoniam quæ in homogeneatione haud benè sunt vnita, minimo consumuntur igne, ac separantur à sua naturali compositione. At humiditas viscosa, mercurius videlicet, nunquam in eo consumitur, nec separatur à sua terra, nec ab alio suo elemẽto: nam vel omnia simul manent, vel simul abeunt, vt nihil omninò de pondere pereat. His verbis itaque Geber concludit, ad hunc pretiosum lapidem nullo alio opus esse, quàm sola substantia mercurij per artem optimè mundati, penetrantis, tingentis, stantis in prælio aduersus ignem, & in diuersa separari se non permittentis, at semper in sola sua mercuriositatis substantia constantissimè persistentis, tum demùm (inquit) coniungitur metal-

lis in profundo radicaliter, formam ipſorum corrumpendo, ac aliam introducendo iuxta virtutem & colorem elixiris, aut medicinæ tingentis. Item Aros ille Rex magnus & doctiſsimus ait: Noſtra medicina fit ex duobus vnius eſſentię, videlicet ex vnione mercuriali fixæ, & non fixæ naturæ, ſpiritualis & corporalis, frigidæ & humidæ, calidæ & ſiccæ, & ex alio fieri nequaquam poteſt. Etenim artis induſtria nihil infert noui, nec adfert ad naturam in ſua radice, verùm adiuta natura per artem, vt decet vincula ſoluendo: item ars per naturam adiuta diſcendo ab operationibus eius, & in ſuppeditatione materię, ſimul ambæ deſiderium adimplent, ex voto diligẽter operantis. Ad hæc Morienus ait: Miſcete & proiicite medicinam ſuper corpora perfectione diminuta, vel imperfecta: & hoc aliud eſſe nihil dicit, præter argentum viuum exaltatum arte ſuper argentum viuum imperfectum: ex his docent apertè nihil aliud eſſe, quàm argentum viuum. Adfert Arnaldus Villanouanus: Totum ſtudium tuum intendatur, in digerẽdo & coquendo mercurioſam ſubſtantiam, & pro ſua dignitate corpora digna reddet, quæ nihil aliud exiſtunt, quàm ſubſtantia mercurioſa decocta. Infinitis rationibus probari poſſet, mercurium duplicem eſſe ſolam materiam primam, & proximá omnium metallorum, & non elementa quatuor, quæ ſunt remotiſsima. Dixerit quiſpiam errorem ſuum protegere cupiens, ex tuis (inquit) contra teipſum adduco, elementa quatuor poſtmodùm in mercurium & ſulphur, quę metallorum prima materia ſunt, arte reduci, hac via ſubtiliora facta ſunt

eiuſ-

eiusmodi separatione præcedente, q̃ si sine hac statim in mercurialem substantiam adducta fuissent, materiamque proximam. Vt hoc refellam tamquam erroneum & falsum, ex ista vana opinione sequeretur facilè superfluã esse naturam, si spermata rerum arte fieri valeant, sic homo generaretur absque homine solùm ex quatuor elementis absque alia natura media, vel alteratione, non aliter & principia fierent compositionum, quod pugnat contra omnem rationem naturalem. In hac arte siquidem natura produxit materiam, in qua postmodùm iuuatur arte. Sequeretur etiam ex ea falsitate medicum arte sua, vel herbis resuscitare posse mortuum, aut morientẽ hominem sanare, contra dictum Auicennę & Rasis. Medicina solùm auxiliatur naturæ, qua quidem absente vel deficiente, nihil operari potest illa, vt si proiiciatur in corpus mortuum laxatiua, non purgat, quia per naturam non recipitur actio. Quod Hypocrates in Aphorismis & principijs naturalibus, diuinus magis quàm humanus, ac velut spiritus corpore carens, testatur, inquiens: Ars præsupponit rem aliquam à natura sola creatam, in qua præstat auxilium ipsi naturæ, & hæc arti. Proinde constat artem indigere materia, quę sit à natura creata, & non ab arte, à qua si esset, quid opus natura foret in eis, quæ non est operata, cùm de suo nihil adsit? sola ars perficere posset absq; alia re extranea, & præter naturam. Patet multis irrefragabilibus testimonijs, & euidentissimis, naturã ex seipsa procreare naturas spermaticas, ac præparare: tandem ars per coniunctionem in eis operatur, ad finem tendens, in

quem natura crearat. Quamuis etiam, si fieri queat, vt metalla reducantur in quatuor elementa, priùs oporteret in mercuriũ & sulphur, quàm in elementa separari necessariò, postmodùm elementa rursus in sulphur & argentum viuum, vt fiant proxima natura metallica: quæ stultitia quæso hæc esset? Cùm hæc omnia sint vnum idem, & eadem substantia, quæ nouam nõ acquirit inde naturam, neque materiam, ab eiusmodi reductionibus, at solùm manet quod anteà fuerat. Quid istis frustaneis igitur laboribus indigemus, si tantundem substãtiæ habebatur, cùm essent in forma spermatis argẽti viui & sulphuris, atq; post reductioné in elemẽta quatuor, & nihil acquirant noui, non in virtute, non in pondere, neq; quantitate, vel qualitate? ea de causa videlicet, quia nulla materia sibi fuit adiuncta, quæ digniora reddidisset, vel cũ ipsis fuisset exaltata, sed vnica tantùm huc atq; illuc circunducta materia solà, præter additioné: quapropter in forma proprij spermatis æquè valida, ac in forma elementorum. Ad nostrum lapidem si opponatur idem, nempe nihil etiá acquiri sibi, negatur: nam ipsum reducimus, vt in ea reductione fiat coniunctio nouæ materiæ vnius & eiusdem radicis, præter quàm reductionem fieri nequit, atqui accedit etiam additio materiæ. Duarum vtique materiarum vna subuenit alteri, quo resultet inde longè dignior materia, quàm erant per se seorsim ante coniunctionem. Est igitur ista reductio nostra necessaria, quòd per eam materiæ nouam acquirunt formam & virtutem ob additionem materiæ nouæ: quæ non fit in alijs reductioni-

bus

bus elementorum, in quibus aliud nihil apparet fieri quàm circunductio materiæ nudæ ſine forma, citra omnem innouationem, exaltationem, & acquiſitionem alicuius formæ, vel materiæ nouæ. Vnde liquet reductiones iſtorum hominum eſſe meras phãtaſias, vanas, & erroneas. In huius rei confirmationem aptiſsimè loquitur quidam nomine Guilhelmus Pariſienſis, vir in hac arte doctus: In creatione hominis (inquit) primò concurrunt in vnionem duo ſpermata, qualitatibus differentia, quarum qualitatum in vno eſt vna frigida & humida, & in altero altera eſt calida & ſicca, quæ in vtero materno digeruntur mixtione virtutis vtriuſque ſeminis, & augmentatione per humiditatem ſanguinis, qui eſt eiuſdem ſubſtãtiæ, cuius eſt ſperma fœmineum, actione virtutis maſculini ſpermatis interueniente, nutritur inde materia dictæ mixtionis, donec fiat ſubſtantia media participans cum vtriuſque natura, citra vllam diminutionem, vel ſuperfluitatem. Proinde ſpermata creantur à natura, & non ab arte, quæ nullo modo etiam poſſet, hoc ſolùm efficit, in vtero materno coniungit ſimul ambo. Quamquam etiam iſta iuuare poteſt in mixtione fomento caloris externi, quietis, ciborum optimorum delectu, & facilè digeſtibilium, cum temperie & moderatione ſumptorũ, quibus omnibus aliud nil operatur, quàm rebus iam à natura creatis auxiliari tantùm.

Subiungit idem auctor: Creare ſpermata non eſt artis, at poſtquàm à natura creata ſunt, tum demùm ars per ſolam virtutẽ naturalem exiſtentem in ſpermaticis materijs iam à natura creatis,

coniungendo, velut naturæ minister, succurrit ipsi rei quidem existenti, at nondum perfectę: nihil tamen addit formę, nec materiæ, neque virtutis. Est igitur generationis prima causa naturalis, & secunda solùm artificialis, quæ posterior absque priore nihil efficit. Frustrà namque terra cultiuatur ad messem, nisi naturalis adsit materia creata per naturam, frumenti granum videlicet. Constat igitur vtramq; ab altera iuuari, naturam ab arte, hanc à natura, & vicissim ambas ad opus facere, cùm naturæ, tum artis. Cùm igitur ab arte spermata creari nullo modo valeant, neq; materiæ metallorum, impossibile fuerit hominem quouis artificio reducere quatuor elementa in spermaticam formam reductiuam, alteratiuam, aut attractiuam, ad finem recipiendi formam, vel actionem tendentē, siue disponentem. At si quis arguat Philosophos dicere quatuor elementa in arte nostra existere debere: sententia quidem eorum est, in duobus suis spermatibus quatuor primas elementorum, quatuor qualitates haberi, caliditatem & siccitatem videlicet, ignem & aerem in argento viuo maturo, quod est sperma masculinum, & frigiditatem atque humiditatem in argento viuo crudo, & imperfecto, quoad finē, quę terra sunt, & aqua in spermate fœmineo, non quòd actualiter in istis sint quatuor partes elementales à se mutuò separatæ, vt sunt quatuor elementa, quæ videmus: etenim haud sic essent materia prima metallorum ampliùs, nec etiam alterari possent aliquo ingenio, vel artificio humano, in formam duorum spermatum metallorum primæ materiæ, vt apertè docet Calib Philosophus,

phus & Albaniæ Rex, ad hunc modum: Scitote nos ab initio noſtri operis, niſi duabus materijs duntaxat non indigere, non niſi duæ videntur, neque tanguntur, nec duabus plures intrant in mageſterij noſtri principium, medium, & finem: verũ iſtis duabus qualitates quatuor inſunt virtualiter: in maiori namq́ue ſpermate, velut in digniore, duo digniora continentur elementa per qualitates, ignis & aer videlicet: in altero verò ſpermate natura ſua crudo & imperfecto, reliquę duæ qualitates habentur, & alia duo minus digna elementa, quæ terra ſunt & aqua: per Calib apertè ſatis patet, in hac arte non eſſe niſi duas materias ſpermaticas, vnius & eiuſdem radicis, ſubſtantiæ & eſſentiæ, ſcilicet mercurialis, ſolius ſubſtantiæ viſcoſæ & ſiccæ, quæ nulli rei iungitur in hoc mundo, præterquàm corporibus. Idipſum aſſeritq; manifeſtè Morienus libro ſuo, inquiens: Durum aquaticum, & molle reddito durum, vt ei coniungatur aqua, celato, vel abſcondito potiùs ignem ſub, vel in aqua frigida: hoc eſt, iunge ſperma maſculinum, quod aliud nihil eſt, quàm mercurius coctus & maturus, continens in ſe per digeſtionem elemẽtum ignis, cum ſpermate fœminino: id eſt, cum aqua viua. Item Iſudrius in eandem ſententiam loquitur in Turba Philoſophorum: Aquam igni permiſceto, hæc eſt vnio ſpermatica potentialiter, proxima lapidis nobili perfectioni, ad eam recipiendum. Et in Codice totius veritatis, quidam Philoſophus nomine Artefimalef: Coniunge rubeum virum, albæ ſuæ fœminæ, in rotundo cubili circundato corticum igne, continuo quoque calore fouea-

tur ibidem, vſque dum fiat coniunctio hominis cum aqua philoſophica, & non vulgari: id eſt, in continente hoc, omne ineſt quod ad vſui perfe-ctionem requiritur: tum demùm iſta coniunctio dicitur prima lapidis materia, & non aliter. Nam in ſe continet fixi naturam, qua fixatur, atq; ſpiritualem naturam, dignamque ſubſtantiam nobiliſsimi lapidis. In ſumma qui probè Philoſophos intelligit omnes, optimè concordare videt in omnibus, qui verò nõ ſunt artis filij, ſed ignari, diſſentire perperam iudicăt. Poſtquàm de prima materia metallorum abundè ſatis loquutus ſum, argumentis quoque firmiſsimis, & autoritatibus dignis mercurium & ſulphur eſſe probaui, latiùs vt progrediar in gratiam & vtilitatem auditorum, in hac ſequenti parte libri mei tertia, dică quid ſint mercurius & ſulphur: & quemadmodum in terra metalla generentur, eorumque differentias, adductis Philoſophorum autoritatibus, à quibus didici quę de lapide ſcio, Deo dante gratiam & intellectum.

PARS TERTIA LIBRI D. BERN. Comitis Marchiæ Treuiſanæ, qua per ipſum tractatur de radicibus & principijs Metallorum, idq; rationibus & autoritatibus euidentiſsimis, atque philoſophicis argumentis.

IN primis non ignorandum eſt, diuinum hoc Geneſis opus, quo Deus in principio creauit materiam confuſam & inordinatam: plenam tamen ex eius voluntate multis ac infinitis materijs, ex qua traxit

xit elementa quatuor, & ex istorum commixtione creauit animantia, diuersasq; creaturas, nonnullas esse voluit intellectiuas, sensitiuas alias, vegetatiuas & minerales. Intellectiuæ creatæ sunt ex quatuor elemētis, at ignis & aer in istis dominantur magis, quàm alia duo. In sensitiuis tamen minuitur ignis, quòd aer æquè dominetur ac ille, velut in animalibus brutis, equis, asinis, canibus, auibus, &c. Vegetatiuæ pariter ex quatuor constant, in his dominantur aer & aqua: sed aer dignitate diminuitur per aquā, & ista per solam substantiam quandam terrestrem & vaporosam. Minerales verò creaturæ, licet ex quatuor etiam constent, prædominentur tamē terra & aqua: sed aquæ dignitas est terrosa magis, quàm aquatica. Diuersarum sunt formarū, at multiplicari nunquàm possunt, nisi per reductionem ad primam sui materiam, cæteris anteà dictis proprium semen in seipsis habentibus, in quibus delitescit omnis ipsorum multiplicationis & finalis compositionis virtus. Materia metallica constat ex solo mercurio frigido & humido crudo, in quo sunt etiam elementa quatuor, scilicet calidum, humidum, frigidum & siccum: quorum duo dominantur, frigidum & humidum: subiecta sunt istis calidum & siccum. Cœlestis motus calor circumcirca terram penetrās, & venas eius, est tam remissus ac temperatus, vt vix perceptibilis, at continuus: noctu pariter ac diu semper æqualis. Calor hic non prouenit ex Sole (quod nonnulli fatui volunt) sed ex reflexione sphæræ ignis aerem circuentis, & etiam ex continuo motu corporum cœlestium, calorē continuum & lentum

excitantium vix imaginabilem. Quamuis etiam calor mineralium esset à Sole (ex sententia Raymundi Lullij & Aristotelis) nihilominus calor esset continuus, quia Sol dies & noctes circum terram incessanter voluitur. Verùm istorum opinio falsa est, quoniam Sol non est calidus, neque frigidus, at motus eius est naturaliter calidus. Calor itaque prouenien ex motu corporum cœlestium, assiduè versatur in venis terrę: non tamen calefacit (vt putant nonnulli stultè loquentes) mineras: nam si vel minimè calefaceret, hoc tantillo calore actiuo, minore spatio temporis quam annorum decẽ, decoqueretur mercurius in perfectionem Solis, quòd vix centum fieri consueuit. Terra siquidem est frigida & sicca, mineræ quoque sunt in centro terræ: priusquàm igitur vel tantillùm caloris percepissent à Sole actualiter, nos q sumus proximiores adureremur prorsum: intensissimus esse deberet enim, si terram & aquam frigidissima corpora penetrans, nihilominus calorẽ adhuc retineret, cùm ad centrum peruenisset, non extinctũ penitùs. Verùm enimuerò hæc naturaliùs intelligi debẽt ad hunc modum: Cùm ipse mercurius componatur ex quatuor elementis, calefactis igitur istis à communibus & generalibus per suum proprium motum, naturalis calor excitatur ab eiusmodi motione: pariter ignis & aer existentes in mercurio mouentur, & sensim eleuãtur, cùm digniora sint elementa quã aqua & terra mercurij, nihilominus humiditas & frigiditas dominãtur. At quia calor & siccitas digniora sunt elementa, vincere conantur alia duo, videlicet frigiditatem & humiditatem

tem in mercurio denominantes: nam cœlestes motus excitāt alios motus calorum naturalium, per quos mercurij motus, i. qualitates mouētur. Postmodùm successu longo temporis mercurij siccitas vincit gradum vnum suæ humiditatis, & fit plumbū, alium quoq; deinceps gradū vincit, & fit stannum. Tandem calor mercurij iterū paululum humiditatis ex frigiditate vincit, & fit luna. Calore plus adhuc dominante, fit æs, vel venus, & posteà ferrum atque sol perfectus. Hac via duæ qualitates, quæ priùs succumbebant frigiditate & humiditate victę, modò vincunt alias, ac dominantur caliditas & siccitas, quæ sunt in excitatione sua sulphur, & mercurij frigiditas atque humiditas sunt ipsemet mercurius. Non quòd sulphur hoc sit quidpiam à mercurio diuisum, aut separatum: sed est solùm caliditas & siccitas, quę non dominantur in frigiditatem & humiditatem mercurij. Hoc sulphur posteà digestum dominium habet in duas alias qualitates dictas, frigiditatem, humiditatem, & suas imprimit virtutes. Per eiusmodi graduum decoctionum varietates, fiunt metallorum diuersitates. Plumbum ab igne continuè fugit, auolatque, non alia de causa, nisi quia frigiditas & humiditas sui mercurij, nondum alteratæ fuerunt per caliditatem & siccitatem sui sulphuris, quæ quidem in eo nullo modo dominātur, alioquin ab igne plumbum quantumuis etiam vehementi, nō absumeretur, quinimò mercurius eius gauderet in sibi simili. Pariter & alia metalla quæque fugiunt ab igne, præter solem, quia sunt adhuc frigida humidaq;, plus vnum alio, iuxta maiorem cum dictis qua-

litatibus participationem, vel minorem fugiunt (inquam) quod sibi contrarium est, sustinereq; nequeunt. Omne siquidem naturaliter fugit ab aduersario, simili verò delectatur: inde sequitur, solem aliud nil existere, quàm purum ignem in mercurio, cùm ab igne, quantumcunque vehementi non recedat, alijs omnibus illum non sustinentibus, vno minùs alio, plúsue, vt magis accedunt, vel recedunt ab ignis complexione. Sulphur enim aliud nihil est, quàm purus ignis occultus in mercurio, qui longo successu temporis in mineris excitatur, atq; mouetur motibus corporum cœlestium (vt suprà dixi) digeritque frigiditatem & humiditatem in mercurio, pro varietate graduum decoctionis & alterationis in diuersas formas metallicas, quarum prima plumbum minùs calidum & humidum: secunda stannum: tertia argentum: quarta cuprum: quinta ferrum: sexta sol, qui quidem in perfectione suæ naturæ metallicæ, purus est ignis à sulphure digestus existente in mercurio. Ex his manifestè rursum patet, sulphur non esse quid per se seorsim extra substantiam mercurij, neque vulgare sulphur, alioqui materia metallorum non esset homogenea (quod pugnat contra Philosophorum omnium assertiones) qui huiusmodi qualitates dominantes vocauerunt sulphur, à similitudine, quia substantiam habēt inflammabilem, velut sulphur calidā & siccam, cui insunt. Vnde liquet apertissimè, formas metallicas à natura solùm ex pura substantia mercuriali creatas esse, non extranea, Gebro sic attestante. In profundo (inquit) naturæ mercurij, est sulphur, quod fit

longo

longo ſucceſſu temporis in venis minerarum terræ. Manifeſtiùs hac de re loquũtur Morienus & Aros: Noſtrum ſulphur (inquiunt) non eſt vulgare, ſed fixum, & non volatile, de natura mercurij, & non ex alia re quapiam. Naturam exactiſsimè imitamur, quæ in ſuis minoris aliam non habet materiam, in quam operetur, præterquàm puram formam mercurialem, vt etiam apparet optimis rationibus, autoritatibus, & experientia. Mercurio huic ineſt ſulphur fixum & incombuſtibile, quod noſtrum opus perficit, abſq; alia ſubſtantia quàm pura ſubſtãtia mercuriali. Non aliter loquuntur Calib, Bendegid, Ieſid, & Maria: ſed clarè ad hunc modum: Natura metalla ſua procreat ex calore, & ſiccitate mercurij, frigiditatem & humiditatem ſuperantibus, alterando, & alia nulla perficiuntur eſſentia, vt omnibus Philoſophorum libris affirmatur, quos omnes allegare prolixum foret. Nonnulli perperam exiſtimant in procreatione metallorum interuenire materiam aliquã ſulphuream: ſed contrà manifeſtò patet, in mercurio ſulphur incluſum eſſe, quando natura operatur: verùm nõ dominatur in eo, niſi per motum calidum, quo ſulphur dictũ alteratur, & vnà ſimul aliæ duæ mercurij qualitates: ad hunc itaque modum natura per hoc ſulphur in terræ venis generat metallorum formas diuerſas, pro diuerſitate graduum alterationum. In eo pariter imitamur naturam, cùm nihil extraneum ad materiam noſtram aſſumamus, atqui noſtro argento viuo ineſt ſulphur incombuſtibile mercuriale, quod nihilominus adhuc non dominatur, ſed frigiditas & humidi-

tas mercurij volatilis, vſque dum actione conti-nui caloris ſuper hoc noſtrum argentum viuum perſeuerantis, fixum per totam ſubſtantiam volatilem mixtum dominetur, & vincat mercurij frigiditatem & humiditatem, ac tandem fixi caliditas, atque ſiccitas, quæ ſunt eius qualitates, incipit aliarum dominari, ac pro gradibus huius alterationis mercurij, per ſuum ſulphur diuerſi colores oriuntur, quemadmodum nec aliter, q̃ per naturam ipſam in mineris. Colorum eiuſmodi primus eſt nigredo ſaturnea: ſecundus albedo iouialis: tertius lunaris; quartus venereus: quintus martialis: ſextus ſolaris: ſeptimus verò vno gradu per nos altius adducitur, quàm per naturam; ſiquidem perficimus, & pluſquàm perfectum reddimus rubeo ſanguineóue colore exaltatiſsimo. Proinde cùm ſit pluſquàm perfectum, eatenus alia perficit: nam ſi non perficeretur vlteriùs quàm à ſua ſimplici natura, quid opus eſſet tantũ impendere temporis, vtputà menſium nouem cum dimidio, cùm à natura pręter tantos labores eiuſmodi corpora habere poſsimus iam creata. Verùm oportet, vt anteà dixi, corpus maſculinum pluſquàm perfici, idque per artem naturam imitantem, quo ſua pluſquàm perfectione, abundantiq; radiatione perficere queat, alia imperfecta, in pondere, colore, & ſubſtantia, in radicibus & principijs mineralibus. Quis igitur adeò præſumptuoſus, vt credat illud perficere poſſe, taleque reddere, quale deſideramus alio quopiam extraneo, in quo nulla radicalis habetur commixtio? In Turba quidem Ariſteus nomine, qui mundum vniuerſum gubernauit an-

nos ſedecim ſua ſapientia, poſt Hermetem excellentiſsimus, de quo legitur in Chronicis Salomonis, ipſum congregaſſe diſcipulos Pythagoræ, ac nunquã mentiri ſolitum: quapropter veridicus appellatus ab Aſtrologis, ait: Natura non emendatur niſi in ſua natura. Non poteſt igitur noſtra materia aliter, quàm in ſua propria emendari. Parmenides idem loquitur, qui me primùm retraxit ab erroribus, & in rectam viam direxit. Patet vtique naturam metallicam non emendari, præterquàm in ſua natura metallica, & non in alia quauis, adeò vt hac via per noſtrã artem perficiamus aliquot menſibus, quod ipſa natura vix mille poſsit annis. Nam in mineris calor ferè nullus, qui ſe vel tantulus ineſſet, opus naturæ celerrimum foret. At in arte noſtra duplicem calorem habemus, ſulphuris videlicet, ac ignis, vt alter alteri ſubueniat. Non eſt ignis (vt volunt Conſtantinus & Empedocles) de ſubſtantia materiæ, qui tamen opus augmentat, alioqui ſequeretur eiuſmodi calorẽ indies magis ac magis penetrare, quod eſt erroneum. Verùm ignis duntaxat omnẽ artem regit, quo natura vtitur, aliud nihil adferre poſſumus. Igne vehemẽti verò non alterãtur inter ſe vicißim, neque mouentur. Fiat igitur ignis digerens, continuus, non violentus, ſubtilis, concluſus, aereus, circundatus, alterans, & non comburens: ita me Deus amet, iam tibi narraui omnem ignis conſtruendi modum, conſidera igitur, ac rumina verba mea particulatim: ſiquidem ignis omnem comprehendit artem, vt patet ex omnibus locis Codicis veritatis. Conſidera pariter quid Roſarius magnus in hanc ſen-

tentiam adferat: Cauete (inquit) ne solutionem vestram acceleretis, perficere volentes illam antè requisitum tempus: nam hæc præcipitatio signum est priuationis coniunctionum: sit igitur ignis vester perseuerans, ac lenis, in modum gradus naturæ, corporibus mitis, digerens, & frigus excludens.

Item adfert ad hæc Maria Prophetissa: Vehemens ignis impedit coniunctionem, & album in rubeum tingit coloris florũ papaueris syluestris, quod quidem per teipsum poteris imaginari, & ex opere, quemadmodum ego, discere. In calore fimi frustra tenui, & in igne carbonum absq; medio, materia mea sublimata est, nõ soluta. Verùm in igne quem dixi, vaporoso, digerẽte, continuo, non violento, subtili, circuente, aereo, claro, clauso, incomburente alterante, penetrante, & viuo benè successit. Iam si fueris qualem te decet esse verum inquisitorem, facilè per hæc verba intelliges qualis esse debeat ignis. In Turba habetur, experientia artificialis te docebit qualis sit ignis. In Lumine Aristotelis Chimistæ: Mercurius (inquit) in triplici vase coquendus est, ad euaporandum & conuertendum actiuitatẽ siccitatis ignis, in humiditatem vaporosam aeris circuentis materiam. Geber & Seneca hoc ipsum affirmant: Ignis (inquiunt) materiam nostram non digerit, sed calor eius alterans, siccus per aerem existimatus, quod medium est quo ignis mouetur, & humectatur. De hoc dicere hactenus distuli: nam ignis omnia perficit, vel destruit. Aros & Calib: In toto nostro opere (inquiunt) mercurius & ignis tibi sufficiant, in medio, & in fine:

sed

ſed in principio non ita ſe res habet: ſiquidem non eſt mercurius noſter: quod intellectu faciliimum. Item Morienus ait: Scitote noſtrum Latonem eſſe rubeum: ſed inutile nobis exiſtit, vſq; dum albus fiat. Scitote etiam aquam tepidam penetrare, ac albefacere, quemadmodum ipſa eſt, & ignem humidum & vaporoſum omnia operari.

Rurſus Bendegid, Io. Mehungus, & Haly: Vos qui dies & noctes (aiunt) quærentes, veſtras dilapidatis pecunias, facultates, & opes veſtras conſumitis, atque tempus inutiliter, torquetis ingenia veſtra circum librorum ſubtilitates, admonitos ex charitate volo (per compaſsionē) velut pater motus, erga filium: vt (inquam) albificetis Latonem rubeam, per aquam albam ſuffocatam, atque tepidam: cæterùm frangite tot ſophiſticos libros, tot regimina, tantaſque ſubtilitates relinquite, mihi credite, vt benè ſit vobis: vana ſiquidem hæc ſunt opera cuncta, præter id, quod iam vobis dixi: & in hunc ſcopum tendunt omnia, quæ ſcripta ſunt. Quid meliùs clariùſue dici poſſet vnquam?

Codex etiam omnis veritatis ad hæc: Dealbate (inquit) rubeum, & poſtmodùm rubeum faciatis album, in eo tota conſiſtit ars, eiuſq; principium & finis. Ego autem dico tibi, niſi nigrum effeceris, minimè dealbare poteris, ſiquidem nigredo eſt initiū albedinis, & nigredinis finis, eſt ſignū putrefactionis, corporis penetrati iā & mortificationis. At hæc inquit Morienus ille ſapiens philoſophus Rom. Niſi putrefiat & nigreſcat, nō diſſoluetur, & niſi diſſolutum fuerit, ab aqua ſua

non poterit penetrari, neq; dealbari : vnde nulla coniunctio, mixtio nulla, & per consequens nulla prorsum vnio, quæ postrema fieri non potest absque mixtione: item compositio præcedere debet alterationem. Ad hunc itaque modum per eiusmodi gradus nostra materia tractatur ad imitationem operis naturæ, in omnibus absque diminutione vel additione cuiusuis alterius. De ponderibus verò, ne quis multũ sit anxius, quænam sint, & qualia, quibus natura vtitur, sciendum vtique minerarum locis non haberi : nam vbi solùm vnum, quid his opus esse videtur, & alibi quàm inter duo, vel plura? Pondus autem nostrum est respectu sulphuris existentis in mercurio. Siquidem (vt anteà dixi) elemẽtum ignis, quod in mercurio crudo non dominatur, hoc ipsum est, quod materiam digerit. Quapropter omnis, qui verè Philosophus erit, optimè sciet quantò subtilius est elemẽtum ignis alijs elementis, & ista vincere quanta proportione valeat. Pondus igitur est in elementali prima compositione mercurij, & nõ in alio quouis opere. Proinde compositio primo loco fieri debet, vel coniunctio, postmodùm alteratio, posteà mixtio, & postremò tandem fert vnio. Quicunque volet in his imitari naturam, huius obseruet ordinem atque pondera duntaxat, vt Codex omnis veritatis habet. Si confectio fiat absque pondere, retardabitur opus, quò fiet vt animum facilè despondeas. In hanc sententiam optimè loquitur Albugazal præceptor Platonis: Terrena potentia super sibi resistens, pro resistentia dilata, est actio agentis in ista materia. Verba sunt merè aurea, ponderum funda-

fundamentum nobis aperientia, quæ non facilè, nisi doctus, intelliges, vel à quopiam explicata fuerint, insigniter docto. Ipse tibi libenter exposuissem, nisi Deo votum, æquitati, Philosophisq; præstitissem, me nunquam nudis verbis expositurum, aut vulgato sermone pondus, materiam, neque colores, at solùm parabolis (vt infrà mox audies) veris & perfectis, absque diminutione & superfluitate, ad imitationem sapientum. Anteà dixi de huius artis inuentoribus, eisque qui habuerunt, me quoque habuisse perfecisseque lapidem à principio vsque in finem fassus sum: item de imposturis, quas sustinui, & propter eas ingentes impensas & labores intolerabiles, ab anno decimo octauo ætatis meæ, vsque ad annum sexagesimum quartum, priusquá artem adeptus essem. Verùm si habuissem ab initio libros omnes, quos postea nactus sum, citiùs ad eam haud dubiè peruenissem: at nihil aliud quàm falsissima legebam recepta, & libros erroneos: præterea non nisi cum peruersissimis furibus, hominibus nequam, & impostoribus communicare contingebat. Sed postquàm sciui, familiarem notitiam habui cũ quindecim bonis viris, qui pariter sciebant lapidis artificium, & præcipuè cum quodam Barbarino (sciueram nihilominus artem duobus annis priusquàm elaborassem, vel perfecissem) hic inter disputandum (cùm ex improuiso dixissem, me nondum expertum fuisse) conabatur à proposito vero diuertere, quapropter deserui societatem eius. Disputabamus potissimùm de modo celandi, & contegendi hominibus indignis artem. Verùm in ignis structura scri

bentum alij disentiebant ab alijs, quamuis ad eundem scopum tenderent omnes, vt nempe fieret ad hunc modũ, ne fugiens priùs auolet quàm ipsum persequens, quocumque modo pararetur ignis. Conclusionem igitur hanc meam vt intelligas, arrige attentiùs aures. Opus nostrum fit ex vna radice, & ex duabus substantijs mercurialibus, crudis, assumptis, & ex minera tractis, puris, & mundis, igne coniunctis amicitiæ, vt exigit ipsa materia, assiduè coctis, vsq; dum ex duobus vnum fiat, in quo quidem vno corpus spiritus, & iste corpus facta sunt à commixtione.

Postmodùm augeatur ignis donec fixum corpus, tingat nõ fixum suo colore naturaque: nam vbi ritè mixtum est, omnia vincit, ac ad suam naturam & virtutem adducit, ac tandem superat & tingit millies millena, ac decies millies millena: id qui vidit, is pariter credit. Ad hunc itaque modũ virtute, quantitateque multiplicatur, vt fatentur venerabilis ille Pythagoras, Isudrius, & Codex omnis veritatis. In nullo vnquam librorum reperi multiplicationem, præterquàm in Rosario magno, in Pandectis Mariæ, in Veridico, in Testamento Pythogoræ, in Turba, in Morieno, in Auicenna, in Bolzain, in Albugazal frater Bendagid, in Iesid Constantinopolitano, at in alijs si habebatur, non intellexi, nec ab ipsis addiscere potui. Noui quendam ex Marchia Anconę, qui lapidem optimè nouerat, multiplicationẽ autem ignorabat, hic me sedecim annos integros sollicitè insequutus est, vt disceret, verùm ex me nunquam sciuit, libros enim quos dixi, habuit vt ego. Totam speculatiuã igitur, & principia mineralia,

cum

cum suis rationibus detexi, quibus verum à falso discerni potest, modò verò practicam attexere visum est, obscuris verbis tamen, vt egomet elaboraui, & quater composui dictum lapidẽ. Quicunque igitur hunc meum libellum habuerit, ac legerit, ab omni liberari meritò deberet anxietate, necnon veritatem cognoscere citra defectum, dilucidiùs enim scribere haudquaquam potuissem, nisi rem ad oculum demonstrarẽ, quod quidem omnis ratio dissuadet. Ipse tu cùm scieueris longè me cautiùs velabis, ægreque feres me tam apertè scripsisse. Voluntas Dei vetuit omnibus palàm fieri, quod valdè paucis notũ esse bonum est, vt in Turba passim legitur.

QVARTA PARS LIBRI BERNARdi Comitis Marchiæ Treuisanæ, de practica Philosophici lapidis.

CVM in hac arte maximè profecisse me percepissem, cœpi doctos in ea potissimùm quærere ac frequentare: decet enim probatos viros sibi similibus adiungi, & non alijs. Cùm igitur per celebrem quandam ciuitatem Appuleam Indiæ transirem, audiui doctissimum in ea residere virũ in omni scientiarum genere, qui parem in hoc mundo non haberet. Hic prætium disputationibus instituerat omnibus in arte peritis, libellũ folijs & coopertorio puro, putoq; auro fabrefactum. Quapropter honoris auidus, animum facere mihimetipsi non dubitaui, ac ad præscriptas disputationes disponere, addente mihi, ad hanc susceptam prouinciam,

calcaria verò doctissimo, veniente mihi in mentem etiam, audētes ad sublima prouehi, timidos deijci, ac perpetuò humi degere, viriliter in palestram transij, fatoque palmam obtinui disputationis coram astantibus, libellusque premij fuit mihi per facultatem philosophiæ admodum honorificè oblatus, vt circumspectarer ab omnib9. Deinceps animi studio fatigati recreandi gratia, campos amœnos & prata quærens, in lympidissimum incidi fonticulum, pulcherrimo lapide circumseptum, atq; munitum, supra quercinum truncum, cętera muro circundatum, ne bruta ad eam intrarent, nec aues in eo balneum sibi facerent. Super hunc fontem sedens, contemplatus sum eius pulchritudinem, ac vidi superiùs clausum. Ea faciens iter vir senex, & venerandus admodum, vt Sacerdos, à me salutatus honorificè, & rogatus quamobrē iste fonticulus ad eum esset modum, superiùs, inferiùs, & ad latera circumquaque clausus, & munitus? amico responso me dignatus ait: Est quòd scias, amice mi, fontem hunc esse valdè mirabilis, ac terribilis virtutis præ cæteris omnibus totius mundi fontibus, pertinet ad Regem solùm huius patriæ, quē fons optimè nouit, & ipse fontem. Prætereuntem Regem hac semper ad se trahit, & à Rege non trahitur. In eo balneo manet ducētis octuaginta duobus diebus, quibus ad tantum iuuentutis robur adducitur, vt à nemine quantumuis robutissimo vinci queat. Curauit igitur suum concludi fonticulum albo lapide rotundo, vt vides, in quo relucet fons clarus, velut argentum, & cœlestis coloris, vt etiam esset fortior, ne ab equis & alijs de-
struerentur,

ſtrueretur, induxit quercum veterem fiſſam per medium, qui tuetur à Solis radiis, vmbrã faciens. Deinceps, vt vides, muro circundatur valdè ſpiſſo: primò duro lapide & claro clauditur, tum demùm caua quercu, maximè quia terribilis eſt naturæ, adeò vt omnia penetret ſemel inflãmatus, ac irritatus: item ſi euaneſceret, actum de nobis eſſet. Rogaui poſtmodùm vtrum ipſe Regem in dicto fonte vidiſſet, qui reſpondit, ſe vidiſſe quidem intrantem, ſed ab eo tempore, quo per cuſtodes in eo clauditur, non apparet ampliùs in centeſimum & trigeſimum vſque diem: tandem emergit admodùm ſplendens, ac nitens. Cuſtos portenarius balneum aſsiduè calefacit, vt perſiſtat in ſuo calore, qui in aqua fontis occultus eſt, ac dies & noctes calefacit abſq; intermiſsione. Interrogaui rurſum cuius coloris Rex eſſet, qui ait, veſtitũ eſſe panno aureo primùm ab initio, deinceps holoſericea diploide, vel thorace nigro, camiſia quidem alba ſuprà niuem, eius carnem tamen, vel ſanguinem rubicundiſsimam. Rogaui deinceps vtrum Rex eò veniens multam cohortem extraneorum, plebiſque minutæ ſecùm adduceret? reſpondit amicè, ac ſubridens: Cùm Rex huc venire propoſuit, relictis omnibus ſuis aulicis & extraneis, ſolus intrat, nemine fontem præter ipſum appropinquante, & ſolam eius cuſtodiam: cuius curã habet homo valdè ſimplex, imò ſimpliciſsimus hominum, eius ſupplere vices optimè poſſet, cùm aliud nihil efficiat, quàm calefacere fontem. Petij rurſum vtrum fonti Rex eſſet amicus, & fons ipſi? qui ait, mirum in modum ſeſe viciſsim amant, fons Regem attrahit, &

non Rex fontem: nam Regi velut mater eſt. Interrogaui tandē cuius generis Rex eſſet? reſpondit eſſe ex fonte, qui talem, vt eſt, effeciſſet abſque alia re quapiam. Petij vtrum multos haberet aulicos, qui ait, ſex duntaxat habere, qui ſucceſsionem expectant, ſi fortè Rex quandoq; mori poſſet, potirentur etiam, vt ipſe, regno: hinc fit, vt illi ſeruiant, quia ſperant ab eo multam dominationem & poſſeſsionē. Tandem interrogaui vtrum ſenex eſſet, qui reſpondit ſeniorē eſſe fonte, ſuisq; maturiorem ſubditis quibuſcunq;. Qui ſit igitur, (petij) vt iſti non interficiant Regem, à cuius à morte tantam ſucceſsionem expectant, cumque ſit adeò ſenex? Qui ait: Quamq̃ admodum prouectæ eſt ætatis, nihilominus ſubditorū ſuorum nullus adeò patiēs algoris atq; ſudorum, pluuiarum, ventorum, & laborom vt ipſe: item nemo illorum per ſe, nec ſimul omnes occidere poſſent, neq; vis vlla. Quomodo igitur poſsidebunt regnum ſi mori nec etiam occidi poſsit ab aliquo? Reſpondit, ſex eius ſubditi ſunt ex fonte, à quo poſsident omne quod habent, vt ille, quo fit, vt à fonte trahantur, maximè. Rex occiditur ab ipſo fonte pariter vt illi, reſuſcitatur per ipſum, deinceps ex ſubſtantia regni ſui, quæ poſita eſt in minutiſsimas partes, quiſque ſubditorum eius portionem accipit, & quantumcunque minutiſsimam particulam quilibet habeat, æquatur opulentia, viribus & potentia Regi, fiuntque inter ſe æquales. Interrogaui rurſum quanto tempore illis expectandum eſſet? qui ſubridens iterum ait: Scito Regem intrare ſolum abſque ſubditis, etſi fons amet etiam iſtos, non tamē intrant quia
non-

nondum hanc dignitatem promeriti sunt. Verùm intrante Rege, veste auri puri contexta folijs, & contecta exuitur, quam primò suo tradit cubiculario, Saturno dicto, hic seruat diebus quadraginta, plus quandoque duobus ad summum, postquàm semel habuit. Deinceps exuit Rex thoracem holosericeam nigram, quam secundo suo cubiculario Ioui nomine tradit, qui custodit viginti bonis diebus, tum demũ Iupiter iubente Rege, tradit Lunæ, quæ tertia persona est pulchra & resplendens, hęc viginti diebus seruat. Tum demùm Rex in pura camisia alba, niuis instar, aut salis floris existit, quam etiam exuit, eamque Marti tradit, hic seruat quadraginta diebus, aliquando duobus aduenientibus. Postmodùm Mars, Deo iubente, tradit Soli flauo, non claro, qui seruat quadraginta diebus. Tum demùm venit Sol pulcherrimus, & sanguineus, qui statim camisiam arripit. Interrogaui tandem, quid inde fit ex istis omnibus? qui ait: Fons deinceps aperitur, ac vt camisiam dedit illis, vestem, atque thoracem, momẽto iam suam carnem sanguineam & rubeam tradit omnibus manducandam, iam demùm habent quod optabant. Rursus petij, vtrum tanto tempore semper expectarent, & num priùs aliquam remunerationem seruitiorum habere possent, in finem vsque nisi perseuerent? qui ait: Statim atque albam habent camisiam, quatuor istorum aulicorum, si velint, gaudere poterunt, opibus quoque frui plurimis: verùm dimidia parte regni solummodò potirentur, quapropter malunt, vel tantillo diutiùs finem atque exitum expectare,

vt etiam diademate regio sui domini coronētur. Interrogaui an vnquam aliquis accederet medicus, vel quiduis aliud eo tempore? qui respondit, nullum, nec quicquam aliud præter custodem vnicū, qui subtus calorē excitat continuum circuentem & vaporosum, præterea nihil. Rogaui nū custos hic multos labores pateretur? qui ait, plus à principio quàm sub finē, quia fons inflammatur. Petij vtrum vidissent multi, qui respōdit, versatur ob oculos toti mundo, nemo tamen cognouit eorum qui sunt in mundo. Rogaui latiùs quid agerent? qui ait, Si volēt sex illi Regem iterum purgare poterunt in fonte diebus tribus, circuendo locum iuxta contentam continentiam, dando primo die thoracem, secundo camisiam, ac tertio carnem suam sanguineam. Dixi ad hæc quorsum ista? at ipse, hactenus tibi respondi, fatigatus sum. Quod cùm percepissem, nolui esse molestus, at abeuntem comitatus sum aliquatenus, illi quoq; gratias agēs immortales, vale dixi. Venerabilis admodum senex fuit atq; sapientissimus, vsq; adeò vt ipsi obedirent cœli, cunctaq; tremerent coràm ipso. Sopor etiam inuasit me, vt rediens ad fontem aliquantisper quiescere destinaram, sedēsq; super hunc abstinere nō potui, quin claustra omnia secretò reserarem. Interea cùm libellum meum disputationis premium inspicerem, per suum splendorem & pulchritudinem, soporem anteà conceptum auxit, vt oscitantia quadā è manibus in fōtem delapsus sit, quod me pessimè habuit: volebam enim seruare in memoriam honoris adepti. Cumq; inspicerem disparuit ab oculis, existimans igitur in fundum

decidiſſe fontis, aquam exhaurire cœpi, cum induſtria tamen, adeò vt non maneret in eo, niſi decima pars eius cum decem partibus. Cumque totum exhaurire conarer, tenaces erant valdè, interea dum in hoc opere fatigarer, ſuperuenerunt aliqui, vt vltrà haurire impedirent. Priusq; abirem tamen, concluſi rurſum omnia, ne quiſpiam perciperet me fontem exhauſiſſe, neque vidiſſe, néue fortè mihi libellum etiam ſurriperēt. Tum demùm cœpit excitari calor circumcirca in balneo ad lauandum Regem. Ego autem ob perpetratum facinus adductus ſum in carcerem, ibidemque detentus quadraginta diebus. Quibus abſolutis fui relaxatus, & ad fontem reuerſus, vt viderem ipſum: obſcuræ nubes apparuerunt, quæ durarunt longo tempore. In ſumma vidi ſub finem omnia, quæ deſiderabat animus, abſque multo labore: qui te non torquebit etiam adeò, modò rectam ingreſſus viam, ab ea non deflexeris ad erroneas, at naturam in omnibus fueris imitatus. Concludens dico tibi, quicunque libellum hunc meum legens, lapidem per ipſum non intellexerit, nunquam intelliget, quicquid operetur. Nam in hac mea parabola totum opus continetur in practica, diebus, coloribus, regiminibus, viis, diſpoſitionibus, & continuationibus, quantò meliùs fieri potuit narraui ſingula, pietate, charitate, & compaſsione motus erga deſolatos operatores, in hac arte pretioſiſsima. Finem igitur faciens libello meo, Deum Optimum Maximum rogo, cuius gratia fuit abſolutus, vt aperiat mentes hominum bonæ voluntatis, quibus, vt ingenioſis, pauca difficultas erit, modò abſti-

neant à ſomniatis phantaſijs, & ſubtilitatibus ſophiſtarum, in via quoque naturæ maneant, quæ per meam ſpeculatiuam demonſtratur. Valete in IESV CHRISTO omnes, & memores pauperum eſtote, cùm ad hunc theſaurum inexhauſtibilem perueneritis. Deum orate, qui vos docebit vlteriùs.

FINIS.

OPVSCV-

OPVSCVLVM PHILOSOPHIAE NATVRALIS METALLORVM D. DIONYSII ZACHARII nobilis viri Philosophi Galli,

Ad benignum Lectorem.

VOTQVOT *in hac arte diuina scripserunt olim docti, sapientes viri, naturalesq; Philosophi prophanationem, vel diuulgationem eius arcani vetuerunt. Nihilominus amice Lector cùm satis considerassem interpretationes contradictionum, figurarum, comparationum, æquiuocationum, ac variorum ænigmatum passim in ipsorum scriptis occurrentium, absq; numero, celatum esse nolui, quicquid (post multos inutilesq; labores, atque prolixissimos, circa sophisticationum recepta, deceptoria potiùs dixerim opera prorsum inepta) per imaginationes veras, ex proborum libris resoluerim continuis lectionibus approbatissimorum autorum, velut Geberi in sua Summa, & aliorum. Pedem itaq; retrahens ab erroneis viÿs, quibus implicitus fue*

ram anteà magis quàm Dedalus in ſuo labyrintho, in ſemitam rectam figere volui, quà gradiēs tandem cognoui veram & perfectam materiam, à natura nobis in cauernis terræ præparatam, ad perficiendum ſupra terram, quæ ſub iſta generat ipſa, metalla naturaliter, quemadmodum experientia (Deo miſerente) me docuit, vt hoc libello declarabo clariùs, quàm vnquam fieri valeat. In cuius prima parte narrabo modum & progreſſum, quibus perueni tandem ad veram huius operis diuini cognitionem. In ſecunda, quibus autoribus vſus ſum in perquirendis autoritatum explicationibus, terminorum, aliarumq́ difficultatum. Tertia verò & vltima, declarabo practicam ad eum nempe modum, vt ignaros lateat, filijs autem artis ſit manifeſtiſſima: propter quos omnia redigere in optimū ordinem ſtudui quàm diligentiſſimè: non imitatus hac in re nonnullos inuidos vtilitatis R.P. homines, proprijq́ ſui commodi nimiùm auidos, qui ſuam noluerunt materiam declarare, præterquàm ſub diuerſis varijsq́ fabularum allegorijs, imò qui libros ſuos alijs oſtendere vix voluerunt. Noui quendam qui nonnulla ſcripta receperat à Veneto, hæc velut adorans occultabat occluſa, vt ipſemet vix auderet introſpi-

cere, ne dicam alijs ostendere, vel communicare, existimans fortè lapidem ex ea papyro sola proditurum absque labore, si modò conclusa strictißimè contineretur arca, tamquam Hermetico sigillo materia philosophica. Verùm ignorant isti nō fortuitò concessam esse tam diuinam scientiam hominibus, vt aiunt Philosophi, dum reprehendunt eos, qui nō proprijs, at alienis impensis operantur. À quibus dubio procul asperrimè taxabor, quia hoc opusculum publicaui, præsertim idiomate vulgari, cùm nulla hac tempestate scientia magis vulgo sit odiosa. His breuiter volo respōsum quod hactenus ignorarunt, nimirum huius diuinæ philosophiæ partem non esse in humana potestate, adeò vt libris solis intelligi queat, sed in voluntate Dei sitam, qui reuelat cui vult per Spiritum S. suum, vel per medium alicuius hominis, vti secunda libri huius parte narratur latiùs: tantùm abest vt palàm faciam omnibus. Quid noui si vulgariter scribam artem, quæ ab omnibus suis professoribus non alio sermone quàm suo proprio pariter descripta fuit hactenus, vt ab Hamech Hebræo Hebraicè, à Thebit & Haly Chaldæis Philosophis Chaldaicè, ab Homero, Democrito & Theophrasto Græcis, Græcanica lingua, ab Aboholy, Gebero, &

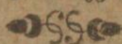
Auicēna Arabibus in Arabica. Morienus, Raymundus, & pleriq; alij Latini, Latinè tradiderunt artem, suis vt cognosceretur à successoribus, diuinam istam sciētiam hominibus etiam suæ nationis concessam quandoq; fuisse. De populari odio sciendū veritatē artis non esse spretā, sed falsas duntaxat in ea sophisticationes, vt in prima huius libelli parte narrabo latiùs. At si dicant, cur ego non dilucidè ac manifestè singula scribā, vt ex hoc opusculo quisq; securè valeat operari, cùm secùs faciens nihil vtilitatis adferam lectoribus? Vt respondeā, quis ignorat innumeras impensas, & inutiles, quæ circa hāc artem in Gallia solùm fiunt indies, propter sophisticationes, à quibus si retrahi poßint in viam rectam lectura mei libri, tum pij probiq; lectores in veritatis semita retineri, per ea quæ secunda parte doceo, nō erit istis omnibus lectura tertiæ partis inutilis, in qua narratur, qua patet ad practicam operis diuini prorsum facilis aditus. Diuinū voco hac de causa, quòd nemo per seipsum absq; diuina inspiratione cōprehendere, vel intelligere potest, etsi doctißimus alioqui philosophus existat, vt ait Geber aduersus omnes, qui sola consideratione causarum, operumq; naturaliū operari nituntur, inquiens: In eo plurimū errant putantes se naturam

turam

ram imitari posse, cùm id arti sit in omnibus impossibile. Abstineant igitur eiusmodi calumniatores à lectura nostri opusculi: non ipsis enim elaboraui, sed filijs doctrinæ benignis, docilibus, & studiosis amatorib. huius artis. Quos amicè quidem rogo, & admonitos volo, priùs q̃ operari incipiant, vt omnibus dubijs, quæ circa singulas operationes in compositione necessarias versantur, collatis & quæ sibi mutuò contradicere videbuntur, ænigmatum æquiuocationibus, & id genus alijs, animum adeò resolutum atq; liberum habeant, vt videant, ac intelligant, non nisi meras esse concordantias, non diuersorum, sed vario modo prolatorum in vnum & eundem sensum. Hæc est vnica via cognoscendi veritatis, in hac arte præsertim, vt Rasis inquit. Quicumque desidiosus erit, ac oscitans in nostrorum lectura librorum, ineptus etiam erit ad præparandas materias, quandoquidem vnus alio declaratur, tum quòd in isto vno fortaßè requiritur, suppletur in alio. Impossibile namque fuerit, (sic disponente diuino consilio) reperiri omnia ex ordine scripta, quæ ad hanc artem sunt necessaria. Proinde quoscumque rogo, qui per hoc meum Opusculum ad tantam felicitatem peruenerint, non abutantur

ea, pauperumq; in primis non sint immemores ad sui condemnationem, Deo gratias agāt assiduè pro hoc, & reliquis liberalitatis suæ donis, cui sit laus, honor, & gloria soli in æternū.

PRIMA PARS OPVSCVLI DIONYSII ZACHARII, QVAE NARRAT, QVA VIA PERuenerit autor ad veram notitiam huius artis, operisq; diuini.

HErmes ille Trismegistus non immeritò vocatus philosophorum omnium naturalium propheta primus, atq; pater, diuini lapidis autor, & Termagnus Interpres, postquàm expertus esset veritatem huius diuinæ philosophiæ, scriptum nobis reliquit, quòd nisi metuisset vniuersale Dei iudicium postremum, nunquàm de hac diuina scientia quicquam scripsisset, in tantam venerationem habuit. Huius opinionis etiam extiterunt quotquot eum in hac arte sunt imitati: quo factum vt omnes libros conscripserint in ea, varijs argumētis in vtramq; partem concludentibus, vt ait Geber in Summa, vt ignorantes ad hunc modum errare cogerentur, econtrà doctrinæ filij sub opinionum eiusmodi varietate, mentē ipsorum perciperent. Quos nihilominus etiam errare fuit necessarium à principio, vt postquàm adepti fue-

rint

rint artem ſummis laboribus, cùm intellectus, tum corpôris, pluris faciant, occultiusq; ſeruent. Iſta nimirum eſt occaſio maxima celandi: nam ad intolerabiles pœnoſosque labores accedunt ſumptus ingentes, his potiſsimùm qui librorum lectura ſola diſcunt, expectantes inſpirationem à diuino ſpiritu, quemadmodum ego feci ſpatio decem annorum, vt narraturus ſum, & medium dicturus per quod in cognitionem huius arcani venerim. Cùm annorum eſſem circiter viginti, poſtquàm cura parentum inſtructus domi fuiſſem in principiis Grammatices, ad artes & philoſophiam relegatus, annorum ſpatio trium, diligentia particularis mei præceptoris, adeò profeci, vt viſum fuerit meis turtoribus (interea temporis enim vterque parens interierat) altiùs me prouehere, videlicet ad legiſprudentiam ſub eodem præceptore: ſed priuſq; diſcederem ab artium collegio, familiaritatem & amicitiam cũ plurimis alijs ſcholaribus inieram, iſti varios habebant receptorum chimicorum libros, quos mihi datos mutuo ſumma diligẽtia deſcripſeram, annuente præceptore familiari, qui iamdudum etiam in hac arte laborare cœperat, adeò vt antequàm abirem, collegiſſem librum admodum copioſum eiuſmodi receptis refertiſsimum. Statim atque vnà cum præceptore meo veniſſem eò locorum, vbi legibus operam nauare debui, ſcripta mea cœpi reuoluere, quorum aliqua proiectiones continebant vnius ſuper decem, alia ſuper viginti, triginta, tertiam, mediam partem, ad rubeum octodecim caractorum, viginti, &c. in coronatorum aurum, ducatorum, altiorisque co-

loris q̃ vnquàm esse possit, vnum sustinere debuit liquationem, aliud examẽ Lydij lapidis, omnia aliud examina, de albo similiter, vnũ esse debuit denariorum decem, aliud vndecim, aliud capitalium numismatis argentum, album ex igne rediens, aliud in affricatione lapidis Lydij. Summatim existimabã, si vel minimum istorum præstare valerem, in hoc mundo maiorem fœlicitatem contingere mihi non posse. Præsertim cùm legerẽ eiusmodi recepta magnatũ inscriptiones præ se ferre, vnum Reginę Nauarræ, aliud Cardinalis Lotaringiæ, Turnonis, & aliorum infinitorum, vt eiusmodi laruis atque titulis fides ab incautis hominibus adhiberetur, quibus etiam decipiebar facilè cum cæteris. Fornaculas itaq; fabricare cœpi, & à minimis ad maximas deueniẽs, totum istis repleui magnum cubiculum: vnam ad destillationem destinaueram, ad sublimationem aliam, ad calcinationem, dissolutionem, balneum Maris, ad fusionem, adeò vt pro primo introitu mei principij, ducẽtos coronatos, quos receperamus in sustẽtationem studiorũ ad duos annos, penitùs insumpsissem, partim in fornacibus, partim in carbonib⁹, infinitis materialibus, & vasis vitreis, auro & argento inutiliter fusis, mixtis, atque solutis, quæ longa tractatione peribant inter loppas & cineres, ac ita diminuta vix apparebant, vel tantillo residuo fragili & corrupto: finito nondũ anno priore, substantiam duorum, aut saltem posterioris iam inchoantis, in fumum redegi. Hoc tempore meus præceptor calidissima febre correptus, per calores nostris carbonibus excitatos (illorum instar fermè qui Venetijs

netijs in Arcenali percipiuntur à fuſoribus tormentorum) quia iam inflammatus, ac flagrans intrinſecùs frigidè bibiſſet, ob cuius mortem maximè dolui: tum quia parentes renuebant plures mittere pecunias, quàm pro me ſolo. Proinde cupiens inchoatum opus proſequi, domum redire coactus ſum, vt liber à tutela factus, meiq; iuris, de paternis bonis modo quô vellem diſponerē, quæ ſtatim in arendá (vt vocant) conſcripſi quatuor annis quadringētorum coronatorum pretio, quibus tandem receptum ab Italo mihi datum experirer: hunc alui mecum, donec viderem exitum rei: affirmabat enim ſe vidiſſe per experientiam eius effectum. In hác rem emi duas vncias auri, & marcam vnam argenti, liquata ſimul diſſoluimus in aqua forti, poſtmodùm calcinauimus per euaporationem, alijs quoque diuerſis aquis, varijsque deſtillationibus diſſoluere conati ſumus, tantiſper dum tres præterirent menſes priuſquá hic puluis paratus eſſet in proiectionem, quam quidem iuxta recepti præſcriptum fecimus, at fruſtrà: nam augmentum tranſmutatum eſt in detrimentum, adeò vt ex auri & argenti ſimul vncijs octo, reſtiterint vnciæ tres tantùm, vt interim taceam de multis alijs ſumptibus, quibus quadringenti mei coronati, ſunt ad ducentos & triginta redacti, de quibus etiam viginti defecerunt, iſtos Italo meo dedi, vt autorem adiret recepti, quem aſſerebat eſſe Mediolani, à quo melius inſtrueretur. Proinde per totam hyemem expectabam eius reditum, verùm in diem poſtremum potuiſſem ibidem manſiſſe, nunquàm enim poſteà mihi viſus eſt. Æſtas

tandem comitante peſte redijt, quapropter loco mihi cedendum fuit, alijsque ſocijs anno dimidio, quo tempore incidi in quendam ſenem, vulgo Philoſophum appellatum, quo cum amicitiam contraxi, meaque recepta communicaui, rogãs, vt ſuo iudicio meliora notaret: decem itaque vel duodecim quæ ſibi potiſsima videbantur, demonſtrauit. Hæc, ceſſante peſte, rediens ad priſtinum locum tentare cœpi mox à reditu, perque totam ſubſequentem hyemem operatus ad feſtum vſque Ioan. æquè tantùm emolumenti, quantùm ex præcedentibus reportaui: ſiquidem adhuc quadringenti mei coronati ſumpſerunt augmentum, vt ex eis ſeptuaginta duntaxat numerarem, non propterea deſpondi animum. Quidam Abbas habebat receptum ab amico Roma transmiſſum, ex aula Cardinalis Armignaci, cui adiunctus expoſui centum coronatos, totidem & ipſe, vt communibus expenſis experiremur. Fabrefactis igitur nouis fornacibus diuerſarum formarum ab alijs, quoniam opus erat nobis excellentiſsima aqua vitæ, pro diſſolutione marcæ aut libræ ſemis auri, generoſiſsimi vini vas magnum emimus, ex quo per pellicanum ingentem copiam eius aquę ſæpiùs rectificatæ, plurimis vitreis vaſis ad hoc emptis parauimus. Poſtmodùm auri noſtri, priùs integro menſe calcinati, marcam vnam, & quatuor marcas aquæ dictæ, poſuimus in duo vaſa vitrea ſpiſsiſsima retorta, vnum in aliud intrante, ſigillatis, & ambobus collocatis in duabus magnis fornacibus rotundis. Emimus etiam carbones pretio triginta coronatorum vnica vice, ad ignem ſubtus continuandum

nuandum

nuandum integro quidem anno, vt interea tamen aliquid in alijs etiam receptis tentaremus; ex quibus non magis quàm ex opere magno consequuti ſumus vtilitatis, ex vtroq; videlicet omninò nihil. Conſtruxiſſemus ignem ad infinitos annos, priuſque, vt receptum pollicebatur, congelatio facta fuiſſet in fundo vaſorum, non præcedente ſolutione. Non autem operabamur in debita materia, nec erat iſta ſolutionis aqua vera, quæ noſtrum aurum diſſoluere debet, vt ab experientia patuit. Inuenimus enim aureum puluerem adhuc integrum, nec niſi paulò minutiorem, quem proiecimus ſuper viuum argentum, vt habebatur in recepto, ſed in vanum. Ægrè tulimus hoc infortunium, & præſertim Abbas, qui tamquam optimus ſecretarius publicus, iactitarat coram ſuis monachis, ſe nihil expectare, præter finem operis, tandem plumbeum fontem exiſtētem in monaſterio liquefacturum, & conuerſurum in aurum: verùm in aliud tempus reſeruare coactus eſt, vt poſtmodùm ſuppeditaret ei ſumptus, quos interea fecit per Germanum operatorem prætereuntem, & fruſtrà, me abſente dum eſſem Pariſiis tentauit. Abbas vtiq; reaſſumpto animo, perſuaſit mihi, vt congregarem pro parte mea trecentos, vel quadringentos coronatos, totidē adderet meis, quibus mecum aſſumptis Pariſios me conferrem, vbi laborātum numerus infinitus, tantiſper inter ipſos ac diuerſos verſarer, donec opus aliquod perfectum inueniſſem inter nos velut fratres partiendum. Quo quidem pacto inito, bona poſſeſsionum mearum denuò conſcripſi, Pariſios vtique veniens octin-

gentos attuli coronatos, ea intentione, vt illinc nō discederem, vsq; dum absumpsissem aut reperissem quod optabam. Non sine parētum & amicorum omnium offensione maxima recessi, qui me libenter in ordinis senatorij virū promouissent in patria, existimantes me legisperitum esse promptissimum. Verùm ego resistēs, ac simulans me his pecunijs officium aliquod empturum, vale dixi, & accinxi me itineri altera die natalis festi, ac Parisios appuli triduo pòst Reges. Ibidem integro mense primùm incognitus latitare volui. Mox atq; postmodùm frequentare cœpi cum artistis, aurifabris, fusoribus, vitrarijs, fornacū structoribus, aliisq;, tantam contraxi notitiam, vt vix altero mense finito, plus centum operatorum facti sunt mihi familiares. Nonnulli operabantur in tincturis metallorum per proiectiones, alij per cimentationes, aliqui per dissolutiones, plæriq; per coniunctionem essentiæ lapidis smirilli vulgò nuncupati, nonnulli p prolixas decoctiones, aliqui in extractionibus mercuriorum à metallis, alij verò in istorū fixationibus. Adeò frequens erat nostra congregatio, iam in domibus, aliàs in summo templo, vt festiuis, ac dominicis diebus non parceretur. Aliqui dicebant inter se: Vtinam nobis esset facultas opus nostrum repetēdi, perueniremus ad perfectionem: alij, si vas nostrum integrū permansisset, res benè succedebat: nonnulli, si vas cupreum habuissemus optimè rotundum, fixū reddidissemus mercurium cum luna. In summa nemo omnium aliquid operatus fuerat, quod suis careret excusationibus, quibus adhuc tantisper surdas aures exhibebam, inutiles

namq;

namq; ſumptus, quos feceram eiuſmodi perſua-
ſionibus memoriam refricabant. Interea Grçcus
quidam exiſtimatione doctus, adijt mihi notum
theſaurarium, aureos illi montes promittens ex
fixatione mercurij cinabaris. Hæc notitia dedit
occaſionem, vt cum amico ſimul pro parte mea
pecunias erogaré, ad hoc opus exequendũ. Cùm
igitur opus eſſet argento puro in limaturas con-
fracto, hoc emimus pondere trium marcarum, ex
quo, cum adiuncta paſta quapiam artificiali, cla-
uos efformabat operarius noſter, admixta cina-
bari pulueriſata, quos in olla figulina clauſa deco
quebat ſuo tempore. Tandem exiccatos p cupel-
lam fulminabat, adeò vt reperimus tres marcas,
& paulò plus, argẽti puri, quas quidem aſſerebat
ex cinabari productas: noſtras anteà poſitas in
fumum euolaſſe. Lucrum hoc Deo notum eſſe
potuit, non nobis, cùm ego pro parte mea 30. co-
ronatos, & vltrâ, perdidiſſem, vel fruſtrâ inſum-
pſiſſem. Rumor hic clauorũ increbuit per totam
ciuitatem Pariſienſem, vt nemo non de his audi-
uiſſet, præſertim inter eos, qui ſophiſticationum
operibus aſſueuerant, velut anteà de pomis cu-
preis ad fixandum cum luna mercurium fama
fuerat proſeminata. Tandem aduenit quidam no
bilis in ſophiſticationibus inſigniter expertus,
adeo etiam, vt inde lucrum faceret, opera ſua
vendens aurifabris, quo cum amicitiam inij, non
ſine ſumptu, ne me putaret egenum.

Anno integro cum ipſo verſatus fui, priuſ-
quàm tantillum declararet, poſtremò tandem ar
canum ſuum mihi communicauit, quod etſi plu
rimi faceret, nihil perfecti fuit. Nihilominus ad

meum Abbatem ſcripſi cuncta, quę ſucceſſerant, ipſiq; duplum poſtremi huius operis miſi cum practica dicti nobilis. Ad me reſcripſit vt manerem Pariſiis adhuc annum, ſumptusque non formidarem, maximè cùm in arcanum incidiſſem pro principio, quod exiſtimabat non exiguum, quamuis ego reſoluiſſem in animo non vti materia, quę non perſiſteret in eodē ſtatu, quo priùs apparuerat, hoc mihi proponens, operandū non eſſe, neque laborandum cuiquam, vt nequam & impoſtor euadat, aliorumque detrimento diteſcat. Proinde manſi, vt ſcripſerat alio anno, cum duobus anteà præterlapſis, frequētans iam hūc, modò alium, eosque de quibus opinio communis erat ipſos aliquid habere boni perfectique. Omnes fermè conſumpſerā pecunias, cùm iam ad me rurſum ſcriberet Abbas, vt mox viſis perlectisque ſuis literis abſque mora venirem ad ipſum, quod feci: nolebam enim promiſſam fidem fraternam perfringere. Aduenienti mihi literas obtulit à Rege Nauarræ (qui harum rerum curioſus eſſe videbatur) ad ipſum miſſas, vt procuraret apud me, ſi rem gratam illi præſtare vellet, Regem adirem ilicò, arcanumque docerem illius nobilis, ac alia quæ me ſcire audiuerat ex relatu, promittentem in remunerationem tria, vel quatuor millia coronatorum. Summa hæc Abbatem adeò inflammarat, vt nō magis lætum ſe demonſtraſſet, vbi iam in crumena ſua latitaſſent, nec priùs quieſcere potuit, quàm in Aulam me contulerim. Quò cùm veniſſem, non antè ſex hebdomadas operari potui, quòd aliò quærenda eſſent materialia. Abſoluto tandem opere munus

nus quod expectabam obtigit, nihil. Nam etsi Rex in animo concepisset remunerare labores meos (vt interim taceam de fauore & amicitia per incolas & aulicos, mihi demonstratis scilicet, à valdè paucis tamen) nihilominus dissuadentibus Regi bonam opinionem suis, ac maximis nobilibus, & præsertim illis, qui potissima causa fuerant aduentus mei, dimissus fui à Rege vacuis manibus, datoque verbo gratiarum, & si quid esset confiscationũ in suis regionibus, cuius potestatem haberet, perquirerem, hoc mihi dare pollicebatur. Tediosa responsione perturbatus, fidere nolui tam vanis promissionibus, quæ mihi notissimæ fuerant olim, ad Abbatem non satis contentus redij, nec priùs tamen quàm inuiserem transeundo quẽdam religiosum Doctorem excellentissimum in philosophia, de cuius singulari doctrina rumor erat non exiguus, hic me plurimùm retraxit à sophisticationibus. Postquàm cognouisset me philosophiæ nauasse operam, eò vsque, vt magistratus gradum (quem vocant) recepissem, vt ipsi etiam narraueram, dolere se plurimùm, aiebat, me non habuisse libros optimos quoscumque, priusquàm & tempus, & opes tam inutiliter consumpsissem in eiusmodi sophisticationibus diabolicis. Narrabam ei de hoc opere postremo, qui mox iudicauit in multis examinibus persistere non posse. Quapropter suasit amicè, vt prorsum deinceps abstinerem ab istis erroribus, librosque legerem antiquorum Philosophorum attentiùs, ad cognitionem veræ suæ materiæ, in qua videbatur consistere huius scientiæ potissima perfectio. Proinde accelera-

bam iter ad Abbatem, vt rationem redderem ſumptuum, quos feceram Pariſiis, partemq; darem eius remunerationis, quam acceperam à Rege Nauarræ. Cumque narraſſem omnia, contriſtatus eſt, & maximè quia nolebam in opere perſeuerare: credebat enim induſtrium operatorem eſſe me, nec tantùm efficere potuerunt bona verba, quibus vtebatur, quin Doctoris conſiliū amplecterer, ob euidentes rationes quas adduxerat. Calculo dato cum Abbate, vtrique noſtrum ex octingentis coronatis communibus, nonaginta reſidui ſunt inuenti. Vale vtrinque dicto, ſeparati fuimus: ego verò domum reuerſus, vt plures nummos à meis arrendatoribus haberē, quibus receptis, Pariſios iterum me contuli, deliberatione facta mecum, poſtquàm eò veniſſem, à domicilio quopiam non exeundi, donec optimam & perfectam feciſſem reſolutionem, ex lectura diuerſorum autorum noſtræ philoſophiæ naturalis, antè q̄ operi noſtro magno manum apponerem, relictis omnibus ſophiſticationibus autori ſuo nequam. Appuli Pariſios itaq; poſtridiè Sanctorum, anno 1546. comparatisque mihi libris aliquot pretio decem coronatorum, in hac philoſophia partim excuſorum, partim verò non, cùm antiquorum, tum modernorum ſcribentum, vt Turba Philoſophorum, Treuiſanus, Lamentatio naturæ, & plæriq; alij tractatus nondū impreſsi, & locato cubiculo in ſuburbio Marceo, manſimus ibidem ego, & puer inſeruiens mihi, neminem interea frequentans, atque aſsiduè ſtudens, dies & noctes integro anno ſumma cū diligētia. Primo menſe vix abſoluto, cœpi iam vnam reſolutionem

lutionem mihi proponere, mox aliam, hanc ampliare, modò mutare prorſum, idq́; tantiſper facere propoſueram, vſq; dum in vnã tandem incidiſſem, in quam nulla varietas, & nulla contradictio ſententiarum philoſophicarũ quadrare poſſet. In iſtis annus, & bona pars alterius præterijt, priuſquàm ſtabilem aliquam ex eis cognitionem elicere poſſem. Inter iſtas perplexitates conſtitutus, frequẽtare viſum eſt, expediens bonos operatores in hoc opere diuino, ſophiſtis à tergo relictis, quos cognoueram toto cœlo (quod aiunt) errare, & alios ſeducere. Verùm quæ me tenebat ambiguitas à ſtudio, iam augebatur, ac magis dum conſiderarẽ varium atq; diuerſum operandi modum inter ipſos. Nam ſi hic in auro ſolo operabatur, alter in auro cum mercurio, alius admiſcebat plumbũ, quod ſonans appellabat, quia cum argento viuo per vas retortum tranſierat: alius item conuertebat metalla in argentum viuum, variis ſimplicibus atque diuerſis, per ſublimationem: alius operabatur in atramento nigro, quod aſſerebat veram eſſe materiam, qua Raymundus Lullius vtebatur in compoſitione magni ſui lapidis.

Si quis operabatur in alembico, contrà reperiebatur, qui in multis, atque alijs diuerſis vitris, æneis nonnullis, cupreis, plumbeis, vel argenteis, etiam aureis. Item nonnulli ſuas decoctiones faciebant igne magnorum carbonũ, alij lignorum, aliqui floccibus racemorum, alij Solis radijs, & in balneo Mariæ alij. Adeò vt operationum eiuſmodi varietas, vnà cum librorũ contradictionibus, eò me fermè redegerant, vt deſpon-

derem animum, cum Spiritu diuino rursum erectus, ad librorũ seriam lecturam denuò me contuli, diligentiùs & maiore cum animaduersione relegi scripta Raymundi Lullij, præsertim in Testamento & Codicillo, quæ contuli cum epistola quadam, quã scripsit, propè mortem existens, Roberto Regi, & cum scripto quodam à Doctore mihi dato, cui fuit inutile, vt contra prædictas omnes operationes, quas anteà videram concludens, ad vnam tandem resoluissem, talemque reperissem, quæ conueniret cum omnibus libris: item cum ea resolutione, quam facit Arnaldus de Villanoua præceptore Lullij in hac arte, sub finem magni Rosarij sui. In hac itaque manens opinione, aliud nihil operatus fui, quàm assiduè legere ac meditari circa meam resolutionem dies & noctes, donec terminus adesset mei census, vt domum redirem operatum. Cumque iam essem domi, proposui quod resoluerã in effectum deducere, facta prouisione priùs omnium quæ necessaria sunt, ac primò furnum construxi, & altera die Paschatis laborare cœpi, non sine multis impedimentis, quorum hîc non faciam mentionem, nisi parentum & amicorum crebrarum increpationum, ac vicinorum. Nonnulli dicebant mihi, Heus quidnam versas in animo, nunquid sat inutilium sumptuum in his nugis adhuc fecisti, quæso? Alius admonebat nisi abstinerem à tractatione tantorum carbonum, vulgus suspicaturum de fabricatione monetæ falsæ, cùm iam hac de re murmurare cœpissent. Aduenìebat alius, qui ciues omnes asserebat mirari, ac præeminentiores, cur non facerem professionem Iurisprudentiæ,

prudentiæ, præsertim quòd Licentiatus essem, quoad peruenirem altiùs ad officium aliquod administrationis è Republica. Qui mihi coniunctiores erant, ac familiariores, increpabant indies absque intermissione dicentes: Quando tandem istis ineptiis finem impones, & bonorum paternorum dilapidationibus? potiùs foret huiusmodi sumptus inutiles ad solutionem creditorum conuertere, & emptionem alicuius officij. Nec id sat esse videbatur, quin minarentur mihi, nisi desisterem, facturos vt ministri Iustitiæ ruerent in domũ, & omnia perfringerent instrumenta cum reliquis. Si nostri nullus (inquiebant) nec cæterorum tibi amicorum sit respectus, tui saltem habeto rationem, considerans cùm triginta, vel circiter, annorum sis, videris agere quinquagesimũ, sic tibi barba tingitur in albedinem fermè, præ nimiis laboribus, vanæ cuiusdam opinionis gratia perpessis à tua adhuc iuuentute. Vtrùm hæc verba me pungerent asperrimè considerate: maximè cùm viderem opus meum indies succedere prosperiùs, cui pertinaciter & constantissimè insistebam absq; tædio, spretis etiam istis ac aliis interuenientibus impedimentis, & præcipuè peste, quæ sæuiebat per totam æstatẽ, vt etiam cessarent omnes negotiationes. Singulis vtique diebus conspiciebam apparitiones trium colorum, quos Philosophi scribunt apparere debere antè perfectionem operis diuini. Eos omnes gratia Dei vidi successiuos vnum post alium, ac deinceps proprio die Paschatis alterius anni, vidi perfectionem, experientia facta super viuum argentum calefactum in tigillo, & conuersum in

purum aurum præ meis oculis, breuiori ſpatio, quàm vnius horæ, pauco admodum hoc puluere diuino. Deus nouit quãto fuerim gaudio perfuſus. Nec propterea iactabũdus, aut elatus mundo coràm exilij, ſed clàm Deo gratias agens immortales, qui meas preces exaudire dignatus fuerat, per IESVM CHRISTVM filium ſuum Dominum noſtrum, oraui latiùs, vt illuminaret cor & intellectum ſua gratia, qua poſſem vti ad honorem & laudem ſui glorioſi nominis. Altera die ſtatim accinxi me itineri verſus meum Abbatem, quô promiſſæ fidei facerem ſatis, at obierat ſex anteà menſibus: quamobrem dolore maximo affectus fui, & ob mortem alterius Doctoris videlicet, de qua mihi relatum fuit in itinere, non longè tranſeunti à ſuo Conuentu. Proinde contuli me in quendam locum aſsignatum cuidam proximo parenti meo, priuſquàm diſcederem à patria, vt eum ad me venturum expectarem: hunc reliqueram domi meæ cum poteſtate procuratoria, vendendi omnia bona mea paterna, vt meis creditoribus ſatisfaceret, ac reſiduum ſecreto pauperibus & egenis diſtribueret, vtque mei parentes & alij fierent participes eius doni, quo me Deus honorare voluerat. Plærique, & ferè omnes alij exiſtimabant me tanquam deſperabundum, & præ dedecore ob tantos ſumptus inutiles vendidiſſe omnia, quò ad exteras regiones fugiens, laterem incognitus, vt mihi retulit ille meus parens, qui ad me venit prima Iulij. Deinceps Lauſanam iuimus, in Sabaudia ſitam, vt inde nos conferremus ad celebre quodpiam emporium Germaniæ, pauco admodum comitatu,

tatu, ne innotescerem etiam illis, qui hoc meum opusculum legerent, me viuente. Quod quidem composui solùm, vt diuerterem bonos piosque viros à sophisticationibus, ad viam rectam perfectionis in hoc opere diuino. Pro conclusione huius primæ partis, in memoriam omnibus refero quod Poeta cecinit:

Fœlix quem faciunt aliena pericula cautum.

quo discant à meis erroribus inutiles sumptus fugere, qui fiunt in sophisticationibus: contrà, patienter & constãter priùs legere & intelligere bonos autores, q̃ operi manum admouere, Deum orando semper pro gratia & intellectu sincero. Siquidem nõ fato neq; fortuna huc peruenitur, at sola vocatione diuinitùs facta, potiùs quã studio. Quibus datum fuerit, dabitur pariter indignis velandi modus, & alijs probisque reuelandi, ne omnes æqualiter intelligant: pariter & benè vtendi gratia, in honorem Altissimi datoris luminum. Amen esto.

OPVSCVLI DIONYSII ZACHARIJ secunda pars, qua docet autor legendorum Philosophorum naturalium ex facilima methodo, modum & normam.

RIMO Physicorum libro Aristoteles, contra negantes principia, non esse disputandum, at benè cum ipsis, qui fatentur esse vera, per ignorantiam (sed hæc valeant, quantùm valere possunt) incauti, non videntes anguem sub hac herba laten-

tem, ob laruam ſibi antè oculos poſitam, prę quą de falſis coloribus à veris diſcernere nequeunt. Sed autorem in hac parte intelligere non ſat volens, ad meliora tranſeo, qui proſequitur ad hũc modum: Bonis (inquit) viris, & huius artis ſtudioſis opuſculum hoc volui conſcribere, quo valeant inde fructum & vtilitatem referre non exiguam in legendis autoribus, intelligendis obſcuritatibus, & velamentis confuſione per varietatem inordinatam ſtructis. Proinde vt obueniam iſtis, & meis ſubueniam auditoribus, ordine partiar narrationem, ac primò dicam per quos hæc ſcientia potiſsimùm inuenta, prodiit in aliquorum ſucceſsiuam notitiam, tum quibus autoribus vſus ſum in compoſitione huius opuſculi: cauſam etiam quare tam obſcurè ſcripſerint. Deinceps diuerſis probabimus argumentis veritatem & certitudinem artis, reſpondendo pariter magis apparentibus in contrarium adductis. Tertiò docebimus artem noſtrã eſſe naturalem, & qua ex parte: item quamobrem diuina vocetur, ab operationibus principalibus, inibi declarando manifeſtos errores operantum hac tempęſtate. Tandem opera naturæ ſub terra per ipſam vſitata, in generationibus metallorum declarabimus, ad quorum imitationem artifices operari ſuper terram oportet. Poſteà materiam ad hoc opus neceſſariam indicabimus: & poſtremò terminos præcipuos vſurpatos in hac arte, ſententias quoque Philoſophorum antiquorum apparentes, ſibi mutuò contrarias concordabimus, in filiorum artis vtilitatẽ, & in maximum detractorum dedecus, ignominiam, & confuſionem: ſingula

gula per antiquiſsimorũ & doctiſsimorum Philoſophorum autoritates, ne ſe putent à moderno quopiam detegi cum ſuis impoſturis. Vt meliùs declaremus noſtræ ſcientiæ primos inuentores, beati Iacobi Apoſtoli doctrinam eſt, quòd reuocemus in memoriam, quæ ſic habet: Omnis donatio bona, & omne donum perfectum è ſupernis eſt, deſcendens à patre luminum, &c. Hæc ſententia generalis eſt, quapropter & noſtræ conuenit intentioni, maximè quia ſcientia noſtra eſt tam diuina, tamque ſupernaturalis (in ſecunda quidem operatione) vt ſemper fuerit, ac ſit adhuc impoſsibile hanc innoteſcere hominibus, quocumque ſtudio vel induſtria quauis, etſi omnium ſapientiſsimi ſint, atque doctiſsimi Philoſophi, niſi primùm à Deo ſit inſpirata. Deficiunt enim hac parte nobis naturalis omnis ratio & experientia. Quapropter meritò ſcriptum eſt à nonnullis, arcanum eſſe reſeruatum à Deo ſuis, ipſum timentibus & honorátibus, vt ait ille magnus Propheta noſter Hermes. A' nullo alio (inquit) nec per alium, quàm à Deo per diuinam eius inſpirationem habeo. Alphidius idipſum confirmat, his verbis: Scito fili, Deum reſeruaſſe hanc artem Adami poſteris, & præſertim verè pauperibus. Idipſum affirmat Geber in Summa, inquiens: Noſtra ſcientia eſt in poteſtate Dei, qui ex miſericordia ſua donat eam quibus vult. Non eſt igitur in hominum poteſtate, neque ab ipſis excogitata. Verùm in quantũ ipſa naturalis eſt, aut in primis ſuis operationibus naturam imitatur, eatenus variè ſunt opiniones in demonſtrando primum inuentorem eius imitationis. Non-

nulli aſſerunt fuiſſe Adamum, alij Æſculapium: aliqui volunt Enoch primam eius habuiſſe cognitionem, quem dicunt Hermetem extitiſſe, cui etiam tantùm honoris Græci tribuerunt, vt omnium artium occultarum inuentorem appellarint. Ego pro parte mea libenter aſſentirem poſtremę huic opinioni, cùm certiſsimum ſit ipſum fuiſſe præcellentiſsimum Philoſophum, vt ex ſcriptis eius apparet. Cauſas rerum diligentiſsimè ſcrutatus eſt, per experiẽtias in naturalibus, quibus cognitis, innotuit ipſi pariter, materia qua vtitur natura in concauitatibus terræ generando metalla. Quotquot enim hanc imitati fuerunt, omnes peruenerunt ad verá huius artis notitiam, vti Pythagoras, Plato, Socrates, Zeno, Haly, Senior Raſis, Geber Morienus, Bonus, Arnaldus de Villanoua, Raymundus, & plærique alij, quos recenſere prolixum foret. Ex quibus omnibus, tanq̃ ex præcipuis, compoſuimus hoc præſens noſtrum opuſculum, non ſine maximo labore, vt ipſorum libri teſtantur. Scripſerunt enim ad hunc modum (cùm præ oculis timorem Dei ſibi proponerent) vt impoſsibile ſit ad cognitionẽ artis huius peruenire, lectura ſola ſuorum librorum, quod Geber in Summa: Non eſt (inquit) quòd filius artis animum deſpondeat in hoc opere diuino: ſiquidem aſsiduè meditans cauſas naturalium compoſitionum, tandem eò perueniet, quò tendit animus eius. Contrà, quicumque prætendit inuenire medio librorum noſtrorum, tardè rem aſſequetur: nam ad eum ſcripsêre modum Philoſophi (ait alio loco) vt ſibi ipſis tantûm videantur congratulari practicam

veram

veram, huic inquirendi modum permiſcentes: item præcipuas quoque operationes vario modo, ac in diuerſis capitulis ponentes: cauſam ponit. Quia ſi obſeruaſſent ordinem in ſuis tractationibus, potuiſſet hæc ſcientia diuina ab omnibus intelligi primo die, vel vnica hora, adeò nobilis eſt, ac admiranda.

Alphidius inquit: Philoſophos, credendum eſt, prædeceſſores noſtros occultaſſe principaliorem ſuam intentionem, ſub ænigmatico & æquiuoco ſermone, ac innumeris figuris, ne per manifeſtationem ſuæ doctrinæ, mundus ruinam inde pateretur. Nam periret omnis agricultura, negotiatio, & quicquid neceſſarium eſt in conſeruationem vitæ humanæ: nemo ſiquidem laborare vellet, cùm ſe tantis opibus refertum videret vnuſquiſque, neceſsitudinem contemneret. Quò fit vt Hermes in principio ſui libri, ſe excuſans dicat: Filioli, non eſt quòd exiſtimetis Philoſophos occultaſſe hoc arcanum, ex inuidia aduerſus doctos ac ſtudioſos, at ſolùm ne malignis & ignaris innoteſceret. Roſinus ait: Hoc medio ignarus æquaretur ſapienti, & malitioſus homo nequam abuteretur, in detrimentum, ruinam & perditionem totius populi. Similibus excuſationibus vtitur Geber in Summa ſua, capitulo de Adminiſtratione Medicinæ ſolaris, inquiens: Non eſt quòd mirentur filij doctrinæ, Philoſophós obſcurè ſcripſiſſe libros ſuos: non enim ipſis factum, ſed ignaris & indignis velatam eſſe voluerunt hanc ſententiam, ſub tanta varietate & confuſione diuerſarũ operationum: interea tamen ſtratam viam filiis ſapientiæ, quà

peruenire possent ad cognitionem artis. Non enim (vt habetur alio loco) sibiipsis tantùm scripserunt artem, quam tenebant, sed media dederunt, quibus cognosceretur, & haberetur ab aliis. Hæc est igitur causa difficultatis in libris Philosophorũ. Quid enim difficiliùs esse potest, quàm ex tam innumeris contrarietatibus & contradictionibus explicari, nedum in multis, ac inter omnes ferè, verùm etiam in vnico autore? vt Rasis ait, inquiens: Abundè satis demonstraui libris meis verum fermentum, quo quidem opus est ad multiplicationem tincturarum ad metalla, quod alio loco dixi non esse verum fermentum, relinquens huius sententiæ sententiarúmue iudicium illis qui sanum habent intellectum, subtilemque discretionem. Item si vnus ipsorum dicat materiam nostram esse vilis pretij, atque nullius, vbique in fimis reperiri, vti Zeno in Turba Philosophorum: contra hoc eodẽ libro Barseus ait, quod quæritur, non est parui pretij. Alius dicet rem esse pretiosissimam, & non absque multis sumptibus reperibilem. Hic docet præparationẽ materiæ in diuersis vasis operationibúsq; diuersis, vti Geber in sua Summa: mox reperias alium asserentem vno vase tantùm opus esse ad diuinum opus nostrum, vt sunt Rasis, Lilius, Alphidius, & alij. In lib. eiusdem Rasis habetur tempus nouem mensium, in alio legitur annus esse necessarius ad hoc opus perficiendum, quod asserunt Rosinus atque Plato. Tandem in ipsorum terminis tanta varietas apparet, vt impossibile sit rem à quoquam detegi, nisi per inspirationem Altissimi, vel immediatè, vel per aliquem virum

bonum

bonum & ſapienté in hac arte. Cauſa potiſsima hæc eſt, vt non appareat quiſquam huius rei peritus viuens, at ſolùm poſt mortem fateatur ſcriptis: tantis enim laboribus adeptam artem ſibimet, ſi poſſent, occultã vellent Philoſophi, quantò magis alijs. Hoc nobis igitur cum vulgo non eſt ita mirandum, atq; cum ſapientibus, quánam via ſit ad illam perueniendum. Priuſquã autem ad ſecundum noſtræ diuiſionis membrum veniamus, reſpondendum erit obiectioni calumniatorum, labores alienos carpere ſolitorũ, quòd proprij ſui lumine vero careant. Non obſeruatam (inquient) Ariſtotelis doctrinam libro ſeptimo Phyſicorum, quæ ſic habet: Definitio eſt vera forma ſubiecti definiti. Cùm ergo ſuſcepiſſem veram tractare methodum huius ſcientiæ, priùs â definitione fuit inchoandum. Hos & ſimiles remittam ad priſcos autores, qui cùm ſcientiæ diuinæ definitionem dare conarentur, & non inuenirent perfectam & completam, fateri coacti ſunt, non eſſe poſsibilem, maximè quia familiaribus caret principijs, vt aiunt Morienus, Lilius, & plærique alij. Quapropter deſcriptionibus varijs duntaxat contenti fuerunt, quibus effectus artis demonſtrarent. Ego verò dicam pro parte mea, quîdnam hac de re ſentiam. Eſt philoſophię naturalis, pars quædã docens modum perficiendi metalla ſupra terram, ex imitatione naturalium operationum, quantò proximiùs fieri poteſt: quam veram aſſerimus diuerſis de cauſis. Pręcipuè cùm nihil ſit inter Philoſophos certiùs veritatem ibidem eſſe, maximè vbi nulla apparet contradictio, teſte Philoſopho. Quotquot a tem

in hac árte ſcripſerunt olim, ſiue Hebraicè, Græcè, aut Latinè, ſiue quouis alio ſermone, conſenſerunt inter ſe, & ſi diuerſo tractandi modo per figuras, æquiuocationes, & ænigmata, vt videantur vno & eodem idiomate ſcripſiſſe, eodem etiam tempore, quamuis centum, ducẽtis, ac mille annis alij alios præceſſerint. Senior in hanc ſententiam ait: Quamquam apparet quodammodo Philoſophos diuerſa tractare ſub varijs diuerſiſque nominibus: verùm enimuerò nil niſi rem vnicá intelligunt. Idipſum aſſerit Raſis libro Luminum, inquiens: Sub diuerſis ſententijs, nobis prima facie contrarijs apparentibus, Philoſophi non niſi rem vnam intellexerunt, eandemque: cuius rei teſtimonium exhibent aliarum ſententiarum inſignes profeſſores, qui pariter in hac arte diuina ſcribentes etiam, & affirmantes hanc diuinam ſcientiam, circa rem vná verſari perhibẽt. Sola Philoſophi ſententia hæc nobis ſufficeret, quam ponit Ethicorum libro 2. Omne quod ritè peragitur, vnico medio perfici. Omnium igitur opinio eſt, vnica via diuinum hoc noſtrum opus abſolui. Teſte Gebro in Summa: Scientia noſtra (inquit) per diuerſa non perficitur, at ſolùm per vnicam rem, cui nihil addimus, nec diminuimus, ſed ſuperflua tantùm remouemus, pręparatione ſola ſeparando. Item Lilius ait: Magiſterium noſtrum, vna re duntaxat, vno regimine, & vnico medio perficitur. Idem aſſerũt omnes, quotquot ſcripſerunt hactenus in hac arte Philoſophi, licet videantur in varia diſtrahi. Potiſsima certitudo noſtræ ſcientiæ, qua confirmamur eſſe veriſsimam, eſt experientia, quam fecimus eius, vt loquuntur

quuntur Senior & Rasis. Verùm vt ijs talem approbemus, maximè, quibus dubitare meritò contingit, cum cæteris Philosophis erit fatendum, ipsam contineri sub ea philosophiæ parte, quam operatiuam vocant, & sub medicina, quæ sui veritatem non aliunde comprobare, quàm ab experientia potest. Vt cùm ꝑ eam docetur Reubarbarum purgare coleram, non meliùs id poterit, q̃ ex oculo percipi, & experimento per applicationem dicti simplicis medicamenti. A simili concludimus in arte nostra: si videatur fumo solo plumbi coagulari mercurium, & atramẽtorum, fieri componiq; posse medicinã perfectissimam naturæ metallorum, & qualitatibus congruam, qua cum cæteris imperfectis perfici queat, sola proiectione super ipsum facta, præsertim cùm & ipsa mineralia composita congelent mercurium, ipsumq; reducant in suam naturam. Quantò magis perfecta ꝑ nostram artem ritè præparata congelabunt ipsum, ac reducent cùm alijs imperfectis metallis, ingenti & exuberanti sua decoctione, quam habent per administrationem artis nostrę. Quò firmiùs hanc nostram intentionem curiosis hominibus approbemus, vt eius veritati certitudiniq; meliùs assentiant, Aristotelis sententiam lib. 4. Meteor. adducamus: Omne quod (inquit) eandẽ cũ aliquo composito operationẽ efficit, est eidem per omnia simile, vt omne quod operationem habet oculi, est oculus. Haud secùs, cùm aurũ nostrũ arte nostra compositum, ꝑ omnia simile sit minerali (in quo versatur omnis cõtrouersia disceptationis, vtrùm aurũ à nobis compositum verũ sit aurũ) satis docuisse videmur ex

Philosophi sententia, nostrã artem esse veram & certissimam. Satis fatebuntur ipsis probatũ, qui viderunt eius experientiam, aliјs verò non: quibus Philosophi probabiliores autoritates in hac rem adferemus. Eodem libro Meteororum, quarto Digestionum capitulo sic inquit, aut simile: Quicquid in perfectionem destinatum est, ac tale mansit ob digestionis defectum, assidua digestione perfici potest: qualia sunt omnia metalla imperfecta, cùm à natura fuerint ad aurum ordinata priùs ab initio suæ compositionis, vt postremò per eandem ad eum finẽ, auri videlicet, perducerentur, nec nisi talia sunt ob imperfectam digestionem: ergo quod sequitur audiemus eo loco, vbi quartum nostræ partitionis membrum discutiemus. Quod igitur natura sub terra voluit exequi, nos supra terram imitatione per nostram artem, & proiectionem efficimus, vt infrà latiùs audietur, penultima nostrę diuisionis parte. Rursus cùm elementa qualitatibus suis sibi mutuo contraria (vt ait Philosophus libro secundo Generationum) in se inuicem conuertibilia sint, quantò magis ipsa metalla, quæ sunt vnius & eiusdem substantiæ materiæque, cùm non sint qualitatibus contraria, conuertẽtur, hoc in illud facilimè. Quam ob causam Hermes procreationem ipsorum circularem esse dixit, at impropriè quodammodo, vt ipsemet fatetur, quia non sunt ad eum finẽ à natura creata, vt ex perfectis fiant imperfecta, sed contrà: quapropter eatenus non est eorum generatio prorsum circularis, nisi pro parte. Quamquam istæ similesque rationes per se sunt in confirmationem artis sufficientes: attamen

men quia ſophiſtæ ſemper in contrarium adferunt, quod reluctetur veritati, ſi nõ omnia (quod prolixiùs foret, quàm huic opuſculo noſtro conueniat) quæ difficiliora ſunt argumenta, ſtudioſorum animum & mentẽ perturbantia, mediámque inter dubium & reſolutionem hærentem tenentia, producemus in medium, vt ab iſtorum ſolutionibus alia refellere diſcant. Ex autoritate Philoſophi quarto Meteororum, quę pariter fuit Auicennæ, & Alberti Magni, ſic augmentantur: In vanum operantur Alchimiſtæ metalla perficere conantes, niſi reducant illam in primam materiam. Cùm igitur id non faciant, ſophiſtica per concluſionem aſſerunt Alchimiſtarum omnium opera, vt ipſemet Albertus ait ad hunc modum: Quotquot metalla tingunt varijs materialibus ſimplicibus in diuerſos colores, ſunt impoſtores, niſi reducant illa in primam materiam. Multi ſapientiſsimique viri hoc argumentum ſoluere conati ſunt, cùm ſit ex magis apparentibus. Iſtorum nonnulli dicunt, etſi per proiectionem imperfecta non reducantur, nihilominus in compoſitione medicinæ ſimilis fit reductio, videlicet in ſulphur & argentum viuum, quę ſunt vera materia metallorum, vt infrà dicetur latiùs quarto noſtræ diuiſionis membro. Sufficit igitur agentis ſola reductio, tum perfectio ſumma per decoctionem acquiſita, licet paſsiui nulla fiat reductio. In ea ſententia fuerunt Arnaldus de Villanoua in magno ſuo Roſario, quem ſequutus eſt Raymundus Lullius in ſuo Teſtamento. Salua pace tamen & reuerentia, quæ debetur grauiſsimis autoribus, hæc opinio contrariari nimiùm

videtur Philoſophis omnibus. Cùm enim concedant metalla eſſe in primam reducenda materiam, quod motu fit corruptionis ex Ariſtotele, velle videntur ſola fuſione & proiectione diuini noſtri lapidis ſuper metalla, hæc ad eũ corrumpi modum, ac nudari prima ſua forma, quòd omni Philoſopho concedere nimis indignum eſt. Plærique alij diuerſas adferunt ſolutiones, vt videre licet in ſuis libris. Ego verò meam ſolutionẽ proferam. Siquidem noua fabricare metalla moliremur, aut ex eis lapides, vel quidpiã aliud alienum à metallis, neceſſariò forent in primam ſuam reducenda materiam, idq́; medijs, quæ dicta ſunt. Cùm tamen hæc ſit intentio noſtra duntaxat, vt imperfecta perficiamus metalla in aurum, pręter omnem transformationem in materias nouas, & à pŗopria ſua natura differentes, purgemus ac mundemus ꝑ operis noſtri diuini proiectionem, quò ad exuberantem deueniant perfectionem. Haudquaquam eſt opus illa reducere in primam materiam: differũt enim imperfectum perficere, & ex iſto noui quid producere vel generare. Alioqui concluderetur, omnia ſemicocta reducẽda eſſe ad primã formam, vt completè decoquerentur: quod quidem indignũ eſt omni Philoſopho. Cæteras obiectiones aduerſus chemicas artes fieri conſuetas, in pręſentia miſſas faciam, quòd per ea quæ poſuimus, reliqua facilè ſolui queant, argumenta quęuis. Autoritatis Auicennę tamẽ eſt, quòd meminerim de contradictionibus Ariſtotelis cõtra chemiam obiectis in ſua iuuentute: Cognoui (inquit) intentionẽ eorum, ꝗ noſtram artem negant, & aliorum qui veram affirmant eſſe.

Priores,

Priores, vt ſunt Ariſtoteles & plæriq; alij, vtũtur quibuſdam argumentis vtcunq; apparentibus, at minimè veris. Poſteriores verò dicũt hãc ſcientiam certis demonſtrationibus probari nõ poſſe, vel licere, vt alias omnes, cùm alia via procedat, alijs omnibus contraria. Nam celat ac velat ſuorum terminorũ proprietates, cùm cæteræ plurimùm laborẽt in ſuorũ declarationibus. Proinde noſtræ diuiſionis ordinem proſequutus, tertium eius membrũ arripiã, exponẽs operationes eius neceſſarias, ad executionem operis noſtri diuini. Primò dicam rationem quare naturale vocetur, atq; diuinũ, vt cognoſcantur enormes operantũ hac tempeſtate errores. Ariſtoteles docet naturam operari ſub terra in procreatione metallorũ quatuor qualitatibus (vt meliùs intelligatur) elementis, igne, aere, aqua & terra: quorum duo, reliqua duo compræhendunt, terra ignem, & aqua aerem. Cùm igitur materia noſtra cõſtat ex aqua & ex terra (vt infrà dicetur ampliùs penultimo noſtræ diuiſionis membro) meritò naturalis appellatur, quia in eius cõpoſitione quatuor intrãt elementa: duo manifeſta, ſub quibus alia duo latitant, oculis velata corporeis, ignis & aer videlicet, quæ ſolis mentalibus percipi debent, vt ait Raymundus Lullius in ſuo Codicillo, ad hunc modum: Conſidera (inquit) naturam, & proprietatem olei (quod ſophiſticatores aerem vocant, ideò quia ſuis qualitatibus magis abundare dicunt) oculus tuus non iudicabit illius differentias, & proprietates. Per hæc verba ſatis innuit, elementa quatuor in opere noſtro diuino non eſſe euidentia, quod plærique falſò

putarunt, vt infrà dicetur, vbi terminos declarabimus artis. Naturalis etiam dicitur scientia, quòd in prima sua operatione imitatur naturam quantò diligentiùs potest: non posset enim in omnibus, vt ait Geber in sua Summa, Veterum operationibus Philosophorũ naturalium, qui nos præcesserunt, optimè confirmamur: hij quidem posteà quàm diligentissimis inquisitionibus cognouissent (vt ait Raymundus Lullius in epistola sua ad Albertum Regem, & Albertus Magnus in tractatu Simplicium mineralium) naturam ad metallorum procreationem, sub terra solùm operari p continuas & assiduas decoctiones veræ materiæ, quibus mundum ab immundo, purum ab impuro, perfectum ab imperfecto, continuatis euaporationibus, separat, calore terræ mineralis partim id efficiente, partim calore Solis, qui per se solùm integram & perfectam istam decoctionem non adimplet, ipsimet confirmati sunt. Hoc declarat optimè bonus ille Treuisanus, quòd etiam nos docet experientia: videmus enim in mineris diuersitatem metallorum & materialium, nonnulla crassiora, & alia subtiliora purioraq; in sublime plærunque exaltata. Quapropter nostra scientia naturam imitando, procedit in prima sua operatione per sublimationem, qua materiam nostram optimè purificet: impossibile namque fuerit nobis aliter præparare, vt Geber in Summa, & Rasis in libro Luminum inquiunt: Initium operis nostri, est sublimare, quare meritò naturale vocatur. Quã ob causam scripserunt illi, qui nos præcesserunt, opus hoc nostrum non esse artificiale: quicquid enim

enim facimus, aliud nihil est quàm administrare naturæ per artem materiam ad compositionem operis necessariam, quam ipsa natura non potuit in hác perfectionem connectere, quia eius actiones continuæ sunt, vt ait Geber in sua Summa. Ratione huius tam admirandæ coniunctionis elementorum scientia, nostra diuina vocatur: quam verò coniunctionem Philosophi secundam operationem appellarunt, & nonnulli dissolutionem, asserentes, arcanum arcanorum esse, quod Pythagoras ait in Turba Philosophorum: Magnum hoc est mysterium, quod hominibus Deus velatum esse voluit. Item Rasis in libro Luminum: Si veram nostri corporis dissolutionem ignoraueris, non est quòd opereris: illa siquidem ignota, reliquum inutile fuerit: hanc etiam ex libris discere nemo potest, neque ex notitia causarum naturalium: proinde verè diuina dicitur, vt Alexander inquit: Corpus nostrum (quod lapis est occultus) congnosci minimè potest, neq; videri, nisi nobis hoc ipsum Deus per Spiritum S. suum inspirarit, vel per aliquem viuum hominem docuerit, sine quo scientia nostra, nihil est. Hic est lapis, de quo loquitur Hermes tractatu suo quarto: Lapis noster (inquit) diuinus cognoscendus est, qui clamat assiduè, Defende me, & ego iuuabo te, da mihi quod competit, ego tibi vicissim optimè succurram. De hoc eodem occulto corpore loquitur primo suo tractatu: Falco semper in cacumine montis clamans, Ego sum album nigri, & rubeũ citrini. Scientiam nostram inutilem esse præter istam coniunctionem, ratio est, quia tempore natiuitatis & procreationis o-

peris noſtri diuini, pars volatilis ſecũ defert partem fixam. Aliter enim quàm per iſtam admirandam, & pluſquã ſupernaturalem coniunctionem efficere haudquaquã poſſemus, vt in igne fixum opus permaneret: vt quod omnes Philoſophi præcipiunt, fiat, fixum, volatile, ac denuò volatile fixum. Iſta coniunctio fieri debet ipſamet hora ſuæ natiuitatis, vt inquit Haly Secretorum libro: Quicunq; noſtrum lapidem non inuenerit hora ſuæ natiuitatis, non eſt quòd alium expectet eius loco. Nam is qui diuinum opus noſtrum aggreditur abſq; notitia determinatæ natiuitatis eius horæ, nil ex opere ſuo conſequetur vnquã, præter inutiles omninò labores & pœnas erroris ſui. Hanc eandem coniunctionem Raſis libro Præceptorum propriè vocat pondera Philoſophorum, & regimina, ſuadens vt ab hoc opere diuino prorſum abſtineamus, ſi non cognouerimus exactiſsimè pondera, quæ Philoſophi præ cunctis alijs arcanis occultarunt, vt patet ab eorum ſcriptis varijs. Nã vbi quis dixerit, eiuſmodi coniunctionem diuinam fieri die ſeptimo, mox reperias alium, qui aſſerat quadrageſimo die compleri: alium centeſimo: alium ſub finẽ menſium ſeptem: aut nouem, quod Raſis: alium ſub anni finem, vt Roſinus: vix duos hac in re concordantes legere poteris. Cùm tamen vnicus ſit idemq; terminus, vnicus dies, imò vnica ſola & eadẽ hora, qua fieri debet noſtra coniunctio ad propriam ſuam decoctionem. Verùm quia vouerunt arcanum hoc potiſsimum ſe non reuelaturos, de ſtudio diuerſos ſcripſerũt terminos, quamuis inter ſe conueniant, intelligentes vnicũ, quo cognito;
reli-

reliquum nil aliud eſt,præter opus mulierum & puerorum ludus,vt ait Socrates: Ecce tibi veram diſpoſitionem albi plumbi demonſtraui (hoc eſt verã præparationem materiæ noſtræ, quæ nigra priùs vt plumbũ apparet, poſtmodùm albeſcit ꝑ noſtram continuatam decoctionẽ) ſi hãc probè intellexiſti, reſiduum aliud nihil eſt, quàm opus mulierum,& ludus puerorum. Innuens per hæc verba nullum opus hoc noſtro leuius, poſt coniunctionem exiſtere: quod ſanè veriſsimum eſt. Cùm non ſit opus alio labore quã ſola decoctione duarum materiarum iam coniunctarum: interea dum coquuntur, quies datur optatiſsima, vt ait Philoſophus Ethicorum 7. Quietem longè delectabiliorem eſſe quouis labore. Noſtram decoctionem poſtremã fieri cum requie, & abſq; labore tormentóue,teſtatur Raſis lib. Trium verb. inquiẽs: Omnes diſſolutiones,calcinationes,ſublimationes, dealbationes, rubificationes, ac reliquas operationes,quas Philoſophi ſcripſerũt eſſe neceſſarias, ad diuinũ opus noſtrũ complendũ, in igne fieri præter amotionem. Pythagoras in Turba Philoſoph. idem aſſerit,inquiens: Cuncta regimina ad opus diuinum & perfectionẽ eius facientia,decoctione ſola cõpleri. Barſeus id ipſum ait eod. lib. Coquendum,tingendum,& calcinandum in hoc opere, verũ operationes decoctione duntaxat omnes perficiendas. Ne tamẽ Sophiſtę calumniatores dicãt,& ſuas operationes etiã non eſſe niſi decoctiones,alias Philoſophorũ antiquorum ſententias allegabimus,quibus errores eorũ detegantur. Alphidius ait: In operis noſtri diuini compoſitione, non niſi vna materia ſola (quam

aquam propriè vocant) vna tantùm actione, decoctione videlicet, quæ fit in vnico vaſe præter amotionem ab igne. Idem atteſtatur Rex Salomon: In operis noſtri diuini confectione (quod noſtrum ſulphur vocat) nō indigemus (inquit) præterquàm vno medio ſolo. Lilius idem ſentit: Diuinum opus noſtrum (ait) fit in vno vaſe ſolo, vno medio duntaxat, & vnica decoctione. Mahometus: Non habemus (inquit) niſi medium vnum, decoctionē videlicet, vas vnum, &c. quibus diuinum opus noſtrū ad album & rubeum perficiamus. Auicenna tenuit eandem opinionem, qui præ cunctis optimè loquitur, ad hunc modum: Diſpoſitiones (inquit) omnes, id eſt, operationes, ad opus noſtrum diuinum componendum neceſſariæ, fiunt in vno vaſe ſolo, duplici tamen.

Operantum igitur hac tempeſtate maxima pars errorem ſuum hoc ipſo fateri cogetur, cùm nemo non ipſorum tres, vel quatuor furnos habeat, & nonnulli decem, vel duodecim, hunc ad calcinandum, illum ad ſoluēdum, alium ad ſublimandum, & innumera vaſa, quibus vtuntur. Verùm enimuerò tales in diem extremum operarentur, priuſquàm ad perfectionem hac via peruenirent, niſi corrigant ſuas operationes. Vt interim taceam de ſeparationibus elementorum (quas vocant) vſq; dum de natura quatuor eletorū, vbi de terminis artis noſtræ dicturus ſum, tractetur. Satis mihi fuerit in præſentia demonſtraſſe modum, & viam detegendi, cognoſcendique deuios operarios in hac arte, pariter eos, qui perſiſtunt in recta ſemita. Nam, vt anteà dixi, latiusque

tiusque dicetur infrà, vnicus eſt operandi modus, in vnico vaſe (quod Lullius Hymen appellauit) in vnica fornacula (quã Treuiſanus ignem clauſum, humidum, vaporoſum, continuum, ac digerentem vocat) præter amotionem, donec decoctio cõpleatur. Non eſt ergo tantis opus inſtrumentis, neque ſumptibus ad hanc rem factis. Scio multos eſſe literatos libris inſiſtentes, qui præter vllam certitudinem operantur, iſtos peſſimè habebit mea repræhenſio, cùm Geber in Summa ſua doceat varias præparationes, cùm ſulphuris, tum argenti viui, ſimiliter corporis & ſpiritus. Item Raſis, libro Perfecti magiſterij, dicit corpora & ſpiritus varijs præparari medijs, quorum plurima docet. Anteà ſatis reſpondimus, hæc & ſimilia per Philoſophos ſcripta, non alia de cauſa, quàm vt veram operis noſtri diuini præparationem velent indignis, & contegant. Hoc Geber atteſtatur in ſua Summa, capitulo de Medicinarũ differentijs, inquiens: Vnica eſt perfecta via, qua releuamur à tantis pręparationum operationibus, oneribúſue. Iam eſt quòd naturæ modum operandi ponam, in concauitatibus terræ generando metalla, quem ars imitari debet: ac deinceps materiam veram & neceſſariam, ad iſtorum perfectionem ſupra terram, declarabo. Cùm igitur hoc ſit præcipuum in arte (vt Geber ait ab initio ſuę Summæ, & Auicenna, præcipientes eos à practica huius operis abſtinere, qui non priùs vera fundamẽta norint materiarum ac minerarum) imitabor excellentiores autores & magis peritos in mineralibus, declarando quæ ad hanc rem apprimè ſunt neceſſaria. Omnium ita-

que Philoſophorum ſententia eſt, cuncta frigore congelata plurimũ abundare humiditate aquea in ſua materia prima, vt ait Ariſtoteles quarto Meteororum. Cùm igitur liquata metalla frigore congelentur, neceſſariò prima ipſorum materia humiditate multa pollebit aquatica. Verùm Albert. Magnus (qui præ cæteris mineralia ſcrutatus eſt exactiſsimè) iſtam humiditatẽ aqueam ait, non eſſe ſimilem aquæ humiditati, quam videmus communiter in alijs naturæ compoſitis. Iſta namq; per ignis violentiam in fumũ tranſit. At liquata metalla non ita reducuntur in vaporem, concludendum hinc ipſorum humiditatem alicui materiæ permixtam eſſe, qua retineantur in igne, tutaq; ſint ab eius vehementia. Nihil autem igni magis reſiſtit, quàm humiditas viſcoſa permixta ſubtilioribus terræ partibus, vt ait Bonus Ferrarienſis, & experientia docet: quapropter metallorum humiditatem eſſe talem firmiter credendum eſt. Cùm tamen experientia doceat, repurgandum inter aliquas humiditates in fumum abire, metallis nihilominus in igne minimè conſumptis, fatendum eſt cum pręcipuis autoribus noſtrę ſcientiæ, metallorum compoſitionem ſubintrare duplicem humiditatem viſcoſam, extrinſecam, & intrinſecam. Prior eſt craſſa, ſubtili ſuæ terreſtri materiæ non benè permixta, quapropter ab igne facilè comburitur in conſumptionem. Poſterior verò, quia maximè ſubtilis, & optimè permixta ſubtili ſuo terreo, vt ambæ partes vnicam & ſimplicem materiam conſtituant, neutra per ignem ab altera ſeparari, vel abſumi poteſt, quin ſimul abeant, aut vnà rema-

neant

neant in igne. Ex eiuſmodi humiditate procreatum eſt argentum viuum, quod videmus, vt patet etiam experimēto. Teſtatur Arnaldus de Villanoua: Hoc (inquit) nos reddit certiores, ambas materias anteà dictas in ipſo perfectiſsimè coniunctas: nam vel terreſtris humiditatem ſecùm retinet, aut iſta rapit illam in auras. Quod quidem Albertus Magnus cauſas metallorum compoſitionis diligentiſsimè perquirens, optimè cognouit, argentum viuum ſcilicet aſsiduè moueri, ac fluere, quia viciſsim altera pars in alteram dominium habet, vt cauſa fluxus atq; motus eſt humiditatis imperium, & ſiccitatis terreſtris in humiditatem actus efficit, vt non adhæreat tangenti, neq; madefaciat. Hinc Alberti ſententia comprobatur libro Mineral. ſimplic. Materia prima (inquit) metallorum eſt humiditas viſcoſa incombuſtibilis, forti mixtione, cum ſubtili terreo coniuncta in cauernis terræ mineralibus. Optimè cum Gebro conuenit, aſſerente in Summa ſua, materiam veram metallorum eſſe argentum viuum, quia (inquit) natura nunquam otioſa procreauit argentum viuum ex dicta materia mixta, &c. Bonus Ferrarienſis ait, argentum viuum eſſe proximā materiam metallorum, ſed præcipuam humiditatē viſcoſam ſubtili ſuo terreo mixtam. Geber etiam in argenti viui definitione, quam facit in ſua Summa: Eſt (inquit) humiditas viſcoſa per auxilium terreſtris ſuę partis condenſata, ſuam compoſitionē intrantis. Conſideremus itaque diligenter naturæ progreſſum, in rerū omnium procreatione, quibus propriam admiſcet materiam, quam Philoſophi vocarunt

agens, quia seipsam non producit, vt ait Aristoteles: hoc est, suos effectus nō demonstrat. Quapropter natura in procreatione metallorū postquàm creauit materiam, id est, argentum viuum, tanquàm sagacissima, proprium adiungit agens: nempe terræ mineralis quandam speciem, velut collostrum eius & pinguedinem in cauernis terræ mineralibus, longa decoctione inspissatam, hanc vulgariter vocamus sulphur: comparatione ad argentum non alia, quàm coaguli ad lac, viri ad fœminam, agētis ad materiam ei subiectam. Philosophi duplex sulphur posuerunt, vnum facilimæ liquefactionis, alterum verò congelatum solùm, & non fusibile. Proinde quo natura demonstraret virtutem & efficaciam agentis, id est, sulphuris, in materiam, cui adiunctum est, effecit admirabili compositione quadam, vt metalla coagularentur actione sulphuris fusibilis, vt essent liquabilia. Verùm alia mineralia simplicia composuit actione sulphuris nō fusibilis, vt non essent fusibilia, vti sunt magnesia, marcasitæ, & id genus alia. Cùm autem agens nō possit esse pars materialis compositi, vt Aristoteles ait, natura procreans metalla sub terra, postquàm dictum sulphur miscuit cum argento viuo, compositione quidem inenarrabili, pretiosissimum inde generat metallum, aurum videlicet: ab eo decoctione perfecta separādo suum agens, id est, sulphur. Et hæc est ratio cur sit perfectiùs omnibus alijs metallis, tum quòd videamus naturam illud in meliùs vltrà non transmutare. Item hac de causa meliùs ac faciliùs coniungitur argento viuo, quia nihil aliud est, quàm argentum viuum proprio

suo

ſuo ſulphure decoctum, & prorſus deinceps ab eo decoctione dicta ſeparatum. Vt itidem ſeparatio ſulphuris eſt auri perfectio, quòd in aliis metallis remaneat, iſtorum eſt imperfectionis potiſsima cauſa. Hinc fit etiam, vt argentum ſit imperfectius auro, & cuprum argento: ſcilicet ob defectum completæ digeſtionis, qua ſola ſeparatur agens ab eis, id eſt, ſulphur. In eo declaratur potiſsimum, ac præcipuum arcanum totius artis noſtræ. Cùm enim ars imitari naturã in ſuis operationibus debeat, neceſſariò, priuſquàm diuinum hoc opus noſtrum perficiatur, agens vel ſulphur ſuum erit ſeparandum. Quod quidem occultarunt omnes Philoſophi, relegantes nos in ſuis libris ad naturales operationes, quas abũdè ſatis declaraui. Quò tamen perfectiùs cognoſcatur, qua in re ſcientia noſtra naturæ operationes imitetur, operæprecium fuerit præcipuum & communiorẽ declarare modum, quo ipſa vtitur in metallorum perfectione. Anteà diximus metallorum perfectionem, vel imperfectionem fieri ob agentis priuationem, vel mixtionem, id eſt, ſulphuris, & oſtendimus modum primũ, quo natura conſueta eſt vti in compoſitione principis metallorũ, & perfectiſsimi videlicet auri. Modò ſciendum ipſam alio etiam vti progreſſu, qui licet priori contrarius eſſe videatur, eſt nihilominus perſimilis, ſi probè conſideretur finis, ad quem tendit intentio naturæ, quia pariter aliud nihil eſt præterquàm repurgare metalla, purgareq; penitùs à ſuo ſulphure. Nam idipſum quod priore modo per decoctionem perfectam efficit, poſteriore continuatis, & longis digeſtionibus

exequitur, imperfecta sensim purificando tantisper, donec reducantur in aurum. Siquidem experientia nos docet, in mineris argenti reperiri communiter plumbum, & in nonnullis ambo simul permixta, vt argentũ videatur imperfectum fermè ob digestionis defectum: quapropter metallicarum periti rerum suadent, vt occlusis cauernis, ne materiæ subtilioris euaporare queat, diutiùs triginta, vel quadraginta annis relinquãtur, ac donec perficiantur. Quod quidem Albertus Magnus recitat accidisse suis temporibus in regno Liburniæ, vel Sclauoniæ: pariter ab experto mineralium fossore mihi relatum fuit, sæpiùs euenire. Secundum itaq; hunc modum quo natura in perficiendis metallis vtitur, ars imitatur suis operationibus ad imperfecta perficiendum, priuatione sui sulphuris videlicet, facta per proiectionem operis diuini super illa, postquàm liquefacta sunt: qua purificantur à dicto suo sulphure, perficiunturque in purum aurum, perfecta sua decoctione exuberante, quam acquisiuit per administrationem artis nostræ. Non aliter, quàm varii modi, quibus natura vtitur in purificatione metallorum, non efficiunt vt variæ sint auri formæ (puto in perfectione) pariter & quibus vtimur diuersis ipsa perficiendi modis supra terram, aurum nostrum naturali & minerali diuersum non redditur, cùm eadem vtamur materia supra terram, qua ipsa sub terra, & in suis cauernis. Attestante hoc ipsum Aristotele nono Metaphysicorum. Ex agente & materia (inquit) similibus, operationes semper sunt similes, quãuis media sint diuersa: nam ista & materia duo

sunt.

ſunt. Verùm ſi materia ſit vna ſimilisq; per omnia cum agente, omnes operationes, quæ ab initio diſsimiles videntur, aut contrariæ, ſub finem eundem ſortiuntur effectum. Vt approbemus materiam noſtram, qua vtimur ad metalla perſiciendum ſupra terram, eſſe in omnibus perſimilem illi qua natura ſub terræ cauernis vtitur in ipſorum procreatione, Gebrum citamus teſtem in ſua Summa: Ars (inquit) noſtra naturam imitatur quantò propiùs poſsibiliusque fieri poteſt. Idipſum Hermes ait, Pythagoras, Senior, & plærique alij. Proinde ſi naturam, ars imitatur, neceſſariò fatendum eſt, ipſam vti ſimili materia qua natura, quæ vtrobique non niſi vna ſola eſſe poteſt, quam vocauimus argentum viuum, non ſolùm per ſe, at mixtum vnà cum agēte ſuo proprio, ſulphure videlicet vero. Eadem igitur materia, quam Philoſophi vocarunt argentum viuum animatum, erit vera ſcientiæ noſtræ diuinę materia, ad noſtrum opus diuinum complendum. Cùm hoc ipſo, & non alio natura in terræ concauitatibus vtitur in procreatione metallorum, pro ſua vera materia, vt ſuprà ſatis amplè demonſtrauimus.

Vocauerunt argentum viuum animatum, vt oſtenderent inter ipſum, & argentū viuum commune, differentiam, quod poſterius ita remanſit, quia natura nō adiunxit ei ſuum agēs proprium. Falſò igitur exiſtimarūt plurimi argentū viuum commune, & ſulphur commune mat[illegible]iam eſſe metallorum. Nam vllo vnquam tempore non accidit, vt illa ſimul ambo mixta reperta ſint in mineris, qua ratione poterunt igitur eſſe vera

materia metallorum in concauitatibus terræ, vel artis nostræ supra terram: vt loquitur Geber in sua Summa de Principijs artis. Et idem alio loco: Nostrum (inquit) argentum viuum aliud nihil est, præterquàm aqua viscosa, desponsata per actionem sui sulphuris metallici. Hæc est vera nostra materia, quam natura præparauit arti nostræ (vt ait Valerandus Syluensis) & reduxit in certam speciem veris Philosophis notam, absque vlreriori transmutatione suijpsius. Auicenna similiter ait: Natura nobis vnam solam præparauit materiam, quam ars nostra componere per se minimè potest. Fatuum igitur foret credere, ex omnibus materijs, quas miscere possemus, vllas, etsi metallicas, aut quascunque alias, esse posse veram scientiæ nostræ materiam, cùm natura nobis præparauit illam, vt nihil desit præter hæc duo: scilicet eam purificare, & perficere, coniungereq; per decoctionem sibi propriam & congruam. De hac materia loquitur Rasis libro Præceptorum: Noster mercurius (inquit) est verum fundamentum nostræ scientiæ, ex quo tincturæ veræ metallorum extrahuntur. Alphidius de eodem: Animaduerte fili totum opus sapientum Philosophorum, in argento viuo solo consistere: quapropter Hermes præcipit nobis, hunc obseruare mercurium, quem coagulatum vocat, & occultũ in latebris deauratis. Geber de eodem mercurio: Laudetur (inquit) Altissimus, q hoc argentum viuum creauit, eique dedit potentiam incomparabilem, ad magisterium scientiæ nostræ verum perficiendum. In summa nemo non scribentum sapientum fuit eiusdem opinionis.

Obij-

Obijcient operantes moderni temerarium me iudicantes, qui tot ac tantos viros prædecessores ausim repræhendere, quorum theorica & practica sublimare docent argentũ viuum (quod mercurium appellant) cum vitriolo & sale communi, posteà per calidam aquã reuiuificare, vt cum auro tandem permisceatur (quod Solem appellarunt) ac ad hunc modum soluere & fixare: quo diuinum opus nostrum perficiatur: quod scribit Arnaldus de Villanoua in magno suo Rosario: item Raymundus Lullius in suo Testamẽto. Vt istis respondeam quod satis sit ipsis, per eosdem autores, quos allegãt, quorum scripta testantur, istas operationes omnes, destillationes, separationes elementorum, reductiones, & id genus alias, nulla alia de causa positas fuisse, quã vt sub eiusmodi laruis practicam nostræ scientiæ velarent. Adducemus eundem Arnaldum Villanouanum, qui postquàm in suo Rosario docuit diuersas istas operationes, sub finem suæ recapitulationis in hæc verba, vel his similia prorumpit: Ostendimus (inquit) veram practicam, verumq; modum opus nostrum diuinum perficiendi, sed breuibus admodum verbis, quæ tamẽ satis prolixa videbuntur intelligẽtibus. Proinde tot tàmque diuersis, ac prolixis operationum sermocinationibus, non intellexit veram preparationem diuini huius operis, neque practicam, quam anteà breuibus tractasse dixerat. Hoc ipsum Raymundus in fine Codicilli, vbi respondet illis, qui fortasis interrogare possent, cur descripserit artem, cùm anteà dixisset impossibile cuiuis ad artem hanc, eiusque veram notitiam librorum le-

ctura præuenire? Vt (respondet) lector fidelis introducatur, habitumque sibi contrahat, quo peruenire queat in veram operis nostri diuini cognitionem, cuius præparationem sincerè nunquam posuimus, nec declarauimus apertè. Constat igitur prolixas atq; diuersas eiusmodi præparationes, quas docet in suis libris, non esse solam & vnicam practicam operis nostri diuini. Qui paulò doctiores erunt, obijcient mihi, rogantes, cur scripserim diuinum opus nostrum fieri ex vnica sola materia, videlicet ex vnico & solo argento viuo animato, cùm Geber in sua Summa, capitulo de Coagulatione mercurij dicat, extractam esse à metallicis corporibus, cum arsenico suo præparatis. Rosinus contrà dicit esse verum sulphur incombustibile, ex quo diuinum opus nostrum constat. Salomon Rex filius Dauid hoc ipsum attestatur, inquiens: Deus prætulit omnibus rebus existētibus sub cœlo verum nostrum sulphur. Pythagoras in Turba Philosophorum scripsit: Opus nostrum diuinũ perficitur, quando sulphura vicissim coniunguntur, aliud cum alio: quapropter ex sulphuribus constat, & non ex argento viuo animato solùm. Vt responsum demus, quo spiritibus à via delirātibus satisfactũ sit, in memoriã reuocanda sunt, quæ suprà diximus de metallorum materia, naturam videlicet in terræ concauitatibus, adiungere proprium agens argento viuo. Cæterùm quia diuinũ opus nostrum proprium nomen non habet, alij aliud indiderunt, vt Lilius scripsit ipsum tot nominibus appellari inter Philosophos, quot in hoc mundo res creatæ sunt, innuens per hæc verba

nomi-

nibus infinitis vocari: quàuis vna ſemper & eadem res, ex vnica materia ſola conſtans, exiſtat. Philoſophi nihilominus, qui præceſſerunt, illi tot ac tam varia diuerſaque, iuxta colorum in decoctione apparentium varietatem, impoſuerunt nomina pro ſuo arbitrio. Qui, vti nos, vocauerunt argentum viuum animatum, conſiderarũt primam noſtram materiam, (quam antiqui Philoſophi Chaos appellarunt, cuiuſcunque principium ab exordio ſumptum) verè per omnia ſimile eſſe naturæ & materiæ argenti viui, ex quo natura componit, ac perficit in terræ concauitatibus metalla, vti ſuprà demonſtrauimus. Item qui diuinum opus noſtrum vocauerũt lapidem Philoſophorum (quod illi communius nomen eſt) id reſpectu finis decoctionis materiæ noſtræ fecerunt, quia fixa permanet in igne: ſolent enim appellare lapidem, quicquid non refugit ignem, & ab illo non ſublimatur. Plærique alij multa excogitarunt alia nomina, iuxta ſuas rationes, quæ ſingula recenſere longum foret: vt ait Malueſcindus: Si materiam noſtram dicamus eſſe ſpiritualem, verum eſt: ſi corpoream, non mentimur: ſi verò cœleſtem, verum eſt nomen eius: ſi terreſtrem, non impropriè loquimur. His verbis manifeſtè patet, varietatem nominum ab antiquis noſtris prædeceſſoribus impoſitorum operi noſtro diuino, diuerſis rationibus in diuerſitate colorum & operationum apparentium in ſua decoctione fundatam eſſe.

Pariter & qui ſulphur appellarunt, vt atteſtantur autoritates, quæ cõtra me poſſent adduci, reſpectu ad poſtremam decoctionẽ, in qua materia

apparet fixa, ita loquuti ſunt. Vt igitur ab initio veram argenti viui demonſtrabat apparentiam, quia volatilis erat, in fine fixatur, tum demùm occultum, & quod intrinſecus exiſtens, erat incognitum: pars fixa videlicet, quam ſulphur appellamus, manifeſtatur continuata, poſtremaq; decoctione, in qua dominatur ſupra partem volatilem. Hac de cauſa materia noſtra non appellatur ampliùs volatilis (intelligo de his, qui poſtremam decoctionem conſiderant) at ſulphur denique fixum. Vt ait Arnaldus de Villanoua in ſuo Roſario magno, cùm de poſtrema decoctione loquitur operis noſtri diuini: Eſt (inquit) verum ſulphur rubeum, per quod argẽtum viuum perfici poteſt in aurum. Proinde concludere verè poſſumus, omneque dubium reſoluere, materiam, ex qua diuinum opus noſtrum componimus, non eſſe niſi vnam rem ſolam in omnibus, & per omnia ſimilem illi materiæ, qua natura in terræ concauitatibus vtitur ad procreationem metallorum, non obſtantibus omnibus in contrarium ſuprà allegatis autoritatibus, ac ſimilibus alijs quibuſcunque. Nominum enim diuerſitas (vt ait Ariſtoteles) rem eſſe diuerſam non efficit. Vt noſtræ diuiſioni finem imponamus paulatim, reliquum eſt, vt noſtræ ſcientiæ terminos declaremus, id eſt, ſententias optimorum & præcipuorum autorum, qui præceſſerunt, conferamus: vtuntur præcipuè quatuor terminis, inter alia, de noſtri diuini operis compoſitione differentes, vt ſunt, elementa quatuor, fermẽtum perfectum, venenum verum, & coagulum perfectum, quod aliàs maſculum appellarunt, ad fœ-

minam

minam facta comparatione, velut coaguli ad lac ſimplex. Quo meliùs itaque declaremus, quidnam intelligāt per elementa, ſciendum quid Philoſophi naturales dixerint de materia prima, quam Chaos appellarunt, in quo confuſè quatuor illa continebantur, & quæ ob ſuam contrarietatem, quodlibet ſuas actiones demonſtrando, manifeſta nobis facta ſunt. Quamobrem Alexander in Epiſtola ſua: Quicquid (inquit) antiquis demonſtratum fuit, eſſe calidæ qualitatis, ignem eſſe iudicarunt: quod ſiccum & coagulatum fuit, eſſe terram: quod humidum & labile apparuit eis, aquam: quod verò frigidum, ſubtile ventoſumque viſum eſt eſſe, aerem appellarunt. Quorū duo ſunt in alijs duobus occulta & concluſa, vt ait Raſis libro Præceptorū: Omne compoſitum (inquit) ex quatuor conſtat elementis, duobus occultis in alijs duobus apparentibus, aere videlicet in occulto aquæ, & igne in interioribus terræ, vt anteà diximus. Et quia duo concluſa non poſſunt actiones ſuas demonſtrare, præter alia duo, debilia vocauerunt, alia verò fortia. Hac de cauſa dicunt compoſita eſſe perfecta, quando humidum & ſiccum, id eſt, aqua & terra coniuncta ſunt æqualiter auxilio naturæ, cum frigido & calido, quæ ſunt aer & ignis, per conuerſionem vnius in aliud. Quamobrem Alexander libro Secretorum ait: Si conuerteris elementa vnum in aliud, inuenies quod quæris. Hæc ſententia benè perfecteq; cognita nobis demonſtrat veram materiam, & perfectam indicat ſcientiæ noſtræ practicam: quapropter, vt meliùs intelligi queat, propriùs de quatuor elementis, & co-

rum natura loquendum eſt, cùm ſint neceſſaria in operis noſtri diuini compoſitione. Hermes ait: In terra noſtra creata ſunt alia quæuis elementa. Alphidius contrà profert aquã eſſe præcipuum elementum, ex quo cætera elementa, ad operis noſtri diuini compoſitionem requiſita, creata ſunt: in quibus nulla habetur, vt apparet contradictio. Nam ab initio procreationis operis noſtri diuini, aliud nihil apparet, quàm aqua ſola, quam Philoſophi vocauerunt mercurialem aquam, ex qua terra procreata fuit, cùm inſpiſſaretur coniunctione decoctioneque ſupernaturali, præterquàm nobis eſt inutilis. Proinde vera loquutus eſt Hermes, dum dixit ex terra prodijſſe reliqua elemẽta, cùm ipſa ſola ſuas demonſtret qualitates in operatione ſecunda, non ſecùs atque aqua ſuas demonſtrabat in operis initio. Quapropter Alphidius ad Valerandum ſcripſit, ac ad alios, ipſam eſſe præcipuum elementum, in operis noſtri diuini compoſitione.

Hæc ſunt illa duo elementa, quæ Philoſophi dicunt eſſe cognoſcenda, priuſquàm aggrediamur opus. Vt Raſis libro Luminum: Priuſquàm (inquit) incipiatur opus, eſt cognoſcenda natura & qualitas aquæ & terræ, quia in iſtis duobus compræhenduntur quatuor elementa: alioqui volatile fixum rapiet ſecum, & ſcientia noſtra nobis inutilis futura eſt. Hac de cauſa præcipitur, elementorum quatuor conuerſio, vt diuinum opus noſtrum ritè qualificatum in fine fixetur, vtque reſiſtere valeat ignis omni violentiæ, corruptioni aeris, ærugini terræ, & aquæ putrefactioni, non aliter quàm aurum minerale, propter

magnam

magnam suam perfectionem. Ista conuersio elementorum (vt ait Raymundus Lullius) nihil aliud est, præterquàm terram, (quæ fixa est) volatilem reddere, & aquam (quæ est humida volatilisque) siccam & fixam efficere: quod probè fit continuata nostra decoctione in vase nostro, præter omnem amotionem, vel apertionem, ne fortè nostra pereant elementa, & in auras auolent in fumum.

Hoc ipsum attestantur scripta Rasis, & aliorum scripta varia Philosophorum in eandem sententiam, quum dicunt, veram separationem, & coniunctionem elementorum quatuor, in vase nostro fieri nullatenus tacto manibus pedibúsue: quoniam (vt aiunt) lapis noster seipsum dissoluit, coagulat, abluit, purgat, albificat, & rubificat, præter extraneæ rei cuiusuis additionem vel mixtionem.

Arnaldus de Villanoua est eiusdem opinionis in suo Rosario magno, dum inquit, breuibus admodum verbis: Nullo alio labore est opus, quàm in aqua trucidanda, hoc est, fixanda: nam statim atque hæc erit mortua, reliqua elementa necata sunt, id est, fixata. Falsæ sunt igitur operantum huius temporis, & elementorum separationes sophisticæ, in scriptis eiusmodi Philosophorum omnium pessimè fundatæ, qui vetant expressè destructionem simplicium in suis præparationibus, quia (vt aiunt) impossibile est arti primas formas dare. Certissimum est, elemēta quatuor minimè componi posse, nisi priùs destruerentur. Quapropter non est opus hac elementorum sophistica separatione, falsaque ad operis

noſtri diuini compoſitionem. Falſam eſſe talem ſeparationem, hoc ipſo probatur, quod anteà dictum fuit: nempe duo elementa eſſe in alijs duobus compræhenſa: quò fit, vt veram eorum ſeparationem cognoſcere minimè poſſumus, quantò minùs perfectam coniunctionem. Experientia comprobatur, elementa, quæ ſeparaſſe dicunt, nihil habere commune cum natura verorum elementorum (vt ait Valerandus) exemplo ſit ipſorum oleum, quod vocant aerem, humectat & madefacit omne quod tangit: contra veram aeris naturam. Proinde ſat mihi fuerit, oſtendiſſe naturam & qualitatem elementorum, & eorũ cunuerſionem in hac noſtra ſciẽtia neceſſariam, quo modernorum operantum palàm fiat ignorantia ſcientiæ veris filijs, vtque illos cognoſcentes, fugiant ab eorum conſortio. Iam videamus quidnam intelligant Philoſophi per hunc terminum, videlicet fermentum. Dupliciter ſe dicunt vſurpaſſe: priori ſignificatione dum faciunt comparationem operis noſtri diuini ad metalla: nõ aliter quàm videmus parùm fermenti panis multam farinam in ſuam naturam & paſtam conuertere: ſimiliter diuinum opus noſtrum conuertit metalla ad ſuam naturam: & quia eſt aurum, illa tranſmutat etiam in aurum. Verùm quod rarò in hanc ſignificationem aſſumpſerunt (in qua nulla difficultas) ad ſecundam veniemus, in qua ſcientiæ noſtræ maxima difficultas latet. Per fermentum itaque ſecundo modo verum corpus, & veram materiam intelligunt, quæ diuinum opus noſtrum perficit: quod quidẽ oculis eſt incognitum, & intellectu ſolo perceptibile quid.

Etenim ab initio materia noſtra apparet volatilis (vt anteà ſatis declarauimus) quam nos oportet coniungere proprio ſuo corpori, vt hoc medio retineat animam, quæ medio iſtius iam factæ coniunctionis, medianteq; ſpiritu, ſuas diuinas operationes demonſtrat in opere noſtro diuino. Vt ſcriptum legitur in Turba Philoſophorum, ad hunc nempe modum: Corpus habet plus virium, quàm duo fratres eius, quos vocant Spiritum & animam. Non quod intelligant quemadmodum Aſtriſtoteles declarauit, & alij Philoſophi (quod valdè notatu dignum) ſed corpus vocarunt omne ſimplex, quod ex propria ſua natura poteſt ignem ſuſtinere, præter vllam diminutionem: hoc aliter fixum vocant. Animam appellarunt omne ſimplex per ſe volatile, poteſtatem habens ſecùm rapiendi corpus, ac deferendi ab igne: hoc alio vocabulo nominarũt volatile. Spiritum eſſe dicunt id, quod poteſtatem habet retinendi corpus & animam: iſtaq; duo ſimul adeò coniungendi, vt non poſsint ampliùs ſeparari, ſiue perfecta ſint, aut imperfecta. Quamuis in opere noſtro diuino, ab initio nihil intrat noui (puto poſt primam præparationem) nec in operis medio, neq; in fine. Verũ Philoſophi diuerſis reſpectibus, & conſiderationibus rem vnã & eandem vocarunt corpus, animam, & ſpiritum, vt ſuprà dictum abundè. Primò cùm materia noſtra eſſet volatilis, vocauerunt animam, quia ſecùm deferebat corpus. Poſteaquàm id quod occultum erat, manifeſtatum eſt in noſtra decoctione, tum demùm corpus vires ſuas palàm fecit, mediante ſpiritu, hoc eſt, animã retinuit, hanc ad propriam

naturā suam reducendo (id est, in aurum) eamq; sua fixauit potentia, per auxilium artis nostræ. Hoc ipso declaratur exactè, quod Hermes scripsit, nullam tincturā fieri citra lapidem rubeum. Nam vt Rosinus ait: Verus sol noster apparet albus & imperfectus in nostra decoctione, & est perfectus in rubeo suo colore. Fermentum est de quo loquitur Arnaldus de Villanoua in suo Rosario magno, quod apparet illis duobus coloribus, non tactum, neque mixtum alteri materiæ cuipiam, vt per ea scripta posset intelligi. Verùm esse testatur Anaxagoras, inquiens: Sol noster est rubeus & ardens, qui coniunctus est animæ albæ, & naturæ lunæ, spiritus medio: quamuis totum sanè aliud nihil sit, præter argentū viuum Philosophorum. Morienus declarat: Impossibile fuerit (inquit) ad perfectionem scientiæ nostræ peruenire, tantisper donec luna soli coniuncta sit, præter quem scientia nostra est inutilis, vt ait Hermes, & reliqui omnes Philosophi. Per hęc intelligi possunt ea, quæ Rasis loquitur libro Luminum: Seruus (inquit) rubeus vxorem duxit fœminam albam, in fine perfectionis operis nostri diuini. Similiter quod Lilius habet: Vnio vera corporis & animæ, fit in albo & rubeo colore, medio tamen eodem, certo tempore, per auxilium nostræ decoctionis, ad eum gubernatæ modum, vt materia nostra non destruatur: nam, vt in Turba scriptum reperitur, emolumentum ac detrimentum operis nostri diuini, vtrumq; prouenit ex administratione ignis. Proinde suaserim vnà cum Rasi, ne quis temerè huius practices suscipiat prouinciam, in hac nostra scientia, priusquàm

quàm ignis regimina cuncta (quia diuersa) in operis nostri diuini compositione apprimè necessaria, probè admodùm cognoscat: alioqui terminus, quem venenum appellant, applicabitur ipsi, quod in secunda operatione solet accidere, vt anteà dictum. Nō propterea venenosum quid addendum esse quis existimet in nostra materia, neque Theriacam, minùs extranei quidpiam (vt existimarunt nonnulli literam considerantes) sed quòd industrium, ac vigilem operatorem esse oporteat, ne terminum & horá natiuitatis aquæ nostrę mercurialis prætereat, vt adiungat ei proprium corpus, quod anteà fermentum appellauimus, & iam venenum vocamus, idque duabus de causis: Prior nos concernit, quia non aliter quàm venenum humano corpori nil pręter damnum inferre potest: si hoc loco non coniunxerimus illud sua hora determinata, nihil nobis quā detrimentum adfert, ac dispendium, vt suprà diximus. Posterior concernit mercurium (quem vocamus aquam mercurialem) quia hunc trucidat, & fixat. Quo quidem interpretatur quod scripsit Hamech, inquiens: Cùm nostra materia peruenit ad suum terminum, est coniuncta suo veneno mortifero. Item quod Rosinus: Venenum hoc (ait) est valdè magni pretij. Haly, Morienus, & reliqui omnes idē attestantur. Eadem comparatione theriacā vocarūt, vt ait idem Morienus, Quoniam id ipsum operatur in corpore metallorum, quod in nostro theriaca. Quamuis etiam id quod scripserunt, adaptari queat ad coniunctionem perfecti fermenti, cùm hora determinata facta est, quia per ipsam diuinū opus nostrum

perficitur. Similes igitur autoritates intelligi debent ex allegorico ſenſu, & non ex apparentia literæ, quod plæriq; falſò exiſtimarunt. Iſtiuſmodi eſt poſtremi termini, magis vſitati, & intellecti minùs, interpretatio: etenim maior pars p ipſum intelligunt diuinum opus noſtrum, quãdo perfectum eſt: non aliter (inquiunt) quàm parùm coaguli plurimùm lactis congelat, noſtræ materiæ tantillùm proiectum ſuper viuum argẽtum, iſtud congelat, & ad propriam ſuam naturã adducit. Verùm decipiuntur aberrantes à veritate: nam per ea concludunt materiam noſtram comparari non poſſe metallis, quia congelata ſunt. Proinde ſciendum eſt, quando mercurius noſter apparet ſimplex, eſt labilis, ipſumq; Philoſophi lac vocarunt, cuius coagulum appellant id, quod nos ſuprà fermentum, venenum, & theriacam vocauimus. Quia velut coagulum non differt à lacte, niſi pauca decoctione, noſtrum coagulum etiam à noſtro mercurio non differt, niſi per decoctionem, quam acquiſiuit anteà: hoc eſt magnum & ſupernaturale ſecretum, ob quod Philoſophi noſtram ſcientiam diuinam eſſe dixerũt, quia deficiunt in ea rationes humanæ, vt ſuprà narrauimus. Hoc eſt coagulum, quod Hermes vocauit florem auri, de quo volunt intelligi, cùm inquiunt: In congelatione ſpiritus, facta eſt vera diſſolutio corporis, & econtrà, in diſſolutione corporis, eſt facta vera congelatio ſpiritus. Quia per eius medium totum perficitur opus, vt ait Senior: Cùm vidi noſtram aquam (id eſt, mercurium noſtrum) per ſe congelari, credidi firmiter noſtram ſcientiam eſſe veram. Eandem ob cau-

ſam ſcribit Alexander in ſcientia noſtra nihil eſſe creati, præter id quod factum eſt ex maſculo & fœmina. Coagulum noſtrum vocat maſculum, quia ipſum eſt quod agit, & Philoſophi maſculo tribuerunt actionem, & paſsionē fœminæ, quam dicunt eſſe mercurium noſtrum, ideò quia coagulum dictum agit in ipſum, ſuam potētiam demonſtrans. Hac de cauſa dixerunt, fœminam alas habere, quia noſter mercurius ſimplex eſt volatilis: qui tamē retinetur per dictum ſuum coagulum. Eapropter ſcripſerunt: Fac aſcendere fœminam ſupra maſculum, & poſteà maſculum ſuper fœminam, idipſum intelligētes quod in Turba Philoſophorū: Honorandum eſſe Regem noſtrum, & Reginam ſuam vxorem, ac diligentiſsimè cauendum ne adurantur, id eſt, ne decoctio noſtra acceleretur. Nam, vt Arnaldus ait in magno ſuo Roſario: Præcipuus error in operis noſtri diuini practica, eſt accelerata, vel feſtinata decoctio. Similibus ac varijs terminis vſi fuerunt in ſcriptis ſui antiqui Philoſophi, & quia præcipui ſunt iſti, quos declarauimus, finem interpretationibus terminorum imponemus: etenim his probè cognitis, vera materia non poteſt non cognoſci, ac deinceps libri Philoſophorum faciles facti ſunt, vt ait bonus Treuiſanus. Concludam igitur cum Philoſophis omnibus, quorum ſcripta hactenus in meliorem ordinem quàm potui, redegi, non niſi vnam eſſe materiam ſolam, ex qua diuinum opus noſtrum adimpletur. Componitur enim ex ſolo ſimplici mercurio (quem Philoſophi proprio ſuo termino, citrà vllam æquiuocationem, mercurialem aquam vocarunt)

coagulato per actionē sui proprij sulphuris (qd Hermes propriè vocauit florem auri) qui longa & continuata nostra decoctione, tantam ac tam excellentem acquisiuit perfectionē, vt opus hoc nostrum valeat omnia corpora metallica imperfecta, quibus coniunctum fuerit proiectione, in purum & putum aurum transmutare minerali simile, idque diuersis rationibus anteà deductis & allegatis, quibus amplè satis declarauimus, quînam fiat, vt imperfecta metalla per illud perficiantur. Cùm vtique nulla simplicia differentia, vel qualitatibus contraria coniungi possunt, aut perfectè misceri simul, diuinum pariter opus nostrum, quia constat ex solo argento viuo animato, pati nullo modo potest coniunctionem cum sulphure, quod remansit in metallis imperfectis, ob digestionis defectum, vt suprà notauimus. Verùm enimuerò, cùm sit potentissimum, & summa digestione perfectissimum, separat sulphur dictum à metallis, & argentū viuum, quod in ipsis est reliquum, perficit in aurum. Experimento comprobatur, cùm proiectionē facimus eius super commune viuum argentum, reperimus ipsum totum fermè conuersum in aurum. Contrariū videmus efficere super metalla proiectum: siquidem ex semilibra aliquorum vix habentur vnciæ sex: at quantò magis decocta sunt, tantò minùs hac via diminuuntur. Finem itaq; huius opusculi mei secundæ partis faciens, tertiam & vltimam tandem aggrediar, in qua veram & perfectam scientiæ nostræ diuinæ practicam sub diuersis allegorijs explicabo. Quam Deus manifestabit suis fidelibus, eiusq; studiosis amatoribus,

toribus, qui diligenter hæc mea ſcripta perlegent, veram dans intelligentiam per Spiritum S. ſuum, ad ſui gloriam & honorem: cui ſit laus in æternum.

TERTIA PARS OPVSCVLI DIOnyſii Zacharij, de Practica diuini operis.

VNIVERSA terra per Philoſophos & Coſmographos in tres partes principes diuiſa eſt: in Aſiam, Affricam, & Europam, ſub quatuor plagis, vel regionibus, Oriente, Occidente, Meridie & Septentrione ſitas, ſubque dominio diuerſorum Imperatorum, Regum, Principum, potentumque Dominorum. Quorum vnuſquiſque res diuerſas & varias habet in delitijs, cùm ob earum raritatem, tum ſingularem valorem: poſterior cauſa non æquè grata, atque prior exiſtit, quod experientia didici, cùm varias atque aduerſas peragrarem regiones. Siquidem vbi doctorum frequentia virorum fuit, ibidem (maximo meo malo) vidi ſapientes valdè miſeros & abiectos, econtrà ditiſſimos ignaros, & in maximo haberi precio. Vbi verò penuria doctorum peritorumq; hominum erat, maxima quoque pars ignari prorſus, & inepti, hoc loco potiſsimùm ſapientes honorabantur ab omnibus, & præſertim à maioribus ſummo fauore & obſeruantia maxima proſequutos animaduerti. Haud ſecùs opum inopia minerarumque (vnde nobis aurum communicatur, & alia metalla) his locis vbi non reperiuntur, maxi-

mam istorum æstimationem efficit, vt abundantia secùm adfert eius vilipendium, cuius habetur magna copia penes opulentos : & viliora quæq; nulliúsue pretij, perfectique nihil habentia, præter apparentiam, oculos eorum semper occæcarunt, vt perfecta pretiosaque non cognoscerent. Quapropter indignati sapientes, cũ vident ignaros esse prælatos, aliò se conferunt, suæ sapientiæ vires & potentiam deliberãtes, alibi locorum demonstrare. Quod fecit olim magnanimus quidam Gubernator, proponens nunquam desistere, donec reliquã mundi partem, vltra suam, qua potiebatur, sibi subiecisset copiarũ suarum præsidio, & præsertim fidelis œconomi sui consilio. Interea dum hæc in animo versabat, varios ac diuersos adiunxit sibi extraneos, qui quòd minimè fideles essent, existimarunt se liberaliùs excẽptos iri ab Imperatoribus, Regibus, alijsq; Principibus. Quapropter (vt solent exploratores) ab eo defecerunt, eiusque vulgarunt illis consilia. Qui paruipenderunt, nullam terrenã existimantes potentiam suæ resistere posse, quantò minùs dicti Gubernatoris deliberationem. Dum igitur in Aulis magnisq; Palatijs nil nisi ridebatur, cantabatur, procationibus, laruis, equorum exercitijs, choreis, ac varijs ludis fallitur tempus inutiliter, adulatoribus, & susurronibus benignę præbentur aures, viri sapientes derisoriè tractantur nomine philosophico (quod olim magni Monarchæ, Potentatusque non sunt dedignati, nec adhuc facerent, si sanum, vt anteã libenter adhuc audirent consilium) interea bonus ille Princeps Gubernator, suis stipatus præsidijs, auxiliaribúsue

búſue copijs, vnam ex celeberrimis vrbibus Imperij iam obſederat. Imperator conſcripto copioſiſsimo milite, multis Regibus comitatus, ac Principibus, ſigna iamiam ad conflictum conferre parabat, cùm bonus Princeps Gubernator perſuaſione ſui fidelis œconomi, aliorumque ſuorum, obſidione relicta, ſolus in munitiſsimam arcem tutò ſe recepit, copijs eius campos circum occupantibus, & indies inimico ſtrenuè reſiſtentibus. Adduxerat Imperator quinquaginta millia peditum, equitumq; ſex millia, innumeraq; tormēta bellica. Princeps itaque deſerens vrbem ferrea turri propugnatam, ordine claſsico ſuis cum caſtra mouit, pugnantibus ſtrenuè poſt ipſum copijs poſterioribus aduerſus hoſtē, & in fluuium illcò traieciſſent, fractisque pontibus ſibi ſuoque Principi proſpexiſſent, maximū imminebat eis periculum, at illæſi omnes euaſerunt manus inimicorum. Altera die perſequentibus viriliter hoſtibus, coactus eſt Princeps conſilio ſuorum aſſentiens, in locum inexpugnabilem ſecedere, ſimul & omnis miles cum eo. Vallis & aggeribus muniebatur, in cuius meditullio ſedebat in rupe muris circunſepta, nunquā expugnabilis arx rotundiſsima, cui aſtabat alia turris eminentiſsima, per quam ſub terra cuniculis excauatis, œconomus omnia quæ & victui, & bello erant neceſſaria, potuit introducere neſcijs inimicis, vt olim factum extitit Neapoli Romaniæ, dum Solimanus Rex Turcię hanc obſideret annis viginti, nec perciperet vnde venirent vrbi ſubſidia victus, & alia. Princeps autem ſuis intra mœnia receptis, in arcem ſe recepit, ac in paruum cubiculum rotun

dum, ornatiſsimum quoque ſingulis tanto Principe dignis, in quo toto tempore manſit, quo durauit obſidio, quòd ſummè delectaretur eo receptaculo: fabrefactum erat, quemadmodum in Ducatu Lotaringiæ videre licet. Inde per quatuor feneſtras ei fuit conſpicuum quicquid hoſtes facerent machinationum, vt ipſum interciperent. Verùm intrare non poterant, quòd porta ſui domicilij præcipua, ad eum erat occluſa modum, vt nemo valeret eam aperire, præter fidelem œconomum, qui de ſingulis adeò prudenter diſpoſuit, atque prouidit, vt integro obſidionis anno deficeret nihil. Ob varios & aſperrimos inſultus ab Imperatoris milite factos indies, coactus eſt Princeps exercitum ſuum in quinq; turmas partiri, vt quælibet ageret excubias per ſuas vices. Exercitus Ducibus ad hunc modum Imperatori ſuadentibus, ne caſtra moueret: Si Principem (inquiunt) reliquerimus, meritò nos deridebit, præſertim quòd noſtri fuerit ordinis, & à nobis receſsiſſe dicat ea de cauſa, quia minùs dignè tractabatur: quamobrem ſi manus euaſerit noſtras, omnem vindictę quæſiturus eſt occaſionem. Hæc & ſimilia verba mouerunt Imperatorem, vt obſtinato prorſum animo deliberaret, Principem captiuum facere per inediam, aut alia via qua poſſet. At inſtãte hyeme, parte caſtrorum ſuorum tantiſper ſecum retracta, reliquã in obſidione reliquit Imperator ſub Ducatu potentiſſimi Satrapæ, qui plurimos impetus faciebat indies aduerſus boni Principis militem. Conſilium Imperatoris erat, ne ſui caſtra mouerẽt antè præterlapſum annum. Quod intelligens Princeps
per

per suum œconomum turmis imperauit suis, vt quælibet vnum ex Imperatoris exercitu, vi direptum ármorum adferret vexillum, indicta pœna maximæ suæ indignationis, ni facerent imperata. Quòd si etiam præstitissent, addito ingenti proemio quibusuis, insuper pollicitus est in propria persona, comitáte fideli suo œconomo prodire, hostique manum infligere tam strenuè, vt vel vitam foret amissurus, aut primum Imperatoris vexillū reportaret, spoliisq; ditaret omnes, qui sequuti fuissent, supra cunctos suos inimicos, qui obsidebant eum. Reassumptis igitur animis, priusquàm tempus constitutum præterlaberetur, allata sunt ei per suas turmas, quotquot Imperatoris signa desiderarat, medio duplicationis circuli, quam docuerat œconomum suum Princeps quidam Galliæ. Primum vexillum erat nigrorum equitum Germanorum, quos vocant Reuthorum atrorum: Secundum intersertum erat varijs coloribus: Tertium erat non vsq; adeò dissimile vexillo Regis Galliç: Quartum insignitum erat Luna crescente: Quintum verò simile fuit signo maximo Imperatoris: quod quidem Principi animum auxit, vt altera die cum œconomo suo prodiret ad mœnia, & ibidem strenuè supra modum pugnaret, vsque dum consequeretur maximum vexillum Imperatorium. A` pugna tandem rediens, & fatigatus, ab œconomo, cibis prioribus obsidionis, initio residuis, reficitur, ac refocillatis viribus altera die cum suis, & œconomo viriliter insiliens in hostem, totū exercitum partim prostrauit, partim fugauit Imperatoris, Ducum suorū auxilio, qui omnes sui Prin-

pis coloribus illuſtrati ſunt. Quò factum deinceps, vt omnis Potentatus, ſiue Papa ſit, aut Imperator, ſiue Rex, Princeps, vel Solimanus, quotquot ſunt, huic vni Auro Principi deferant palmam, & victoriam cedãt applauſu maximo, Deo ſic iubente, ac volente, cui ſit laus, honor & gloria perennis. Reliquum erit, vt operis noſtri diuini proiectione ſuper metalla, tincturam gemmarum, & humani corporis medicinam in eo ſitam eſſe, declaremus.

De proiectione ſuper metalla.

REGIS noſtri multiplicati viribus, & cibis refecti, vncia vna proiiciatur ſuper vncias quatuor auri puri, putique liquati, fiet inde materia frangibilis, quę pulueriſata, coquatur in monte clauſo inſultus poſtremi calore, vaſe admodum ſtrictè etiam obturato, ſpatio trium dierum. Huius pulueris vncia vna proiiciatur ſuper vigintiquinque marcas argenti, vel cupri, vel ſuper octodecim marcas plumbi vel ſtanni, vel ſuper quindecim marcas argenti viuico mmunis, in crucibulo calefacti, vel plumbo cõgelati. Materia mox ſpuma craſsiore contegetur, operatione completa, crepitus fiet, ac ſi crucibulum frangeretur. Tandem liquefiat hæc materia, & erit in aurum conuerſa. Verũm ſi dictum pondus obſeruatum nõ fuerit, nec materia priore ſuo colore mutata: quapropter eſſet in ciner itio magno fulminanda ſine plumbo, vt horarum trium ſpatio materia, quæ non erit tranſmutata, conſumatur, reliquum in fundo purum, eſt cimento regali ſex horis latiùs purgandum. Hac via totum habebitur aurum,

opera magni Regis nostri conuersum, simile minerali quouis & æquipollens. Et hæc est via, quã docet Raym. Lullius in suo Codicillo, quod ad proiectioné attinet. Secundam pro tinctura gemmarum docet in suo Testamento.

De Tinctura gemmarum & vnionum.

LAVANDVS est magnus ille Rex noster, ac reficiendus statim postquã allatum est ei signum album crescente luna insignitum, nec finis obsidionis est expectandus, sed à suæ refectionis partu primo. Hic est mercurius, quem Raymundus Lullius vocauit argentum viuum exuberatum. Eius vnciæ duę, vel tres ponantur super cineres, in alembico paruo benè clauso, destillentur igne lento primùm, cùm nihil hoc igne stillare volet ampliùs, mutato recipiente lutatoq;, fortiori tandem vrgeatur igne, quicquid ascendere poterit. Liquor iste secundus in alembico recenti, per balneum Mariæ destilletur, tertiò cohobando liquorem super feces viscosas, & aqua breui suo tempore dissoluentur: tertia vice tamen totum per cineres destilletur, & postmodùm in alembico recenti per balneum rursus destilletur quater, feces vice qualibet seruando seorsim, vsque dum aqua destillata sit clara splendensque perlarum candido nitore, cuius vsus hic est ad vniones. Ponantur isti licet minutissimi, in cucurbitam paruam, quibus affundatur aquæ dictæ tantùm, vt parumper emineat, cooperiatur galea cæca, & post horas tres in pastam resoluentur albam, & supernatabit liquor admodum clarus, euacuetur modestè ne turbetur. Cucurbita cum pasta

ponatur cooperta, in balneum Mariæ tribus diebus digerendo, poſtmodùm auferatur. Fabricetur formula argentea rotunda, intrinſecus deaurata, quæ per medium in duas æquales partes aperiatur, adapteturque filum aureum vel argenteum deauratumque inter ambas concauitates. Tandem ſpatula aurea formulæ medietas repleatur vtraque dicta paſta, filum per medium collocetur in medio ſui foraminis, claudaturq; formula, filum autem protrudatur, ac retrahatur, quò benè foratus ſit vnio per medium. Aperta formula eximatur vnio formatus, & ponatur in ſcutellam auream altera ſimili coopertam, non tangatur manu, ſiccetur in vmbra, & non ad Solem. Cùm plures habueris, filo perforentur omnes, & in canali vitreo ab vna parte latum foramen habente, ab altera non maius filo aureo, & ſuſpendantur ſimul in bocia, vel vrinali vitreo mundo ſupra liquorem dictum ſublimatum, lutetur vas, & octo diebus in aere contineatur, poſteà tribus ad Solem, ſingulis ternis horis mouēdo vitrum, vt vapor aſcendat, hoc artificio perficiētur vniones tantæ quantitatis vt voles. Ad eundem modum de rubinis & carbunculis fieri poterit, rubei mercurij medio, poſt vnicam eius refectionem.

De vſu diuini operis noſtri, ad humani corporis medicinam.

SVMATVR pondere grani vnius poſt exitum Regis, & albo vino diſſoluatur in argenteo vaſe. Tingetur vinum citrino colore, quod ægris administretur, paulò pòſt mediam noctem, & vno die

die ſanabitur, ſi morbus ſit vnius menſis, ſi fuerit vnius anni, infra duodecim dies, vel infra menſem, vbi valdè diuturnus morbus eſſet futurus. Ad conſeruandam ſanitatem, ſumendum ex eo parùm ſingulis annis bis, ſub initium veris & autumni. Hoc medio ſanè viuitur, & alacriter vſq; ad prædeſtinatum vitæ terminum, Deo dante, cui laus ſit, honor & gloria nunc & ſemper, in æternum. Amen.

FINIS OPVSCVLI DIOnyſii Zacharij.

ANNOTATA QVAEDAM EX NICOLAO FLAMELLO AVTORE GALLO.

D metallorum verâ cognitionem ignorandum non erit, dum in primis adhuc ſpeciebus exiſtunt, in ſulphure videlicet, ac in argento viuo duas habere formas, vnam maſculeam, alteram verò fœmineam, quæ duo ſpermata maris atque fœminæ, ſulphuris priùs, elementa maſculina duo continet, ignem & aerem: poſteriùs alia duo fœminea, terram & aquam. Quæ duobus comparantur in arte ſerpentibus, vni alato, terribili, alteri quidem alis carenti multò horribiliori. Hæc duo ſpermata ſi per naturam coniungantur in ventre mercurij, qui propter ſuum ardorem vocatur ignis naturæ, & à nonnullis leo deuorans, & eius ventrem, licet

aurum & argentum ſubintrent, non abſumuntur, quòd illo natura duriora ſint, atque perfectiora. Mercurius eſt imperfectus, nihilominùs aurum & argentum communia proueniunt ex eo. Argentum eſt ſubſtantia lunæ inferioris, vt aurum ſolis etiam inferioris. Mercurium igitur matrem occidi, ac mori oportet ꝑ dicta ſpermata, qui poſtquàm ſemel mortificatus fuerit à natura, nunquã poterit ampliùs reuiuiſcere. Nam vel tantillùm congelatus in venis terreſtribus, adeſt mox in eo granũ auri fixum, qd' ex duobus ſpermatibus producit verũ germẽ mercurij. Vt à plumbi cauernis videre licet, in quibus nulla minera locorum vbiuis, in qua fixi granum verum non contineatur manifeſtè, id eſt, granum auri, vel argenti. Siquidem prima congelatio mercurij eſt minera plumbi, in qua poſitum eſt à natura. Hoc verè multiplicari poteſt in ſuam perfectionem abſque dubio vel errore, exiſtens tamen in ſuo mercuio nõ ſeparatum à ſua minera. Metallum enim in minera ſua conſiſtens, eſt mercurius, à quo ſi granum ſeparatur, vt pomum erit immaturum ab vrbe ſua deſumptum, quod prorſus deſtruitur. Granum fixũ eſt velut pomum, & mercurius arbor. Non eſt igitur ſeparandus ab arbore fructus, quia non poteſt aliunde nutrimentum accipere, quàm à ſuo mercurio. Maior eſt fatuitas in mercurium ponere aurum & argentum, non secùs atque diſcerptum pomum arbori rurſum infigere. Vt igitur negotium hoc adimpleatur ex æquo, ſumenda ſimul arbor cum ſuo fructu, quo denuò plantetur, citrà fructus ablationem, in fertiliorem terram atque nobilio-
rem,

rem, quæ plus nutrimenti dabit vnico die, quàm prior ager in centum annis exhibuiſſet, ob ventorum aſsiduam agitationem. Altera terra, quòd ſoli proxima ſit, creſcere vegetareque facit arborem, continuo rore, & aſsiduo ſole in horto philoſophico, manè veſperi, dies & noctes, ac in ſingulas horas, abſq; intermiſsione, lucente, arborq; rore dulciſsimo conſpergitur, ac nutritur, vno anno magis, quàm in priore terra decem millibus. Poſitis igitur ambobus in furno continui caloris dies & noctes, vapor eius, qui ros eſt, impedit combuſtionem. Lignorum vel carbonum calor eſt inutilis, imò noxius. Noluerunt itaque ſapientes Philoſophi in alia re quapiam operari, q̃ in ipſa natura, cùm ipſa luna, in matre congrua mercurio. Ex quo tandẽ generalem mercurium effecerunt, longè potentiorem & fortiorem illo naturali. Aſcende igitur in montem, vt vegetabilem, ſaturniam, regalem & mineralẽ herbam videas. Succus enim eius ſumatur purus abiectis fecibus. Ex eo namq; maximá partem operis tui perficere poteris. Verus eſt hic mercurius Philoſophorum. In primis igitur mercurium tuum ne laueris, ſed iungas ipſum cum patre ſuo, id eſt, cum igne, ſuper cineres, qui ſtramen ſunt, in vitro ſolo, abſque vlla re alia, quod nidus eſt, in furno, qui domus eſt: ex nido pullus naſcetur, qui ſuo ſanguine ſanabit omnes.

Fons Chemiæ.

FONS & cauerna metallorum omnium, eſt mater, ex qua naſcuntur & proueniunt illa ſeptem, vt ex ſua natura: item Saturnus, Iupiter,

Mars & Luna. Plumbum intellectualiter est aurum leprosum, &c. Fons autem naturæ si mercurium in eo positum recipiat, inde medicina fiet excellentissima. Nascitur in terra massa plumbea mercurius, qui clausus in carcere posteà liberetur, alioqui non potest sciri pondus, neque mensura, quæ desideratur: ad eum tamen cognoscere modum poteris. Solis mercurius, non est mercurio lunæ similis, cũ hic semper albus manere debeat, quo sibi similem procreet, mercurius verò Solis est rubificandus, & hic est labor primus: & postmodũ congregari poterunt. Notandum vtique quintã essentiam esse nobis in hac arte præcipuè necessariam, & mercurium istũ reperiri potissimùm eo loco, in quo sol est in maximo suo calore, multosq; flores producit: nã post flores sequuntur fructus. In luna similiter inuenitur dũ in ipsa quæritur: in Saturno, Marte, Venere, & in Mercurio securiùs: ego autem (Flamellus inquit) in sole reperi & elaboraui. Cùm igitur singula cõueniunt in hoc opere philosophico, quorũ quodq; simile est alteri, tũ fœtus matrẽ deuorat, patremq; suum in vnico lacu suffocat, in quo simul flores, lac, fructus, atq; sanguis inueniũtur. Metallum igitur hoc vnũ in vnco vase ponendũ, & in vnico furno. Mercurius est de quo loquor, & nihil aliud. In operis abbreuiationẽ vnicũ habetur in hoc mundo metallũ, in quo mercurius iste noster abundè reperitur. Aurum calidum est & siccum, Luna verò frigidæ naturæ, Saturnus grauis atque mollis: quapropter soli similis hoc ipso, aurũ leprosum appellatur: Venus est Lunæ similis pondere & malleatione, Mercurius frigi-

dus

dus & humidus similis Ioui, qui nascitur ex eo, Mars autem durus grauis & frigidus. In duobus igitur negotium hoc omne consistit, vt videlicet igne tuum sulphur penetratiuũ efficias, & attractiuum, quo matrẽ suam deuorare queat, & compleueris opus. Matrem infige ventri sui fœtus, quem anteà peperit, tum demũ sibi pater erit, ac filius ex duobus spiritus perfectus. Postquã sulphur tuum deuoratũ erit, mercuriusq́; suus mortificatus, coniiciatur in carcerem, in quo maneat diebus quadraginta, & videbis quod optas, iuxta hos versus: *Si fixum soluas, faciasq́ volare solutum,*
Et volucrem figas, faciet te viuere tutum.

Io. Mehunnius de Lamentationibus naturæ.

SVB Luna quod cõcluditur, cœlum hoc loco vocatur, quia materia formam appetit, non secùs atq; fœmina virũ. Materia solùm est ex 4. elementis, ex quibus fit chaos, & ex isto Rex atq; Regina generantur. Primò quidẽ creatus est ignis à Deo, quem sub Luna collocauit, expertem corruptionis, & purissimã essentiæ quintæ partẽ in se continentem. Posteà factus est aer subtilis, in quo Deus pariter essentiæ quintę partem posuit, non tantam ac in igne, minorẽ in aqua, & in terra minimam. Vt ignis igitur in aerem agit, sic aer in aquam, & in terram. Terra mater est, & nutrix omnium quę cõcipit in vtero suo ab igne: hoc ipsum fouet, in centrumq́; vsq; suum absq; intermissione. Cùm igitur sola natura potentiam habeat reducendi 4. elementa in primam materiam generaliter mixtam, quibusuis elementis. Impossibile fuerit cuiquam operantum id efficere, præter ipsam, quæ sola dat materiam atque naturam.

Quinta namq; eſſentia, quæ cathena dicitur aurea, ad hunc modum contraria connectit & concordat, vt nunquam diſſentiant ampliùs. Conſiderandum in primis aurũ, quod pulcherrimam formam ſuam accipit in cœlo, & optimam in terra materiam, pariter & gemmæ. Cœlum igitur quintam eſſentiam informat forma & materia in elemento contenta, per quam forma detinetur: quę depuratione, & ſucceſſu longi temporis perficitur. Aurum itaq; & gemmæ per me naturam ſolam componuntur: nemo enim proportiones præter me nouit. Quod vtiq; quæris ſummũ eſt naturæ ſecretum, deſcendens ex virtute cæleſti. Quapropter tota ſcientia naturæ debetur, qua ſimplicitas elementi de cœlo depromitur: hæc in cœlo dicitur eſſentia primitiua, & in elemento quinta, quam ipſa reductionibus efficit, ac prolixis circulationibus, inferius in ſuperius conuertendo, & frigidum & ſiccum, in humido & calido conſeruando, lapides atq; metalla ſub humido ſuo radicali, cœleſtibus motibus aſtrorum, quibus elementa gubernantur, & eorũ obediunt influentijs: vt quantò purior eſt materia, tantò per naturam fiat excellentius opus. Cœleſtis itaque motus, eſt intelligentia correſpondens in inferioribus, in quibus per ſuas influentias omnia producit in eſſe. Vtitur ergo natura materia in igne quouis infallibili, quia ex iſto virtutem recipit omnem. Item aqua ex origine ſicca prouenientiens, nihil quod tangit humectans, nõ recedens neque volatilis, eſt oleum incombuſtibile. Nullus artificialis ignis tantum calorem infundere poſſet, quantus ex cœlo prouenit. Cæterùm in

iſtis

istis non ignorandum, opus hoc nostrum integrum fieri ex vili materia homogenea, in vnico vase clausa, in vnico furno id continente, quod eam perficit: nam solo regimine perficitur, imitando naturá. Hæc in generatione hominis, corpus admodum subtiliter format ex argẽto viuo, & sulphure masculino agente, solo vase, matrice videlicet contẽte, cuius furnus venter est, quamuis auxilietur homo per suam artem, dum ardet in sua natura, materiam congruam infundendo, præter quod, aliud nihil efficere potest. Non secùs in arte nostra, si quis eligere norit materiam eiusmodi, qua natura delectatur, eamque ritè præparatam suo vase & furno concludere, ego (inquit natura) & ipse perficiemus absque mora, modò requisitum ignem administrarit naturalem, contra naturam, non naturalem, & absque ardore: ignem (inquam) calidum, siccum, humidum, & frigidum. Considera igitur qualem esse oporteat: nam absque igne & materia nihil fit in hac scientia. Do tibi materiam (inquit natura) forma est, quòd ipsi tibi pares, non dico substantialem, neq; accidentalem, sed construendi vas, atque furnum. Deinceps præpara materiam tuam in puluerẽ factam cum aqua sua, vase cõclusam vnico: rege calore temperato, hic promouebit actionem, & frigiditas putrefactionem. Siquidem ob magnam frigiditatem non posset impedire siccitas, neq; resistere huic agenti, quin argentum viuum statim reducatur in primá materiam integra connexione. Proinde priusquàm opereris (inquit natura) disce me cognoscere, quæ mater sum, sine qua nulla creatura potest es-

ſentiam recipere, vegetare, neque animam habe-re ſenſitiuam abſque cœlo & elementis. Eſt vti-que medium inter mercurium & metallũ, quod ſumendum eſt ad artem noſtram: Eſt (inquam) aurum potabile, & humidum radicale, ſummaq́; medicina, quam per tuam artem, & meam ſcien-tiam perficimus. Abſq; me, quæ materiam exhi-beo, nihil vnquam efficies, & abſque te, qui mini-ſtras, non poſſum hoc opus exequi ſola. Sed per me & te breui tempore conſequeris. Tranſmuta quatuor elementa, metalla deſerens & atramen-ta, ſub ſpecie tranſmutabili, quæ materia nota-tu digna fuit à Philoſophis vſurpata, & ab igna-ris contempta. Similis eſt auro ſubſtantia, diſsi-milis eſſentia: Conuertens eius elementa, quod quæris inuenies, inferiora ſublimando, & ſupe-riora in inferiora conuertendo. Sumito igitur vi-uum hoc argentum agente ſulphure mixtum, & vnico vaſe, vnico furno etiam concluſum, inhu-metur vas pro tertia parte, ſupraq́ue philoſophi-cum ignem contineatur; omniſq́ue ſpecies, præ-ter materiam ſolam à qua minera ſumit origi-nem, relinquatur.

Reſponſio.

NATVRA mouens ſuperiora digitis & pedi-bus, inferiora tranſmutat elementa vſque in cen-trum terræ ſine intermiſsione, à cœlo primá for-mam accipit, & materiam ab elementis: quamuis hæc materia confuſa ſit, & non diffuſa, donec per naturam ſpecificetur, & qualificetur. Tum de-mùm recipit formam ſubſtantialem, & poſteà viſibilem accidentalem. Formam priorem tranſ-

mutat,

mutat, vt informet noua forma materiam. Obiectum namque potentia subiectum est, quia substantiam in actu, qui priùs fuit in potentia, sustinet. Aurum scitur esse minerarum omnium thesaurum, attamen formam non habet, neque materiam tantæ potentiæ, vt suam excedat perfectionem: non habet enim maiorem potentiam, quàm perficiendi seipsum, quicquid moliatur artifex. Ipsum destruere ac in esse reducere, fatuum esset opus, cùm ex eo nihil plus virtutis, neque potentiæ haberi possit, quàm obtinet ex propria sua natura. Nulla fit reductio eorum, quæ natura perfecit in speciem, vel in indiuiduū, nisi primò corrumpantur. Etiam post corruptionem generatio non fit speciei similis, nisi fiat regressus in hoc genus. Quapropter auri destructio viam nō sternit ad ipsum construendum, quia per sui destructionem construi nihil potest: ipso namque mortuo pariter moritur eius substantia, vt ex eo non possit ampliùs aliud argentum viuum enasci, neque metallum. Et quia elementum ignis in terra continetur, & aeris in aqua, quorum quantitatem, qualitatem, proportionem perfectę coniunctionis suæ nemo nouit, separanda non sunt elementa, cùm reparari nequeant. Solùm id igitur quod natura generauit, nobisque reliquit sumendum ad artem. Summatim elementorum separatio non fit effectualiter argenti viui, neque solis, qui pater est artis filio suo spiritum impertiens.

Autoris incogniti.

EST in mercurio quicquid quæritur, ex quo

corpus, ſpiritus, & anima trahitur, vnde puriſsima & mundiſsima tinctura prouenit. Humor eſt pretioſus, hominem lætificans, factus ex terra, aqua & igne. Corpore vtiq; purgato, conceptoq; ſpiritu, tandem clarus fons exurgit, in cuius fundo iacet leo viridis, aut ſerpens qui extenditur. Si expergefiat in altum aſcendit, & poſtquàm ei deficit animus, deorſum decidit in balneum, quo tantiſper lauatur donec rubeſcat, lauatur (inquam) aqua vitæ vſq; dum non agnoſcatur ampliùs. Poſtremò vertitur in digniſsimũ lapidem, primò album, & poſteà citrinũ viſu pulchrum, atque delectabilem. Sis igitur de mercurio vero ſollicitus, quem natura generauit, & qui cũ ſuo patre moratur proſperè, proſperaque reddit imperfecta metalla.

Teſtamentum Arnaldi Villanouani.

LAPIS generatus, ortuſque de terra per eleuationem perficitur, aquæ potione ſatiatus. Infra duodecim horas, vt minimum inflatur, & intumeſcit circumquaque viſibiliter. Poſtmodùm in balneo poſitus, vel in aeroſo hypocauſto moderatè calido & ſicco, ac purificatus ab extraneo vapore, ſoliditatem ſuarum partium acquirit, extenuatusq; ſuperflua humiditate, fit idoneus ad commixtionẽ. Quo facto, ex purioribus eius partibus exprimitur lac virgineum. Quod mox inde poſitum in ouum philoſophicum, proprio & continuato calore, foueatur vt pro pullorum excluſione. Varietate ſuorum colorum nudatus, gaudet cum ſub compare, colore tinctus inſtar niuis. Inde pòſt abſque periculo reſiſtit ignis violentiæ,

ſentiæ, tantiſper, donec pauonis coloribus ornatus, de monumento deinceps egrediatur cum Regali ſummaque potentia

* Etſi breuis admodum hic videatur eſſe proceſſus, prolixiſsimis tamen circunſtantijs nō caret, ac operationibus. Singula compendioſè tractantur, quæ circa hoc opus neceſſaria ſunt opera, per ſingulas periodos optimè conſideranda, nec inconſideratè prætereunda. Nam faciliùs ex tantillo ſermone veritas comprehenditur, huius diuinæ ſcientiæ, quàm ex copioſiſsimis & innumeris voluminibus, multitudine varietateq; veritatis vnitatem & ſimplicitatem contegentibus.

ALIAE QVAEDAM ANNOTATIONES EX VARIIS AVTORIBUS.

De ſolutione & coagulatione materiæ Chimicæ.

CVM ſolutio ſit præcipua huius artis operatio, primò de hac dicendum erit, adductis variorum Philoſophorum autoritatibus, quo faciliùs intelligi queat, vna aliam interpretante. Hæc ſunt igitur, quæ colligere voluimus, & attexere noſtris collectaneis. Etenim ex varietate mens Philoſophorum petenda eſt, ſi reducatur comparationibus ad vnum & eundem ſenſum. In quibus maxime conuenire videntur, hoc ipſum eſſe quod quæritur, non dubitandum. Totum vtique negotium

operis diuini philoſophici conſiſtit in his duabus operationibus, videlicet in ſolutione & congelatione. Solutio igitur ex ſententia Gebri, eſt rei ſiccæ in aquam reductio.

SCALA PHILOSOPHORVM.

Solutio lapidis eſt reductio eius in mineralem aquam.

VILLANOVANVS.

Soluimus (inquit) quando corpora diuidimus, ea ſimplicia & ſubtilia reddimus, atque in primam naturam & materiam reſoluimus.

AVICENNA *de materia prima.*

Duplex eſt materia prima, propinqua & remota: propinqua eſt argentum viuum: remota eſt aqua. Quia argentũ viuum priùs fuit aqua, deinceps argentum viuum.

LVLLIVS.

Diſſolutio primariam intentionem habet, ad deſtruendum cum lunaria.

CLANGOR BVCCINAE.

Prima materia haberi non poteſt, niſi per operationes artificiales, naturalibus operationibus contrarias.

AVTOR INCOGNITVS.

Quàm difficilis res ſit diſſolutio, teſtari poſſunt, qui ſolutioni dederunt operam. Multi ad eam ſua imperitia peruenire non potuerunt. Qui aliter igitur quàm per noſtrum artificium ſoluit, fruſtrà ſoluit.

CLANGOR.

CLANGOR.

Solutio eſt opus naturæ, & non artis: artifex tantùm naturæ miniſter eſt, & adiutor.

AVICENNA.

Vt aqua eſt prior & propinquior materia lapidis, ita altera materia lapidis, eſt ſpiritus metallorum.

ROSARIVS.

Qui cupis inueſtigare huius artis ſecretum, cognoſcere te oportet primam metallorum materiam, alioqui tuo labore fruſtraberis.

VILLANOVANVS.

Diſſolutio eſt ſapientiæ perfectio: oportet enim vt ipſa ſapientia quæratur: alioqui non inuenietur. Propterea dixit Hermes: Homo non poteſt habere, nec reperire diſſolutionẽ, niſi per ignem diuini ingenij.

AVICENNA.

Verum principium noſtri operis eſt diſſolutio lapidis. Idem: Primũ regimẽ lapidis eſt, lapidem ſoluere, & in ſuam primam naturam reducere.

VILLANOVANVS.

Indiges tu, quicunque vis operari, vt in ſolutione & ſublimatione duorum luminarium primò labores. quia primus gradus operationis eſt, vt fiat argentum viuum ex ipſis.

LVDVS PVERORVM.

Artifex noſtri operis primò debet lapidem ſoluere, deinde coagulare: quoniam opus noſtrum

nihil aliud eſt, quã facere perfectam ſolutionem & congelationem.

CLANGOR.

Tota hæc ars in hoc vertitur, vt iungamus humidum ſicco: id eſt, vt ſoluamus & coagulemus. Humidum eſt ſpiritus liquidus ab omni ſorde mundatus. Siccum eſt corpus perfectum purum & calcinatum.

MIRNERIS.

Siccum eſt terra: humidum verò eſt aqua.

ARISTOTELES CHIMIOGRAPHVS.

Primũ quod facere debes in opere, eſt, vt mercurium ſublimes, deinde vt in mercurium mundum corpora munda mittas.

CALID.

Niſi conuerteritis corpora in ſubtilitatem, vt ſiue impalpabilia tactui, nõ dirigetur vobis quod quæritis. Et ſi trita non fuerint, reuertimini ad operationem, quouſq; terantur, & fiant ſubtilia. Quod ſi feceritis, vobis quod optatis dirigetur.

TVRBA.

Niſi corpora fiãt incorporea, nihil operamini.

GEBER.

Nullum argentũ poteſt fieri, niſi omnia priùs ſoluantur.

ROSARIVS.

Qui aurũ ſcit deſtruere, ita quòd ampliùs non ſit aurum, is ad maximum arcanum peruenit.

IOAN. AQVINAS.

Faciliùs eſt aurum conſtruere, quã deſtruere.

SCALA PHILOSOPHORVM.

Solutio lapidis eſt occulti reuelatio, craſsitudinis attenuatio, rei duræ & ſiccæ in quandam liquidam ſubſtantiam reductio.

VILLANOVANVS.

Aurum & argentum in penetralibus terræ dura, ſicca, & ſtrictiſsimè ligata reperiuntur. Per diſſolutionem verò artificialem mollia redduntur, fluentia & ſubſtantia liquida. Idem: Natura in ſuo corpore tincturam occultat, quam ars manifeſtat cruciando, & torquendo corpus, modò per aquam, modò per ignem. Item: Non pigeat vos cruciare & corrumpere corpus terendo, & imbibendo donec aquam extraxeritis, & corpus tenue factum ſit, ac impalpabile.

CLANGOR.

Corpora metallorũ diſſolutione diſſoluuntur.

VILLANOVANVS.

Aqua Philoſophorum beneuolè & naturaliter diſſoluit metalla, cum quibus non ingrato, neq; contrario vinculo colligatur. Idem: In aqua Philoſophorum virtus ineſt humida, proprietatem habens, quæ ſine damno & detrimento corpus torquet.

BERNARDVS.

Similitudinariè generantur per artem homo & aurum: tamen horum ſpermata & ſemina per artem generari non poſſunt, eò quòd illam proportionem mixtionis, ad producenda ſemina, ars neſcit componere.

CONGREGATIO PHILOSOPHORVM.

Natura eum gradum, quem perficere poteſt, perficit, ſed quem præterire nequit. Alius: Natura continet in ſe ea quibus indiget: ſed nõ perficitur, niſi arte moueatur, & operatione. Item: Primæ diſpoſitiones lapidis nulla arte induci poſſunt, natura ſolùm hoc facere poteſt. Item: Materia lapidis fit à natura. Materiam facere per aliquod artificium impoſsibile eſt. Lapis enim à natura creatus inuenitur, nec alio indiget, niſi vt remoueatur quod ſuperfluum eſt in eo, id eſt, in materia eius.

AVICENNA.

Lapis non fructificat, donec ad nihilum deueniat tanquam aqua decurrens.

TVRBA.

Totum magiſterium noſtrũ fit cum aqua noſtra, ex ea, & de ea fiunt omnia neceſſaria. Nam ipſa ſoluit corpora ſolutione vera & philoſophica, vt conuertantur in aquam, ex qua ab initio fuerunt. Alibi: Niſi quodlibet vertatur in aquã, nullatenus deuenietur ad perfectionem.

ALPHIDIVS.

Niſi naturas attenues, aquam illas faciens, nihil colorare potes: fac ergo corpora eſſe aquam liquefaciendo, quæ apud Philoſophos aqua ſapientiæ nuncupatur.

ROSARIVS.

Aqua permanens, ſiue perennis, ſiue vinum ardens dicitur aqua corporis, id eſt, quando corpus

pus redactum est in mercurium. Item: Aqua permanens esse non potest absque suo corpore, cum quo soluta est. Item: Absque aqua permanente nihil fit. Dicitur etiam aqua vitæ. Item: Solùm cum ardente vino, potes complere elixir perfectum.

SCALA.

Draco est sulphur, quod extrahitur de corporibus per magisterium.

AVICENNA.

Qui elixir album facere instituit, in argento sulphur albũ reperiet, in auro rubeum. Et quoniam tale sulphur non reperitur super terram, nisi in istis duobus corporibus, ideò præparanda sunt corpora subtiliter, vt sulphur eorum, & argentum viuum ex ipsis habere possimus, qualia fuerunt illa, ex quibus aurum & argẽtum sub terra efficiebantur.

CLANGOR.

Soluite corpus perfectum in mercurium, inde habebitis virtutem occultam, id est, sulphur philosophicum digestum, & decoctum per opus naturæ, quemadmodum in minera digeritur, & decoquitur.

LVDVS PVERORVM.

Oportet nostrum lapidem ad primam materiam reduci, & ad originem sulphuris & mercurij.

CLANGOR

Et tale argentum viuum dicitur oleum in-

combuſtibile, anima, aer, & ſplendor corporum, quia corporibus metallicis mortuis & imperfectis vitam præſtat immortalem, & ea illuminat.

GEBER.

Principalia naturalia in opere naturæ ſunt, ſpiritus fœtens, id eſt, ſulphur, & aqua viua.

CLANGOR.

Diſſolutio corpus in naturam ſpiritus conuertit.

ROSARIVS.

Oportet omninò quòd fixum fiat volatile: id eſt, quòd corpus fiat ſpiritus, idque cum volatili, id eſt, cum mercurio mundo.

CLANGOR.

Spiritus, id eſt, aqua Philoſophorum, eſt locus animæ. Anima eſt tinctura à corporibus perfectis extracta, & in ſpiritum, id eſt, in aquam Philoſophorum deriuata.

VILLANOVANVS.

Hæc eſt via qua ſecretum conſequimur conficiendi ſulphuris albi & rubei: quod eſt anima corporis, quæ à corpore educta, tingendi vim habet, quam ſpiritui aquæ vitæ committit conſeruandam.

SCALA.

A` radice conuenit extrahere naturam, id eſt, primas partes eſſentiales, ſine quibus nulla fit metallorum tranſmutatio.

VILLANOVANVS.

Intentio noſtræ operationis non eſt aliud, niſi

quòd eliciatur, & eligatur purissima substantia ex sole & luna.

CLANGOR.

Extrahe argentum viuum, seu lapidem philosophicum tam à corporibus, quàm à viuo argento: quoniam vnius sunt naturæ, & habebis mercurium & sulphur, de illa materia super terram, de qua aurum & argẽtum generata sunt in terra.

COMMVNIS SENTENTIA.

Mercurius Philosophorum constat argento viuo & sulphure.

BERNARDVS.

Sol nihil aliud est, quàm sulphur & argentum viuum. Terram, inquit, & aquam mercurio attribuunt, aerem & ignem sulphuri. Terra & aqua sunt elementa passiua, aer & ignis actiua. Terra & aqua fœminæ rationem habent, aer & ignis viri, nec est alia extranea additio, nisi digestio, qua mediante, omnia quatuor in auro circundantur, & æquali proportione maturantur.

COMMVNIS SENTENTIA.

Corruptio vnius est generatio alterius, idque tam in artificialibus, quàm in naturalibus. Aliter: Secundùm naturam nihil generatur, quod priùs non corrumpatur, & nihil resurgit, quod præmortuum non sit.

BERNARDVS.

Si aurum in argento viuo decoquatur, seu dissoluatur debito modo & via naturali, ipsum argentum viuum naturales proprietates auri obti-

nebit. Idem: Solutio quæ fit per aquam Philosophorum, formam quidem corrumpit, exteriorem corporum ſolutorum, at non corrumpit materiam.

VILLANOVANVS.

Quod diſſoluit corpus à ſpiritu eſt, quod verò coagulat ſpiritum à corpore eſt. Alibi: Spiritus diſſoluit, corpus coagulat. Idem: Quantùm corpus ſoluitur, tantùm ſpiritus coagulatur. Quòd ſi corpus non ſolueretur, neque ſpiritus inſpiſſaretur. Alibi: Quod à corpore ſoluto exit, humiditas eſt radioſa, quod diſſoluit corpus, de ſpiritu prodit, & virtus eius eſt germinoſa. Idem alibi: Solutio corporis fit cum coagulatione ſpiritus, & coagulatio ſpiritus cum ſolutione corporis. Tunc miſcetur corpus cum ſpiritu, & fit vnum cum eo, nec vnquam ſeparantur, non magis quàm aqua mixta aquæ.

CLANGOR.

Quando ſperma mercurij iungitur cum terra corporis, corpus diſſoluitur in aquam ſpermatis, & fit aqua vna ſine diuiſione.

VILLANOVANVS.

Intellige autem corporis ſolutionem, & ſpiritus coagulationẽ, ſimul eodemq́ tempore fieri.

ROSARIVS EX CALIDE.

Solutio corporis, & coagulatio ſpiritus ſunt duo, ſed habent vnam operationem. Quia ſpiritus non coagulatur niſi cum ſolutione corporis, nec corpus ſoluitur, niſi cum coagulatione ſpiritus. Ideò inter ſolutionem corporis, & coagulationem

tionem ſpiritus non eſt differẽtia, nec diuerſum opus in aliquo, ita vt fiat vnũ ſine alio. Quemadmodum videmus fieri, cùm aqua vulgaris terram conatur ſubtiliorem efficere, & in ſuam materiam ſoluere: eodẽ enim tempore aqua denſior & ſpiſsior fit, terra autem ſubtilior & rarior.

LVLLIVS.

Multi Philoſophorum in aqua forti communi, facta ex vitriolo & ſale nitro, corpora metallorum diſſoluebant, & per euaporationem trahebant aquam illam, tunc calx in fundo vaſis remanebat, quam poſteà cum aquá dulci communi abluebant: deinde aquam illam per euaporationem tollebant, & calcem cum menſtruo diſſoluebant, vt opera ſua conficerent, quæ, ſecundùm quòd competebat, finem non conſequebantur optatum. Diſſolutio enim quæ fit cum aqua forti, non eſt ſicut natura poſtulat. Idem alibi ſic: Aurum & argentum ſoluuntur in rebus radicalibus ſui generis, non autem cum fortibus aquis, quæ metalla corrumpunt: quoniam illæ aquæ repugnant naturæ.

ROGERIVS.

Metallis nihil adhæret, neq; eis coniungitur, neque tranſmutat, niſi quod ex illis eſt.

BERNARDVS.

Fatui ex mineralibus conficiunt aquas per diſſolutionem corroſiuas, in quas mittunt ſpecies metallorum, & corrodunt eas, & non ſoluunt ſolutione naturali, quę requirit permanentiam amborum, nempe ſoluentis & ſoluti.

Idem: Nulla aqua naturali reductione speciem metallicam dissoluit, nisi illa quæ permanet cum specie metalli in materia & forma, & quá metalla ipsa possunt recongelare. Quod non est in aquis fortibus ad soluta corpora non pertinentibus. Corpora quidem per aquas fortes corroduntur, sed non soluuntur. At quantò magis corroduntur, tantò magis à metallica specie alienantur.

VILLANOVANVS.

Per solutionem corpus cum spiritu miscetur, & cum eo vnum fit, ita vt alterum ab altero nunquam separetur.

CLANGOR.

Corpus dissoluitur in aquam spermatis, & inde aqua fit vna sine diuisione.

PHILOSOPHVS.

Melior est solutio voluntaria quàm violenta, & temperata quàm festiua: & ideò cauendum est, ne vis formæ generatiua cum corrosiuis & adurentibus suffocetur.

ROSARIVS.

In nostro lapide sol & luna viui sunt, aliosque soles & lunas ex se gignere possunt. Aliud aurum ab hoc, & alia luna mortua sunt: remansit enim vis & potentia eorum in solutione facta per nostram aquam. Alia aqua ea perdidisset, ac sterilia reddidisset.

VILLANOVANVS.

Solutio tantùm fit, per argentũ viuum: ipsum enim solùm potest solem & lunam ad primam mate-

materiam redigere. Idem: Totum beneficium huius artis in mercurio ſole & luna conſiſtit.

ARISTOTELES.

Si nihil aliud haberemus à mercurio, quàm quòd corpora ſubtiliat ad naturam ſuam, non parum nobis præſtaret beneficium.

GEBER.

Omnis ſolutionis perfectio adducitur cum aquis ſubtilibus, & maximè acutis, acribus, ponticibus, & fecem nullam habentibus, ſicut eſt acetum deſtillatum, vua acerba, pyra multæ acritudinis, mala granata deſtillata, & his ſimilia.

VILLANOVANVS.

Corporis ſoluti, & aquæ ſoluentis natura vna eſt, niſi quòd natura corporis completa eſt, digeſta, & fixa: aquæ autem natura, incompleta, indigeſta, & volatilis.

REGOR.

Argentum viuũ eſt ignis corpora comburens, mortificans & confringens.

ROSINVS.

Aqua tantò eſt igne calidior, quantò ignis eſt calidior aqua.

ROSARIVS.

Aqua noſtra eſt fortior igne, quia facit de corpore auri merũ ſpiritum, quod ignis facere non poteſt. Idem: Spiritus eſt totus igneus per ſuam igneitatem ſoluens, & diuidens corpora.

TVRBA.

Comburite æs noſtrum igne fortiſsimo.

CALIDIVS.

Minor ignis omnia terit: minùs enim operatur, quàm aqua nostra, quæ corpus soluit, quod ignis facere nequit.

LVLLIVS.

Sciri potest materiam primam nostri lapidis esse ex natura mercurij viui, & sulphuris: quoniam ipsa non potest in igne corrumpi, nec in aqua, nec in aere.

ROSARIVS.

Aliqui dixerunt, quòd argentum viuum vulgi adhæret corporibus, quòd est falsum. Quod enim Geber ait: Non inuenimus inuentione nostra rem aliam magis, quàm argentum viuum amicari corporum naturis. Hoc totum intelligendum est de argento viuo philosophico. Ipsum enim solùm adhæret corporibus, nec vllam aliam rem inuenire potuerunt Philosophi antiqui, nec moderni inuenient aliam rem, quæ corporibus adhæreat, nisi argentum viuum philosophicum: quia argentum viuum vulgare non adhæret corporibus. Et propter hoc multi sunt decepti operando in illo argento viuo vulgi.

LVLLIVS.

Qui cum forti aqua dissoluunt, ignorant vegetabilia nostrum menstruum acuentia, ignorant etiam aquam mercurij vulgi, quam nos scripsimus in Testamento nostro.

VILLANOVANVS.

Vt natura mutet naturam & conuertat, tantùm eo indiget, quod suæ est naturæ. Item quod

soluit

ſoluit, & ſoluitur vnius ſunt generis & naturæ. Idem: Vera non eſt, neque philoſophica corporis ſolutio, neque ſpiritus coagulatio, ſi in diſſolutione erit materia, & natura extranea.

DASTINVS.

Oportet vt elementa aquæ ſint eiuſdem naturæ cum elementis metalli tranſmutandi, alioquî degener ſoboles erit: quoniam ex diuerſitate partium naſcitur & totius diuerſitas. Quomodo ſimilitudo ex eis eſt, quæ ex vno genere ſunt, & ex vna radice pullulant.

ROSARIVS.

Lapis Philoſophorum fit ex tribus: ſcilicet ſole, luna, & mercurio. Item: Fac mercurium ex ſole & luna in ſuo eſſe, ſine mercurio vulgi, ſed per viam philoſophicam.

LVLLIVS.

Lapis componitur ex argento viuo metallorum, non ex argento viuo vulgi.

NOVVM LVMEN.

Argentum viuum noſtrum non eſt argentum in propria natûra, nec adhuc in natura ad quam deductum eſt per minerũ, ſed in natura ad quam deduxit illud artificium noſtrum.

RICHARDVS.

Mercurius crudus diſponit corpora in primã materiam, ſed mercurius corporũ id facere non poteſt. Idem: Quia per congelationem illud crudum ſulphur, quod antea, (id eſt, ante congelationem) in illo fuit, eſt alteratũ in natura, & ideò non corrodit ſicut primum.

PHILOSOPHI IN GENERE.

Ab immũdo ne quæras mundiciem. Stultum eſt ex re quęrere, quod in ea nunquam fuit. Quis dabit quod non habet? Quæ illa eſt inſania, velle ex deteriore facere, quod ſit meliùs: hoc eſt, perfecta facere ex imperfectis?

LVLLIVS.

Cœlum, lunaria, menſtruum, liquor vegetabilis, aqua argẽti viui rectificata & acuata cum vegetabilibus, eſt cum qua fit diſſolutio metallorum naturalis.

VILLANOVANVS.

Aquæ ſolutionis ex ſalibus, aluminibus, & aliis id genus confectæ, quæ cum metallis nullam habent cognationem, ſpecies metallorum non conſeruant: contrà, deſtruunt ac diſsipant. His aquis contraria eſt aqua Philoſophorũ, quæ metalla conſeruat, ſubtiliora reddit, deinde diſſoluit, & magno naturæ conſenſu ea in primá tranſfert materiam.

TVRBA.

Accipite ſpiritum nigrũ non vrentem, & cum eo corpora ſoluite, & diuidite.

CLANGOR.

In aqua Philoſophorum latet ſpiritus quintæ eſſentiæ, cuius ſolius eſt magiſtraliter corrumpere, & in ſuam primá materiam transformare.

ROSARIVS.

Succus lunariæ fit ex vino noſtro, quod paucis filijs noſtris notum eſt, & cum illo fit ſolutio noſtra, & fit aurum probabile noſtrum, mediante

te illo, & ſine illo nequaquam.

LVLLIVS.

Menſtruum abſque auro & argento, lapidem philoſophicum generare non poteſt, nec econtrà. Vbi autẽ illa coniunguntur, menſtruum mouet metalla ad diſſolutionem. Et viciſsim metalla mouent menſtruum ad producendum ignem in lapidibus,

CLANGOR.

Si corporis imperfecti, ſcilicet terræ fuerit vna libra duodecim vnciarum, fixatur cũ imbibitionibus ſuis nonaginta diebus.

LVLLIVS.

In ſingulari aqua de corpore rubeo præparato, id eſt, de terra noſtra rubea præparata, & in tenues laminas coaptata, vel in puluerem limaturæ redacta, pone duas drachmas, id eſt, quartam partem vnius vnciæ. Quod ſi plus ſoluere poteris plus apponas, veruntamen non excedas vnciam vnam. Si de terra remanſerit aliquid non ſolutum, relinque in vitro: quod autem ſolutum eſt, ſepone: poſteà quæ terra non ſoluta reſtitit, cum noua ſoluenda ponatur. De noua autem terra non ponas duas drachmas, ſed minùs, nempe quantùm relicta terra ponderat. Quod intellige, niſi perſpexeris aquam plus ſoluere poſſe.

GEBER.

Modus ſolutionis duplex eſt: ſcilicet per fimum calidum, & per feruentem aquã: quorum vna eſt intẽtio, & vnus effectus. Modus ergo per fimum eſt, vt ponatur calcinatum in ampullam

vitream, & ſuper illud fundatur quantitas aceti deſtillati, vel conſimilis duplum eius, & obturetur caput ipſius benè, ne reſpiret, & ſub fimo tepido ſolui dimittatur: poſteà per deſtillationem filtri ſolutum remoueatur: nõ ſolutum verò iteratò calcinetur: & poſt calcinationem iteratò ſimiliter ſoluatur, donec per iteratioñe operis ſuper illud, totum ſoluatur. Modus verò ſolutionis, quæ fit per aquam bullientem velocior eſt, & eſt vt calcinatum in ampullam ordinetur cũ aceto obturato foramine, ne reſpiret. Quæ ampulla in caldario pleno aqua & ſtramine ſepeliatur, & poſteà ſuccendatur ignis ſub ea, donec aqua per horam ferueat. Poſt hoc verò ſolutum deſtilletur, & ſeorſim ſeruetur, non ſolutum verò iteratò calcinetur, & iteratò eodem ordine ſoluatur, donec per reiterationem totum ſoluatur.

SEMITA SEMITAE.

Accipe pretij librã vnam, cum quatuor libris aquæ: tere & incorpora cum ſale modico, & aceto, quouſque fiat totum amalgama. Pretio optimè amalgamato, pone ipſum in multam quantitatem aquæ vitæ, id eſt, mercurij. Pone ſuper cineres, & ſit ignis lentiſsimus per diem naturalem. Sine vas infrigidari, & cola aquam per pannum lineum, vt tranſeat quod de corpore fuerit reſolutum. Quod remanſit in panno, cum noua aqua benedicta repone ad ignem per diem naturalem, cola vt priùs. Toties reitera, donec totum corpus in aquam conuertatur.

VILLANOVANVS.

Tere libram vnam limaturæ mundæ in mortario,

tario, cum quatuor libris mercurij. Illi libræ duodecim libras aquæ vitæ dato. Pone totum in vrinali, & ſuper ignem cinerum debilem & lentum, & per diem coque. Frigefacto vaſe, aqua coletur, vt cum ea tranſeat, quod de corpore & limatura ſolutum erit, eam aquam ſepone. Et quod ſolutum non eſt, cum noua aqua benedicta ad ignem repone per diem & noctem. Cola vt priùs quod eſt ſolutum, & hanc ſecundam aquam pone cum prima. Ita fac, donec tota limatura in aquam, id eſt, in primam materiam conuerſa ſit.

LVLLIVS *in luce mercuriorum.*

Recipe vnciam vnam ſolis puriſsimi, pone vnciam illam in vitreo vaſe, & ſuperpone vnciam vnam cœleſtis menſtrui, vel duas, ad plus, & immediatè claude vas, ne reſpiret, pone vas in igne cinerum per diem naturalem ad leniter bulliendum. Menſtruum diſſoluendo ſolem colorabitur, colore citrino reſplendente, poſteà ſoluto ſole, pone in balneo Mariæ per alium diem naturalem. Poſteà per tranſitũ de vno vaſe in aliud vas, menſtruum ſic coloratum in alio vaſe repone, & vaſe ſigillato ad partem ſerua. Deinde ſuper ſolem qui remanſit inſolutus in fundo vaſis, pone de alio nouo menſtruo, vt ſuprà diximus. Et demùm clauſo vaſe, pone in igne cinerum ꝑ alium diem. Deinde extrahe ſolutum per tranſitum, vt ſuprà in alio vaſe cum alio ſole ſoluto. Et ſic cum nouo menſtruo reitera ſolutionem prædictam, donec menſtruum ampliùs non coloretur, & in fundo vaſis manebit de terra ſolis abſque anima. Idem: Accipe calcem cuiuſcunque corporis vo-

lueris, pone in ampulla, quæ habeat longum collum. Superfunde aquam lunariam, vt ſupernatet quatuor digitis. Pone ſuper cineres, vbi bulliat per diem naturalem. Deinde pone in fimo per duos dies naturales, vt meliùs digeratur, & vt materia ſeparetur per partes ſubtiles à groſsitie ſua. Pòſt extrahe ampullam. Recipe aquam illam claram in vna cucurbita, & caue ne feces turbentur, dum vas inclinatur. Mox cooperi cucurbitam, & pone in fimo vt priùs. Vaſe autem benè obturato, & facta euacuatione, ſuperfunde aliam aquam ſimilem primæ, quæ ſupernatet vt priùs, & pone in fimo. Iſtas operationes reiterabis, donec corpus à ſuis ſpiritibus euacuetur. Idem: Accipe aurum, & proiice ipſum in aquam vegetabilem. Sit aurum ad pondus aquæ vegetabilis. Pone illud totum in digeſtione balnei per ſex dies naturales, & aurum diſſoluetur in aquã, in colore croci. Poſteà verò deſtilla menſtruum in deſtillatione balnei. Poſteà ſuperpone aliam lunariam recentem, & pone iterum in digeſtione balnei alios ſex dies naturales. Et tunc extrahe & mitte illud, quod ſolutum eſt, in aliam ampullam, & ſuper illud, quod remanſit finitis ſolutionibus, & deſtillationibus, iterum de menſtruo ſuperpone ad quantitatem terræ, & pone in digeſtione balnei per quatuor dies naturales. Et illud quod ſolutum eſt de metallo, ſimul cũ menſtruo pone in cucurbitã vt priùs, & ſic fac vſq; ad ſex inhumationes & deſtillationes, & illud quod remanſit finitis deſtillationibus, de fecibus non cures.

GEBER.

GEBER.

Non ſolutum iterato calcinatur, & poſt calcinationem iterato ſoluitur.

COMES.

Opus diſſolutionis graue eſt, & difficile: expedit autem corpora ſoluere per aquam ſolam: id eſt, per argentum viuum ſine calcinatione: quoniam iſtud eſt ſecuriùs, licet in operatione ſit tardius, tincturam igitur non feſtines extrahere. Feſtinatio omnia comburit, & ad remotum perducit. Potenter ſuſtine, coque, & non te tedeat.

ALPHIDIVS.

Multitudo & diuerſitas relinquẽda, vna diſpoſitio quærenda.

LVLLIVS.

Terra rubea vbi purificata & mundata fuerit, & in tenues laminas coaptata, ponenda eſt in aquam, ibi non ſoluetur primò in aquam, ſed tantûm calcinabitur, & in puluerem rubeum quodammodo ſine tactu reducetur. Idem terrá eam deſicca ſecundùm ſuum modum, ita quòd puluis ſuper eam non cadat, donec aliam aquam attuleris, in qua poſsit diſſolui.

SCALA.

Sol & luna cum prima aqua calcinantur philoſophicè, vt corpora aperiantur, & fiant ſpongioſa & ſubtilia, vt aqua ſecunda meliùs poſsit ingredi ad operandum ſuum opus.

ALBERTVS.

Mercurius noſter fit ex corporibus perfectis, &

nō ex imperfectis: hoc eſt, cū aqua ſecunda, poſtquàm per primam aquā fuerint debitè calcinata.

ROSARIVS.

Fixum fit volatile ſpatio vnius menſis.

CLANGOR.

In diſſolutione facienda, terra toties terenda, id eſt, in igne continēda, & aqua eſt illi adiungenda, donec apertè videas nihil ampliùs supereſſe, quod diſſolui queat.

ROSARIVS.

In ſolutione corporis, ſi plus erit de non fixo, id eſt, de ſpiritu, ſolutio erit celerior, quàm ſi plus erit de fixo, id eſt, de corpore, ſi contrà tardior erit ſolutio: quare volenti citò ſoluere multa opus eſt aqua. Idem: Neceſſe eſt autem, vt plus ſit de volatili, quàm de fixo, à duplo vſque ad quintuplum, ſextuplum, vel vſque ad decuplum, & non vltrà.

COMES.

In diſſoluendis corporibus, vide ne corpus album cum rubeo, nec rubeum cum albo miſceatur, ſed vtrumque ſeorſum diſſoluatur, neque aquam vnius cum aqua alterius confundas.

LVLLIVS *in Magia naturali.*

Si tibi aqua defecerit, ſume cucurbitā, in qua ſunt omnes liquefactiones, & ſuperpone alembicum. Deſtilla aquam lento igne, ſcilicet per balneum, in tantùm quòd habeas duas partes liquefactionis. De iſta aqua pone ſuper materiam corporis, quæ eſt in ampulla, in qua cœpit ſolutio fieri,

ri, vſque ad quantitatem priſtinam. Et ſic iterabis, donec tota terra ſit euacuata.

RÉGOR.

Caueatur ne acetum in fumum conuertatur, & pereat.

ROSINVS.

Caueas tibi ne acetum fumoſitate pereat.

LVLLIVS *in Repertorio.*

Solutiones aquæ ſunt in balneo, vel in fimo collocandæ: vnde quod deſtillari poterit leui calore educatur. Vaſa deſtillatoria ſunt arctè connectenda, vt ne quid foras exhalent. De tribus aquæ partibus, duæ tantùm ſunt per deſtillationem euocandę, aqua ſolis & lunæ ſeiunctim ſunt excipiendæ. Vitreum vas ex lapide potiùs quàm ex ſilice conflandum eſt: ſcilicet, ne mordacitate & acrimonia aquę corrodatur. Et ne ſpiritus euaneſcant, ea vaſa fideliter ſunt obturanda. Deinde iſtiuſmodi aquam virtute & bonitate præſtantior eſt, quàm anteà.

SCALA.

Qui non ſoluit & coagulat, multipliciter errat. Item: Congelatio eſt rei mollis induratio, humoris occultatio, & diuerſorum colligatio.

CLANGOR.

Diſſoluere eſt corpus in naturam ſpiritus conuertere. Coagulare eſt ſpiritum efficere corporalem. Solutio facit corpus fixum volatile. Coagulatio contrà, facit corpus volatile fixum. Idem: Spiritus, id eſt, aqua nō coagulatur, niſi median-

te corpore, quod in ea ſit diſſolutum. Corpora enim ſunt velut coagulũ huius lactis, id eſt, mercurij. Coagulum autem eſt, vel ſol, vel luna, in mercurio ſoluta.

MENABDES.

Iubeo poſteros facere corpora, non corpora, & incorporea, corpora: illud per diſſolutionem, hoc per ſuauem fit decoctionem.

AVICENNA.

Sales ſunt radices operis. Idem: Salia cuiuſcunque generis ſint, noſtræ arti ſunt contraria, dempto ſale noſtræ lunariæ, quod lunaria noſtra reliquit ex corporibus ſolutis.

GEBER.

Non egemus niſi vno vaſe, vna fornace, vnaq; diſpoſitione. Quod intellige poſt præparationem primi lapidis.

COMES.

Vbi aquam magno ingenio, & ſubtili ſagacitate tuæ mentis euaporaueris, cape tuum ſalem ita calcinatum, & puluerem ſubtiliſsimum, atq; impalpabilem, & ſepone mundè in vaſe vitreo, vſq; quò oporteat eum operi adiungere.

ROSARIVS.

Tres ſunt lapides, tres ſales ſunt, ex quibus totum magiſterium conſiſtit.

Triplex eſt lapidis materia, aurum, argentum, & aqua philoſophica.

Tres aquæ, ſolaris, lunaris, & mercurialis: quę poſtrema corpora ſolis & lunæ, in ſuas aquas reſoluit.

Triplex eſt mercurius Philoſophorũ, primus calcinans corpora, ſecundus ſoluens, ac ſublimans, tertius his duobus coniunctum.

CLANGOR BVCCINAE.

Duplex eſt argentum viuum, & nomina materiæ primæ multa. Prius dicitur præparans, quod corpus diſſoluit per aquã Philoſophorum. Alterum eſt tingẽs, quod à corporibus perfectis extrahitur per diſſolutionem: & tale argentum viuum dicitur oleum incombuſtibile, anima, aer, & ſplendor corporum, quia corporibus metallicis mortuis imperfectis vitam præſtat incorruptibilem, & ea illuminat.

GEBER.

Principalia in opere naturalia, ſunt ſpiritus fœtens, vel ſulphur, & aqua viua.

CLANGOR.

Spiritus eſt aqua Philoſophorũ, animæ locus. Anima eſt tinctura à corporibus perfectis tracta. Aqua Philoſophorum duplex eſt, ſolaris & lunaris, ex quarum coniunctione fit mercurius Philoſophicus, & lac virginis, ex quo lapis albus & rubeus.

TREVISANVS.

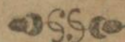
Taceant omnes quotquot affirmant, aliam tincturam, quàm noſtram eſſe alicuius momenti, tum qui aliud ſulphur prædicant, quã noſtrum, quòd occultum eſt in magneſia. Item omnes qui aliud argentũ viuum extrahere conantur, quàm ex ſeruo rubeo, & aliam aquam quâm noſtram, quæ permanens eſt, & nullo modo ſe coniungit

alteri, quàm suæ naturæ, & nihil humectat aliud, præter id quod est vnionis suæ propriæ naturæ. Non est enim aliud acetum, quàm nostrum, nulli colores, nullum regimen, operationes nullæ.

SCOTVS.

Argentum viuum coagulatum, & argentum viuum sulphureum, sunt prima materia metallorum.

COLLECTANEA QVAEDAM EX ANTIQVIS SCRIPTORIBVS.

ERTISSIMVM est rem nullam extraneam posse metalla imperfecta perficere, vel aliquam ex eis facere transmutationem. Quapropter insanorum est hominum opinio, animalia & vegetabilia in hac arte aliquid efficere posse, cùm reperiátur mi meralia metallis propinqua. Philosophos tamen in illis artem posuisse credendum est, per similitudinem duntaxat. Nam ex duobus tantùm, sulphure videlicet, ac argento viuo, metalla quæuis oriuntur, & non ex aliis. Nihil etiam eis adhæret, nec ea transmutat, nisi quòd ex eis originem duxit. Constat igitur non nisi duo, quæ dicta sunt, esse necessaria ad construendũ lapidem. Verumtamen ex altero disiunctim nullum generari metallum potest, sed ex amborum coniunctione, diuerso modo præparatorum, metalla diuersa generantur. Hoc verò in primis occultissimum est,

ex qua re minerali fieri debeat propinquiùs. Si ex vegetabilibus, oportebit ex his priùs fieri per artem ſulphur & argentum viuum, quod impoſſibile fuerit, excuſamur igitur in iſtis, quia natura nobis illa duo præparat. Sed ſi eligamus argentum viuum & ſulphur in ſua natura, quemadmodum creata ſunt naturaliter, oportebit illa coniungi proportione, quam ignorat omne humanum ingenium, excuſamur ergo & ab iſtis: maximè cùm habeamus corpora, in quibus à natura debito modo proportionata reperiuntur: in quo totum ſecretum latet. Aurum eſt corpus perfectum maſculinum, & argentum eſt etiam perfectum, quæ ſi ſola fuſione, & cum aliis imperfectis mixtione, hæc perficerent, eſſent elixira, vnum ad album, alterum ad rubeum, at non ſunt eiuſmodi, quia ſimpliciter à natura perfecta ſunt. Si tamen pluſquamperfecta decuplo vel centuplo forent, tantò perficerent imperfecta. Verùm quia natura ſimpliciter in eis operatur ſimplicẽ perfectionem, in ea manent ſemper, ni fortè per artem reducerentur ad primam naturam ſulphuris, & argenti viui. Cùm ergo perfecta corpora naturalia conſtent ex argẽto viuo mundiſsimo, & ſimili ſulphure, quare non eligeremus illa pro materia noſtra ad elixir album & rubeum? Reſponſio: Quia iſta corpora ſunt adeò compacta, & fortiter vnita, vt vix inueniamus ignem in illis quicquam agere valentem, nec in ipſorum ſpiritus. Et quamquam ignem non ignoramus, per hunc tamen ad intimã ſui mundificationem peruenire non poſſemus, ob fortiſsimam compoſitionem naturalem. Quamobrẽ excuſamur etiam

ab istorum duorum corporum electione, cùm inuenire possimus alia corpora, in quibus argentum viuum mundum, & simile sulphur habẽtur, in quæ natura paululũ operata est, adeò vt igne nostro artificiali ad congruam ipsorum mundificationem, separationem, fixationem, ingeniosa nostri operis decoctione super ea continuata, valemus peruenire. Eligenda est ergo materia, in qua reperitur argentũ viuum mundum, purum, clarum, album, nondum ad complementum adductum, sed commixtum æqualiter & proportionaliter, cũ tali sulphure albo, vel rubeo coadunatum, vt ingenio nostro naturali, & nostro igne artificiali, ad intimam ipsorũ mundificationem, & completam puritatem deuenire queamus, & opere hoc absoluto millies sint perfectiora & fortiora quàm corpora, in quibus natura est simpliciter operata. Ex his quæ dicta sunt, modò sis ingeniosus, gustabis hoc delectabile nectar, super quod intentio Philosophorum est fundata. Cùm igitur materiam in supradictis manifestatã, oporteat artificiali nostro labore plusquã perfectam reddere, modus non ignorandus, at à natura discendus. Hæc metalla perficit operatione frequenti & continua, instrumento solo caloris, qui montibus inest mineralium, vt crassities aquæ tantisper decoquatur & inspissetur, quo suo tandem temporis curriculo, circulóue transeat in argentum viuum. Item ex pinguedine terræ per eandem continuam decoctionem & calorem generatur sulphur. Hoc ipso continuato calore super ista duo simul vnita, iuxta puritatem vel impuritatem ipsorum generantur perfecta, vel imperfecta

perfecta metalla. Quæ'nam dementia tenet operantum animos in hac arte, vt alia via quàm ipsa natura procedere velint: istam redarguere, vel superare conantes, quam vix vlla possunt industria imitari. Deus per ipsam nobis viam rectam demonstrat, vtputà simplicem & continuam decoctionem igne lento factam. Et quamuis semper loquamur de lento igne, nihilominus in operis huius regimine paulatim augendus est. Est itaque lapis vnus vna materia, & medicina vna, in qua totum consistit magisterium, cui nullã rem extraneam addimus, nec etiam ipsam imminuimus, sed in præparatione superflua remouemus: & hoc fit in purificatione, quæ per solutionem perficitur. Sublimationem nostram cùm facere volumus lapidis, ipsum cum tota substantia ponimus in vas nostrum, cuius orificium firmiter occludimus, ne respirare possit, & in furnum ponimus inter cineres: ignem tandẽ excitamus tam diu, donec tota materia soluatur in aquam mercurialem. Postmodùm rege per lentũ ignem, idque tantisper, donec maior pars in puluerem nigrum vertatur. Ad hunc modum completæ sunt omnes istæ quę sequuntur operationes: scilicet Solutio, Destillatio, Descensio, Ablutio, & Calcinatio. Philosophi de qualibet peculiare capitulum posuerunt, vt occultarent artem. Cùm enim lapis noster est in vase nostro, & materia nostra sentit solem nostrũ, mox in aquã resoluitur, quæ ascendit in cœlum, id est, in altum ad cacumen vasis, & posteà descendit in terram, vel fundum. Item videntes talem aquam inspissari, & ad terram conuerti nigram, quæ spissa stabat in prin

cipio super aquam, ac sinendo paulatim inspissari, videbant terram sub aqua mergi, & in fundo vasis residere nigram & feculentam, dixerunt eam esse putrefactionis operationem. Videntes etiam terram croceam, subnigram, & feculentam stantem sub aqua longo temporis spatio, in sole nostro amittere colorem nigrum & fœtorem malum, eorum nonnulli vocauerunt eam operationem Ablutionem, Cerationē, de qua Morienus ait: Scitote totū hoc magisterium nihil aliud esse, præter extractionē aquæ à terra, & iterum ipsius aquę in terram reductionem, donec ipsa terra putrescat per suam aquam & mundificetur: quæ postquàm mundificata fuerit auxilio diuinitatis, totum magisterium dirigetur. Philosophus dicit, terra ceratur & imbibitur per aquam, & per temperatam decoctionem solis exiccatur, & in terram vertitur tota materia, si quis perfectè nouerit operationem exequi. Hermes enim ait: Vis eius integra est, si versa fuerit in terram. Videntes itaque totam materiam in terram verti, & reduci in solidam substantiam, quæ non fluebat, sed in se constricta stabat, dixerūt esse perfectam congelationem. Inde Plato: Soluite (inquit) lapidem nostrum, & posteà congelate, id est, in terram vertite magna cum cautela, sic habebitis totum magisterium. Quod nihil aliud est, quàm rectam facere solutionē, & perfectam congelationem, vt omnes Philosophi dicunt. Vt igitur metalla permutentur, oportet necessariò illa reduci ad sui primam materiam generi metallico proximam, id est, in gumam fluentem. Tum demùm eiusmodi materia prima, aptitudine sua innata,
virtuti-

virtutibusque disponentibus, facilè recipit veram speciem illius metalli, de quo intenditur philosophicè: videlicet cùm natura fermenti fixi, cui iam dicta materia adhæret in profundo inseparabiliter: sed fluit, quod non facit argentum viuum commune crudum. Quicunque verò antè huius reductionem in materiam primam albificant, vel citrinât, manente specie prioris metalli in materia non coniuncta vaporabiliter, & non cum materia fermenti fixi in gumam inseparabiliter permixtã, deceptores sunt, quia verum aurum non faciunt, nec verum argentum. Vt igitur quodlibet corpus transmutabile in quamcunq; speciem transmutetur, ad primam reduci materiam necessum est, cùm ratione materiæ possibilis sit transmutatio: vt ait Aristoteles 4. Meteor. de Generatione & corruptione, & Physicorum: Omne corpus possibile, per operationes suæ naturæ contrarias reducitur ad suam materiam primam, scilicet per corruptionem suæ formæ, quia omnis contrario operatio est eius corruptio, & corruptio est generatio primæ materiæ. Demetrius demonstrãs modum purificationis, vel putrefactionis vtriusq;, scilicet corporis & spiritus, antè ipsorum perfectam mixtionẽ, inquit: Nunquam autem ex illo, scilicet spiritu habetur perfectio, quousque mixtione perfecta duxerit corpus suum, quod est frater suus, ad spiritualitatem secum, vt ambo sint vnum facta sine separatione in æternum. Magisterium ergo dissolutionis disponit materiam lapidis, vt possit per se diuidi in quatuor elementa, ex quibus primò fuit compositus. Alioquin elementa perpetuarent in

genere, nisi vaporabiliter miscerentur, nec proportionata compositio, nec debitum pondus induceretur, vt decet, neque perfectio, quæ ingressionis & retentionis est medium vltimum. Ad hunc modum perfectus lapis purgat, & sanat hominem ab omni ægritudine, vt innouetur tanquam à matre. Nam excitat motum in corporibus, & viuificat elementa: siquidem elementa viuificantur, cùm in actum suum excitantur. Nam vita naturalis nihil aliud est, quàm actus elementorum, post quem lapis non patitur dissipationem, aut separationem, ob indiuisibilem sui compositionem: vnde habet quo senium retardat per vitam suam, quam infundit humano corpori, non secùs atque metallis, annos adaugens mediante gratia Dei, vltrà propriam, & natiuam proportionem, actumq; naturaliter susceptum, vitam producit. Attamen eiusmodi effectus non possunt alicui elementorum attribui, sed solummodò virtuti cœli, quæ est in ipso lapide. Et virtute cœli, lapis ad speciem deductus est. Luet igitur proprietas naturaliter adueniat lapidi ex impressione cœlesti: tamen id quod disponit lapidem ad susceptionem istius impressionis, potest esse latitudo mixtionis, vel complexionis, quæ conuenit speciei. Ergo tota vita lapidis, totumq; magisterium in vapore consistit, & in subtiliatione aquæ suæ respirando ad aerem. Et lapidis vita fulgor est, & claritas metalli, in subtilitate aerea, atque fixa fusibili cum ignitione. Ex prædictis itaque sequitur argentum viuum nostrum nullatenus fixari posse ad vtilitatẽ, nisi propriis naturalibus instrumentis (quæ sunt calidum &
frigidum)

frigidum) & locis aut retinaculis ſicci terrei alligetur, & retineatur. Et quia nec ipſa inſtrumenta, nec retinacula poſsidere valemus, niſi per virtutem ſeparationis ipſiuſmet naturæ in partes primas, videlicet elementares naturas. Ideò recta coagulatio fieri non poteſt, niſi priùs facta ſeparatione poſt debitam aptitudinem ſubtiliationis & putrefactionis. Cauſa ergo vniuerſalis coniunctionis, eſt ſeparatio poſt putrefactionem, & debitam attenuationem corporis cum ſpiritu, quia ſic vnita debitè coniunguntur. Separatio verò poſt putrefactionem nihil aliud eſt, quàm reductio rei, à ſua mutatę natura, iterum ad eandem. Cùm igitur per mortificationem, & putrefactionem natura fuerit mutata à ſua ſpecie metalli viua, in aliam ſpeciem mortuam, ſcilicet in ſubſtantiam terream, oportet eam iterũ ad eandem ſpeciem viuam redigi metallico generi proximam: quod fit per ſeparationem ipſam à mortuis reſurgere facientem: & tunc propter vniformitatem naturarum inſimul coniungentur, & adhærentia forti conglutinabuntur. Et hæc eſt forma ſpecialis noſtræ diſſolutionis: & hic eſt modus, quo naturæ gremium reuelatur, tunicam eius ſubleuando, & quod ſub ipſa latet manifeſtando. Cauendum tamen ne vltra medietatem eius tunicę ſubleuetur, quo humiditas operetur in pauciori ſicco, & quod eleuatum fuerit, imprimatur, & candor eleuati fumi in intimis rerum cauernis iterum occultetur, ita vt humidum cum retinaculo ſicci terrei adiungatur, coaguletur, & retineatur. Quò vt res deueniat, operationem eius iterare minimè te pigeat, ſcilicet ſpiritum repri-

mendo, eiusque candorem tam diu occultando, & iterum manifestando, quousque perueniat ad illam substantialem albedinem, quæ ampliùs occultari non potest, nec alterari, nec variari, nec in alios colores conuerti, præterquàm in rubeum facta digestione. Et tum demum fit in eo passu coniunctio corporis & animæ, commixtio, seu potiùs vnio quæ nunquam separatur.

Aristoteles ait, argentum viuum esse elementum omniũ liquabilium: etenim quando liquantur, in ipsum conuertuntur. Manifestum est ergo medicinæ huius operationem esse operationem naturæ, quia ex natura solùm est composita. Certissimum est enim omne componi ex eis in quæ resoluitur, vti gelu, vel glacies calore in aquam resoluitur, quia priùs ex aqua sunt frigore congelata. Non aliter lapis noster resoluitur in argentum viuum per magisterium nostrum, ergo ipse priùs fuit argentum viuum. Primum vtique verbum est, corporis in argentum viuum reductio, & hanc vocarunt solutionem, quæ est artis fundamentum. Rosinus philosophus ait: Soluite corpora & spiritus, & coniungite, tũc decæterò non possunt separari per ignem. Hermes inquit: Primum corpus solutum, & aqua perennis, congelant mercurium perpetua congelatione, quod etiam dicunt omnes Philosophi. Qui habet aures ad audiendum, audiat. Omnia metalla fusa se habẽt instar mercurij, & si frigida possent in ea fusione permanere, essent ipsemet mercurius. Considerandum humida metalla, vti Saturnus & Iupiter, facilè reducuntur in suum mercurium primitiuum. Et mercurius debitè præ-

paratus

paratus omne corpus comedit & reducit in seipsum. Calor namque agens in humido efficit nigredinem primò, & agens in ſicco efficit albedinem, & operatur in albo citrinitatem ac rubedinem. Quod in plumbo videre licet, ipſum calcinando: primò vritur in cinerem nigrum, poſteà in album, & poſtremò in citrinum, atq; rubeum. Verùm itaque operis noſtri principium eſt diſſolutio lapidis, quia corpora ſoluta in naturam ſpiritus ſunt redacta, niſi quod magis fixa ſint, q̃ ſpiritus. Item: Solutio corporis fit cum congelatione ſpiritus, & contrà congelatio ſpiritus fit cum ſolutione corporis. Tum demùm commiſcetur corpus cum ſpiritibus, & fit vnũ cum eis, vt nunquam ſeparentur, non magis quàm aqua mixta aquæ: quoniam tunc ſimul omnia ſunt ad homogeneitatem ſuam redacta. Hac de cauſa dixit Ariſtoteles, corpora metallorum tranſmutari non poſſunt, niſi ipſa priùs in ſuam materiam primam redigantur: quod ſi fiat, aliam benè formam ſuſcipiunt, cui non contrariatur ratio. Sed non fit tranſitus de extremo ad extremum, niſi per medium. Sulphur & argentum viuum omnium ſunt metallorum extrema: igitur metalla erunt media inter ſulphur & argentum viuum. Conſidera igitur ſi poteris ſubſtantiam puram argenti viui, & ſine combuſtione digerere, ſin minùs opus tuum vanum eſt. Oportet itaque artificem conſiderationibus vti, quarum certitudo traditur in alijs facultatibus, quas ſupponit. Et vt ſtudium eius ad metam dirigatur experimenti, circa duo potiſsimũ inſudare verſariq; debet: priùs vt de rei curandæ, vel ſublimandæ, quid-

ditate elementali diligentiſsimè perquirat, eiúſque proportione: alterum, vt rei curantis, id eſt, principalis agentis, ac tranſmutantis rationem habeat. Artem enim oportet, agente fortiſsimo, diſponere materiam, quo virtutes naturales digeſtionis actiuæ, præualeant in paſsiua materia. Videmus enim quandoq; per agens inſufficiens omne digeſtum molinſin, id eſt, imperfectam digeſtionem pati, ſiue cruditatem, quæ contingit ob commixtionem crudę materiæ indigeſtæ, aut propter debilitatem caloris digerentis & terminantis. Quapropter ſummè curandum eſt, vt natura principalis agentis tam fortis exiſtat in ſua natura, & fortificata ſuo modo, vt proprio & naturali officio ſit potens ad digerendum, & conuertendum materiam in aurum: & vt illa natura ſit ad eum diſpoſita modum, per ſubtiliationem & ſublimationem, vt ſuis virtutibus acquiſitis per artem, approximet ad qualitates ſui agentis, & auri: vtque mediantibus his, agens principale citrinans acuitate ſua poſsit eam conuertere in lapidem Philoſophorum, & aurum. Examinet ergo naturalis artifex ingenium ſuum, vt mediante conditione præfatæ naturæ, quam ignorauerit, ipſam inueniat. Quia non ipſi nobis & noſtris filiis intelligentibus illam diſpoſitionem, id eſt, modum operandi certum & neceſſarium, tradimus, naturam fortificandi quoque, ac inueſtigandi cauſas. Huius igitur operis artificium inuentu fuerit impoſsibile, niſi priùs ingenium artificis proprijs experientijs à natura realiter informetur. Per has vtique natura ſeipſam cognoſci demonſtrat, eiusque diſpoſitionem, qua perficitur:

citur:

citur: & mensuram approximationis ad perfectionem inuenire docet. Proprium igitur opus propria indiget dispositione, cùm sit ipsiusmet naturæ informantis suum argentum viuum, & operantis eius contrarijs qualitatibus: caliditate scilicet cum temperata sua siccitate, in frigiditatem & humiditatem, demendo superflua, & addendo, vel supplendo absentia & requisita, vt per id necessariò habeat recipere formam medicinæ completæ. Nec aliter natura prædicta motum habet, nisi iuuetur, arte & operatione videlicet artificiali: dispositione sibi propria, sine qua nihil fit. Cùm illam inueneris, sub vestimēto philosophię reconde, quemadmodum tui fecerunt prædecessores, qui præceperunt strictissimè contegi: cùm sit totius huius artis secretum & arcanũ, adhuc à nullo Philosopho scriptis reuelatum. Sciendum itaque dum ipsi dicunt: Soluite corpora in aquã, ipsos non intelligere, neq; curare aquas tangenti adhærentes, vel humectantes, sed permanentem aquam intelligunt, quæ verè tangenti non adhæret, sed superficiem discurrit, nihil humectans: sicut argentum viuum nostrum non est argentum viuum vulgare. Hæc namque materia nihil aliud adiungi sibi vult, præter id quod est de seipsa: omnia siquidem quibus indiget, in se continet: hoc de nostro lapide dictum, & non de auro, vel argento viuo vulgari, &c. Nonnulli perperam ex minoribus mineralibus destillant aquas corrosiuas, in quas ponentes species metallorum, eas corrodunt, ac putat esse dissolutas naturali dissolutione, quod falsum est: quia verò solutio philosophica, requirit permanētiam simul

ſcilicet ſoluentis & ſoluti corporis: quoniam ex maſculo & fœmina ſpecies nouæ reſultant. Certo certiùs eſt, nullam aquam naturali reductione ſpeciem metallicam diſſoluere, præter eam quæ permanet eis in materia & forma, & quam ipſa metalla ſoluta poſſunt rurſum congelare: quod in aquis fortibus fieri minimè contingit. Aqua nulla igitur diſſoluit corpora, niſi illa quæ fuerit ſuę ſpeciei, & per quam corpora poterunt inſpiſſari: nec aliqua alia re nutriuntur corpora ſub generatione, niſi ſpecie conſimili. Differt ergo ſoluens à ſoluendo ſola proportione & digeſtione, ſed materia non differunt ambo, eò quòd per quamcumque admixtionem natura hoc format ex illo, vt mineraliter ex argento viuo ſimpliciter natura procreat Solem. Quicumque nouerit artem diſſoluendi, iam iam peruenit ad ſecretum, quod eſt ſpecies permiſcere, & naturas à naturis extrahere, quæ in ipſis latent effectuoſæ. Si quis igitur ſulphur noſtrum ſciuerit coniungere & amicare corporibus, inuenit vnum de ſecretis naturæ maximum. Quaſi diceretur, ſi quis corpus eò perduxerit, vt efficiatur guma permixtibilis cæteris corporibus imperfectis, inuenerit maximum naturæ ſecretum, &c. Eo quòd lapis iſte perfectus, eſt guma & ſulphur, videlicet ex dictis, ſuple corporibus. Nominantur iſta corpora ſulphurea terræ. Subtiliatione exiſtente in aqua, diſſolutio trahit lapidem de potentia ad actum: ideò quia facit eum omninò ſubtilem. Et coniunctio ſpirituum cũ corpore fit, cùm corpora ſublimantur, vt ſpiritus per diſſolutionem, contritionem, & aſſationem eorum cum ſpiritibus. Philo-

ſophi

ſophi dicunt aquam eſſe mercurij, dictum lapidem liquefactum cum ſua aqua propria, quæ in ipſo lapide eſt fixa, & quæ tunc eſt currens & alba ſicut aqua. Item humiditas aerea, quę eſt in argento viuo, eſt vna res cum terra ſupradicta, & cum aliis elementis in dicta terra exiſtentibus: quæ quidem humiditas, licet ſit pauca, tamen eſt ſufficiens ad nutriendum lapidē dictum, in quo eſt, & ad perficiendum. Inſunt dictæ compoſitioni ſol & luna. Et tamen non eſt ſol neque luna communis, ſed meliores quàm in ſua natura vulgari: inſunt ibidem potentialiter, non viſibiliter. Iſte lapis ſiue compoſitum eſt, res vna duntaxat, & vnius naturæ (vt aiunt omnes Philoſophi) & eſt natura munda & clara de ſuis mineris proprijs, quæ tranſmutat regimē ignis. Item medicina noſtra elicitur de metallis, quę naturaliter metalla tranſmutant, & nullo alio modo. Oportet enim vt elixir Philoſophorum ſit de principio, radice, & natura metallorum, & medicina ſit nobilior & pretioſior, quàm metalla, &c. Inde liquet, vbi Philoſophi loquuntur de argento viuo, & aliis humiditatibus diſſoluentibus, ipſos non intelligere de rebus vulgaribus à natura ſimpliter datis, ſed tantùm de argento viuo à corporibus per putrefactionis artificium ſeparato, quod aliter dicitur Azoc: latinè interpretatum alumen potens illuminare, & clarificare omne corpus claritate ſua. Cùm igitur tale argentum viuum, ſiue Azoc, ſiue aqua vitæ latonem abluens, à corporibus per generationem extrahi non poſsit, niſi poſt putrefactionem: erit ergo putrefactio ſua generatio & diſpoſitio. Mixtorum & vegetabilium

varia eſt & differentialis natiuitas. Nam ſimpliciter mixta dicuntur illa, quę præter noſtrum intuitum ſub terra naſcũtur, aut circa ſuperficiem eius, ex ſola commixtione elementorum adinuicem compoſitorum: & eſt eiuſmodi primæ, & ſimplicis naturalis mixtionis gradus multiplex. Primus eſt quatuor elemẽtorum nuda compoſitio, in qua nõ eſt facta mutatio vel alteratio vnius elementi ad aliud. Secundus primum ſequitur, quia reſolutis præfatis lapidibus, elementis videlicet mineralia, de quibus ſermo præſens, generantur: quæ nobiliores ſubterraneæ ſpecies inde procedunt, quia incipit in hoc eorum actio & tranſmutatio. Ad coniungendum mandarunt Philoſophi, omni amoto extrinſeco, ſolùm calorem adhibendum, qui adiuuando, excitat intrinſecum calorem naturalem auri ad dirigendum, & actiuè maturandum mercurium. Cùm igitur eiuſmodi ſpermata, ſeu ſemina per artem generari non poſſunt, ideò quòd mixtionem proportionaliter ad producenda ſemina ars componere neſcit, nec in homine, nec in terra, vbi eſt proprius locus generationis naturalis eorum, iſta ſemina naturaliter facta, artificialiter coniunguntur. Et in hac naturæ proportionali actione, & mercurij digeſtione, ſimul manẽt naturę maſculea fœmineaque inſimul clauſæ: fœminea, vt terra & aqua: maſculea, vt aer & ignis: quam terram & aquam Philoſophi vt mercurium, aerem & ignem, velut ſulphur eſſe dixerunt, in noſtro lapide. Præter iſta duo nihil aliud intrat, nec generat, neque multiplicat, vt patet ex præmiſsis. Et iſta diſſolutio ſolùm dicitur liquefactio compo-
ſiti,

ſiti, & non propriè eius ſolutio, quia partes non ſoluuntur adinuicem ſeparabiles. Quando compoſitum prædicto modo diſſoluitur, partibus inſeparatis manentibus (quamuis ſeparabiles) ita quòd virtus digeſtiuorum elementorum à diſſoluendis, per diſſolutiones poteſt extrahi, ſcilicet per argentum viuum, partes craſſæ in tali diſſolutione capiunt latitudinem ſubtilitatis, eò quòd corpus in ſpiritum vertitur, & vice verſa.

QVAE EX DEMOCRITO COLLEgimus apponere viſum eſt, quò res dilucidior fiat, ex multorum opinionibus autorum.

CAPIENS mercurium infige corpori magneſiæ, vel corpori Italici ſtimmi, vel corpori ſulphuris ignem non experti, vel ſpumæ argenti, vel calci viuæ, vel alumini ex melo, vel arſenico, vel vt ſcis, & coniice terram albam Veneris, & habebis Venerem claram, flauá coniice Lunam, & habebis aurũ, & erit chryſocorallum in corpus redactum. Idem etiam facit arſenicum flauum & ſandaraca præparata, & cinabrium valdè contuſum. Æs autem ſplendidum ſolum argentum viuum facit. Natura enim naturam vincit.

Si verò vis exactè rem ſcire, duobus catalogis mentem adhibe, quia ſciendum antè omnia mercurium poſitum eſſe, & in flauo, hoc eſt, in ſole, & in albo, hoc eſt, in luna. Et in ſole quidem dixit, mercurius à cinabrio, in albo verò dixit mercurius ab arſenico, vel ſandaraca, vel quæ ſequũtur.

Ego autem venio in Ægyptum naturalia ferens, vt materiam superfluẽ contemnatis, & confusam. Natura siquidem natura gaudet, & natura naturam vincit, & natura naturam retinet.

Mercurius itaq; omnes induit formas, quemadmodum cera omnia sigilla, sic etiam mercurius Philosophorum dealbat omnia, & omnium animas ad se trahit, coquit, & rapit. Ad instrumenta ergo aptatus, & in seipso humores habẽs, prorsus etiam corruptionem sustinens, permutat omnes colores, & permanet ipsis non permanentibus, imò verò ipso non subsistente, tunc etiam continetur corporũ & subiectorum rectionibus. Quatuor (inquam) corporum composito, vel compositione, & his quæ affinia sunt, vt sunt materiæ ipsorum, & animæ ipsorũ materiæ sunt ipsorum. Vt faber ex ligno, vel ex ære, aut lapide statuam erigens, de se nil nisi formam exhibet in materiam: sic etiam mercurius arte elaboratus à nobis, ipse omnem formam suscipit, & infixus, vt dictum est, corpori ex quatuor generibus constanti, fortis & firmus manet, continens & contentus, & ob id Pibichius magnam affinitatem dixit habere. Per mercurium ex cinabrio, ab arsenico, calcanto, cerussa, magnesia, vel stimmi Italico, & reliqua alba vel rubea cuncta sunt intelligenda corpora. Corpus etiam magnesiæ chrysocollam, vel chrysocorallum vocat. Oportet igitur priùs rerum species liquefacere, & conflationibus consimiles in vnum colorem conuertere, duosque mercurios, album & rubeum, in argentum viuũ redigere, & ad putrefactionẽ separare.

Marcasitam ergo (pyriten Græcè vocant ar-

genteã) rege, & fac ex more, vt solui possit: fluet autem per aureum, vel album litargyrium, vel in Italico stimmi: expurga cũ plumbo. Plumbum nõ simpliciter intelligas, ne aberres, sed quod est ex sciscili, & litargyrio nigro nostro, vel vt scis. Natura enim natura gaudet.

Rege (inquam) donec fiat incombustibilis, abiiciens nigredinẽ. Rege autem muria, vel vrina incorrupta, vel aqua maris, vel oximellite, vt scis. Mercurius autem actu quidem albus est, virtute verò citrinus.

Frustrà laborãt igitur, qui materias explorant, & non naturas corporum magnesiæ quærunt. Corpus verò magnesiæ, substantiarum est mixtio quatuor generum, vt anteà dictum. Capiens igitur mercurium, &c. Præpositus est mercurius, ob ipsum enim extrahuntur. Adiicit etiam chrysocollam, quod est batrachium, inter lapides inuenitur sulphur ignem nõ expertũ, claudianum masculinũ, flauum arsenicum à cinabrio, androdamas, cadmia sulphur incombustibile, &c. summi corporis vel masculini nomina.

Tria sunt artis præcipua: Chrysolitus, mercurius, fauus flauus, vel fauus albus, &c. natura gaudens. Corpus magnesiæ ex quatuor compositum elementis corporalibus. Aqua diuina, natura quæ suam naturam gaudentem vincit & retinet, vincitur & retinetur ab ea cum aliis. An non vincitur natura crassioris & terrestris corporis, à natura chrysoliti existente spirituali & aerea? An non vincitur aquâ diuinâ astringente, vt iuncta sol & luna, marti vel veneri, &c. retineant. Per se verò iuncta his, vel aliis, nõ retinent: cùm tamen

aſtringuntur per naturam aquæ diuinæ, retinere poſſunt. Quod dicam de te magneſia, quę corpora circumplecteris? Quis non admirabitur chryſocorallum à te perfectum? Ex te enim perficitur totum magiſterium. Tu ſola nos bono animo eſſe iubes. In te explicata eſt ſimilis enitens nebula, multiformem in te fers veneris imaginem, pinſernam, & miniſtrum igniuomum. O natura ſupra naturam naturas vincens. Tu totum es vna natura, eademq; es, per quam etiam omne opus fit. Superfluo enim numero totus tuus ornatus artificioſè declaratur, per eius numeri terminum in vnitatẽ diuinitati ſimilem. Vnitatis enim centrum immutabile ſtabileque manet. Nam circularem & ſphericam numerorum contemplationem ſui, oſtendit in opere maiore. Sed redeamus vnde progreſsi. Magneſiæ nomina ſynonima ſunt, lac maris, coagulum, aphroſellinum Orientis, magneſia Lydiæ, Italicum ſtibium, pyrites Achaiæ, &c. Cuius fluxio eſt myſterium, quod in ipſa latitat, margarita præcioſa. Flammiger ſplendor, Veſtis auro contexta, Aureus nitor. Victor. Bellator. Intelligi etiam poſſunt de albedine operis magni.

Ager chimicus eſt triplex. Quatuor fratres ſunt pars vna. Lapis magnus pars alia, ſemen in agro ſatum repurgato, in ſua terra. Mercurius alter flauus, aut albus corpori magneſiæ iunctus pars tertia. Capiens igitur, &c.

Rurſum fuligo vera duplex, humida & ſicca. Humida eſt cœleſtis vapor ꝑ deſtillationem prolectus. Sicca per ollam & coperculum æreum, vt à cinabari vapor albus. Si igitur vaporem ſiccum irriga-

irrigaueris humido vapore, diuinum opus efficies. Sciatur enim omnes ſubſtantias atque metalla vapores exiſtere, fieriq; : nam irrigati vapores fiunt humidi.

Scythica comaris etiam, nouo permixta vapore, omnia perficit.

Aliud eſt vtique verboſa alchimia, quæ ſermonum multitudine continetur: aliud arcana, & abdita, ſiue myſtica. Hæc enim ſola creationis ra rione progreditur, vt in Deum intuens, & à Deo creatus homo, rectam operationē per theologicos & myſticos ſermones addiſcat. Cœleſtis enim eſt potiſsimùm hæc operatio, quia conſtat ex cœleſtibus materijs & formis.

Methodus alchymię myſticę, cœli figurę ſunt, ad quarum normam iſta dirigitur. Sic etiam corpora metallica tranſmutata à contraria natura, fiunt plana & aerea.

Semen igitur ſatum in terra lunę, ſolem etiam perficit, idque ob diuinam operationem, præſtat cinis & cadmia. Diuinum item opus, & diuina aqua illibata cùm ſuo cinere, ad regenerationem faciunt. Audi Mercurium dicentem: Si videris omnia cinerem facta, exiſtima rectè parata fuiſſe omnia. Cinis enim vim magnā habet, multumq; operatur. Nam vt ligna in cinerē conuerſa, fiunt decætero incombuſtibilia, ſed in opera varia mirabilia, vitrorum, ac aliorum: ſic & metalla in cinerem vel calcē potiùs conuerſa, denuò in quandam virtutem & operationem reuertūtur. Cùm eorū natura mundum vniuerſum, & ipſa etiam elementa imitetur, vnde rurſum generantur, habentque cuiuſdam ſpiritus participationem, &

velut rerum, quæ materiali ſpiritu fiũt. Sic etiam æs noſtrum, ſiue voles magneſiæ corpus (aut aliter intelligere) vt homo animam & ſpiritum habet. Hæc enim facilia corpora atq; metalla, poſtquàm in cinerem verſa ſunt, in igne exiſtẽtia reſumunt ſpiritum, igne hunc ipſis ſuppeditante, & quem ab aere, hæc omnia faciente, hauriunt. Quemadmodum quoque homines atque omnia inde vitalem ſpiritum & animam ſumunt. Æs vſtum igitur noſtrum in fuliginem ſiccam, omnia patiens magis aſſatum, fit lapis æthesius colore, vt quidam corruſcans æthesius. Poſtquam igitur aſſatur, extinguitur diuino more, quem diuinam aquam appellant, vt diſſolutum oleum, & vini craſsitudinem ſuſcipit, ac ibi manens per quadraginta dies lento calore, in vaſe vapores non tranſmittente, materia poſtmodùm putrefacta, myſterium aquæ diuinæ illibatum, id quod quæritur, perficit: atque hic eſt lapis, qui hæc facit. Notato igitur: Vnum ſunt omnia, per quod omnia. Ex vnitate vel vnione quidem incipit, & in vnitatem rei quæſitæ conſummationem terminat. Cùm enim multa ſint in rerum natura, vna dicitur à diuiniſsima aqua, vna natura vincens omnia, non ſpecie, ſed arte, cum rationali ſcientia multos latẽte. O naturæ cœleſtes, naturarum creatrices. His verbis incorporea natura innuitur. Niſi enim materiam ſpoliaueris, corpora incorporea feceris, niſi per corruptionem ipſa excuſſeris, ac diſſolueris, quod latitat & ſpirabile eſt, in ortum produxeris, niſi hac via præparante res incorporeas feceris, non informabis naturas, neque corpora facies. O naturæ cœleſtes, corpo-

ris expertes, in quas corpora ſeſe inſinuant, & cœleſtis ſapientiæ beneficio informantur, in quibus illæ permanēt, ac ipſa corpora poſtmodùm complectuntur. Oportet igitur ſpoliare materiam, & ipſius animam extrahentes, per ipſam deinceps corpora non corpora facere, continere & informare. Spolianda eſt itaq; materia, vt ad ſtabilem perfectionem perueniat.

Definitio igitur huius philoſophiæ eſt, corporis diſſolutio, & animæ à corpore ſeparatio, vt tinctura in corpus ſeſe inſinuet, vtque naturæ cognatio oblectet naturam, retinens, vincens, & in ea permanens. Hoc fit cùm intrinſecum foras extruditur cum voluptate, totaque ſubſtantia terrea, cumque per eleuationem aquæ feceris incorpoream compoſitionem: item cùm per aſſationes conſpexeris extractam fuliginem, atq; ita velut per nebulam ferri. Non enim poteſt incorporea natura niſi ſuperioribus adhærere: cùm enim in ſublime ferri ſoleat, vnà cum eo, quod ſibi ſimile eſt, & cognatum. Augmatatur itaque amata & amans natura ſimul, oblectans & oblectata, ſplendensque, vna res ambæ naturæ rei naturalis & vnius, aliàs vnitæ naturæ, quæ vincit omnē rem totius mundi, quare dictum: Vnum ſunt omnia. Hoc autem vnum & vnam rem exiſtima compoſitum ex anima & corpore non corpus facto, in temperatum vnum per vnum. Candida igitur & pura luna, lunaris ſpecies eſt, fuligo quę per aquam diuinam probè abſtergitur, & abluitur. Nihil ergo deeſt, præterquā nebula, & aquæ eleuatio: opus regimine conſummatum. Primò cuius nebulæ: fuliginis videlicet in ſublime ad

cœlum per aquam diuinam & cœlestem eleuatę.
Lapis igitur omnibus notus, vilis & valdè pretiosus, est coniunctus ex pugnaci venere cum mercurio, id est, mare & fœmina. Æs ergo rubeũ ingredi facias, ac tinge rubiginem auri. Pugna veneris cum pugna mercurij. Venus cum luna pugnando per istam corrumpitur, & luna p venerem coniunctione figitur, id est, mercurius per magnesiæ fuligineum vaporem. Corpus igitur æris per lunam lunariúmue liquorem corrumpi debet, ac egregiè conteri, tantisper vt ars ipsa postulat. Si quis enim corpus hoc per spiritum reddat flauum, potentemq; ipsius naturam, secundùm artem blandè præparando extrahat, tingit omne corpus. Si quis morte corpus delens, ac dissoluens, spiritus beneficio per fuliginem citrinet, omne corpus tingit. Spiritus enim hoc modo fit ex corpore fuliginis, immunis à materia, vigor & splendor corporis, imperio sui creatoris. Capiens ergo mercurium infige corpori magnesiæ.

Tota compositio fit per mercurium, & magnesiæ corpus per marē & fœminam. Est in corpore mixta & simul contrita luna, quæ per nebulam & fuliginem completur: ipsa rationabiliter gubernata potentem naturam intus latitantem euocat, omne corpus tingentem, venerem dealbantem, Ioui stridorem auferentem. Magnum in his mysterium latet, quod cùm videris, Deum lauda. Sulphurea à sulphureis continentur, id est, elementa cœlestia & ignea continentur à terrestribus, à quibus illa haberi possunt.

Prima clauis operis est, vt ignis argenti viui, mercu-

mercurij videlicet coniungatur cum aqua terrestris magnesiæ per suam terram. Hac via fit separatio humidorum à siccis, id est, animarum æris ex corporibus.

Secunda clauis est, cùm luna & aqua coniungitur cum igne argenti viui dicti, per aerem æris in eleuatione nebulæ, quæ est reductio frigidorum cum humidis, & mixtio superiorum cum inferioribus. Terra, id est, scoria æris, coniungitur cum aere solari per ignem, id est, per argentum viuum.

Tertia clauis est, cùm per torrefactionem putrefactionis, vt coniungitur scoria cum diuina aqua per ignem: hoc est, per lunam, aer solis etiam coniungitur cum terra, id est, cum scoria per aquam, hoc est, per humidum.

Quarta verò fit coniunctione aeris cum terra, soluta scilicet per putrefactionem & assationem septem reductionum, cunctis in aquam vnam coactis, & existentibus in cinabari philosophica, quæ constat ex dicto mercurio & sulphure magnesiæ. Quibus peractis ad hunc modum, ignis fit rursum calidus & siccus, generans calorem aeris, & siccitatem terræ. Similiter & aqua, cùm sit humida & frigida, generat humorem aeris, & frigiditatem terræ. Terra cùm sit frigida & sicca, generat frigiditatem aquæ, & siccitatem ignis. Aer verò cùm sit calidus & humidus, generat calorem ignis, & humorem aquæ. Singula cùm duas qualitates habeant, fiunt ex tribus elementis constans elemẽtum. Collecta simul omnia fiunt duodecim ex tribus in quatuor productis, iuxta signa duodecim, quatuorque statio-

nes, vt Verni temporis aerei, Æſtiui ignei, Autumnalis aquei, & Hyemalis terrei. Quæ vera eſt elementorum compoſitio per artem. Item colores ſeptem apparentes in opere, corpora dicuntur planetarum ſeptem eiuſdem compoſitionis, qui iam adſunt, modò pòſt abſunt in ſignis operis, vt in cœlo, nunc ingrediuntur ſua ſigna, poſtmodùm egrediuntur. Itaq; per ſeptem aſtra ſua, quæ planetæ vocantur, & per duodecim non errantia ſigna ſua, verum Philoſophorum myſterium perficitur.

Colores elementorum in opere ſunt, à pedibus vſq; ad genua terreum elementum nigrum: à genibus vſque ad vmbelicum aqueum ſplendens & album: ab vmbelico vſq; ad cor, aereum flauum citrinum: & à corde ad ceruicem igneum candens, ac rubeum. Deinceps vbi hæc quatuor elementa mixta fuerint inter ſe, fit ex ipſis calx & cinis Philoſophorum, vt perfectè atque omninò coniungantur per extremam vnionem dealbata, nigredine prorſum abiecta. Sacra igitur atque diuina hęc Philoſophorum ars & ſcientia, ex vna ſpecie conſtat & perficitur diuinè, ac magnificè, hoc modo ſcilicet: Si enim feceris corpora non corpora, & incorporea corpora, mirificè operaberis, votíque tui futurus es compos, per quatuor elementorum compoſitionem: per trinum regimen: duodenariam ſignorum mutationem: per ſeptem aſtrorum aſpectus, ſpecies & corpora: & per monadicam quandam ſingularem extremam vnionē, glorificabis in trinitate & vnitate Filium Dei verbum æternum, qui ex quatuor elementis inferiorem hunc mundum perfecit, &

ex

ex quatuor mutationibus anni circulum exornauit, & post septem sæcula introducet eos qui vocati sunt, & electi in requiem æternam: laudantes vnicum & indeficiens lumen in Patre, Filio, & Spiritu sancto.

Duo sunt igitur quę ex materia constant, cùm binarius numerus materiam significet. Horum coniunctione, medio tertij, causę fiunt omnium. Siquidem per ternarium binarius, & omnis numerus ad vnitatis simplicitatem reducitur. Vapor, qui in sublime fertur, est materia aeris, & fumus, siue fumida exhalatio siccorum est, ignis materia. Non conueniunt ista duo cũ reliquis duobus, aqua videlicet, ac terra, nisi per tertium, id est, vinculum, & igneam naturam. Tria hæc igitur, terno regimine dicto, nouenarium constituunt, vnitati secundæ, denario videlicet, proximum. Quapropter Sybillino quodam ænigmate notatur hoc mysterium ad hunc modum: Ter tres literas habeo, quadrisyllabus sum, considera me. Quælibet trium priorum syllabarum duas habet, reliqua verò reliquas habet, mutæ quinque: Totius autem numeri centuriæ duæ, octo & tres ter decades cum septem. Intelligens autem quis sum, non rudis vel ignarus eris eius, quæ in me est sapientiæ. Aliter: Totius numeri centenaria sunt bis octo, & tres ter, & decades quatuor. Adhæc: Principia scientiæ sunt sensus & experientia: posterius est principium actiuæ cogitationis: prius verò apparentis rei cogitationem prębet, ex quibus intellectio sequitur animæ mundi huiusque prudentiæ. Cùm enim ista sit ab omnibus exempta, sensibilem mundum

complet. Tres igitur ternarij, ex ea consideretur immaterialium substātiarum ordines conficere.

Cùm tria sint etiam, quæ ad vniuersalem operationem spectant, ex quibus posteà compositio fit quaternaria. Molybdocalco nostro plumbo inquit: Inijce mercurium, donec incorruptibile fiat, & permanens, quòd cùm fiet, non ampliùs erit plumbum. Hæc omnia vnum sunt, & duæ tincturæ nullo colore differunt, vnam eandemque tantùm cernis. Et quomodo totum ex vna specie, alia quidem veneris, alia lunæ, alia solis. Vnica tantùm aqua videtur, Rhaponticum, à ponto marique dicta, Rha verò superficiem notat, ergo superficies aquarum intelligitur. Flauam (inquit) inijce lunam, & erit chrysocorallum, &c. Capiens ergo mercurium à mare, vel masculo, fige vt mos est, conijce veneri vel pyrithi sulphurato, & dealbabitur, id est, fuligini siccæ. Corpora non corpora facito, & incorporea corpora compositum erigendo, latitantemque naturam extrahendo. Per mercurium corpora corrumpe, & p magnesiæ nebulam masculum & fœminam coniunge, & latitantem rursum naturam euocans, per ipsam denique corporum formationes facies, id est, colorum planetarum. Ad hunc itaque modum corpora redduntur incorporea, & ista fiunt corporea.

Si omnia igne attenuentur, & fuligo sursum feratur, fierent varia & infrangibilia corpora. Per ignem intellige mercurium & igneum pharmacum, qui mercurius comburit, corrumpit, & extenuat vno & eodem artificio. Venus itaque non tingit, sed tingitur, & cùm tingitur, tingit. Nihil enim

enim poteſt per ſe corpus tingere, vel ſeipſum ſeparare, ſi ſpiritus, qui interiùs latet, non emergat. Quomodo enim poteſt corpus ſine ſpiritu conſiſtere, niſi per pulchrā naturam, quæ in ipſo eſt, animalem puta ſpiritum, qui colorem tincturæ ſecum educit, & infert. Venus itaque non tingit, ſed tingitur. Terrea namque materiæ pars, vt quæ craſſa exiſtit, non tingit, ſed illa qualitas ſubſtátiæ tenuis tincturam in corpore procreat. Cùm enim venus, id eſt, corpus, per magneſiam rectè gubernatur, ſuamque ſubſtantiam tenuem in lucem profert, tum demùm tingendi vim aſſumit, ac tingit. Venus autem ſunt quatuor corpora. Tincturæ verò ſpecies ſolidæ, & humidæ, & herbæ dicuntur à ſimilitudine, ſolidæ quidem à nebula vſque ad chryſocollam, humidæ aqua diuina. Diuina enim à citrinis retinentur, &c. Veritas autem hæc eſt: Natura naturam oblectat, & natura naturam complectitur. Rurſus veneris quadricorporea natura per magneſiam oſtenditur, & verſicolorum ſpecierum herbæ in compoſitione elementorum, attritione prodeunt in lucem. Cùm rationabiliter attritiones corporum fiunt, tum efflorefcentiâ virent, cùm herbæ prorſus non ſint, niſi colore tantùm, nec iſtæ poſſunt in igne permanere. Solida enim (inquit) & humida & herbas. Solida quidem vocat corpora, albedinem, citrinationem, &c. penetrantia, & in corporibus permanentia, nec omninò cedentia, ſed ipſa firmè retinentia & ſuperantia. Humida verò dixit, vt ita recrearet illa per humida, id eſt, per aquam diuinam. Quæ'nam hæc eſt aqua diuina, & cur diuinam appellant. Magnum certè

nomẽ hoc ob præ cæteris,atq; præstantiùs quòd sine hac in opere nihil producitur,neque perficitur. Diuina aqua est id, quod simplex & lucidissimam, & purissimam, & sine vmbra corporum naturam facit, velut immutans corpora, abstergens, & est quod ex corporibus latitantem naturam extrahit. Coniuncta enim naturæ forma, pulcherrimum opus per naturam effecit,ac operatur. Acuta aqua eleuata & euocata dicitur. Diuina enim sunt, quæ intùs latitant, & extrahuntur. Diuina igitur à diuinis retinentur. Anima & spiritus à diuinis extrahũtur, & ab eisdẽ retinentur,qualitate corpora penetrantia. Veritas enim est, Natura naturam oblectat,amplectitur,& vincit. Cùm enim quod intùs latet per diuinam aquam benè geritur, & expurgatur, oblectat seipsum ad propriam corporis naturam penetrantem,vincentem,& permanentem. Propriam itaque naturam agnoscens, lætatur connexa & coniuncta vicissitudine.

Sed vt ad rem reuertamur: Quatuor corpora tinguntur, & non tingunt. Magnesia enim dealbata non sinit corpora frangi,nec vmbram veneris induci. Sed vide quidnam Philosophus dicat, quatuor corpora tingi, & non tingere, nec dicit vt anteà, & cùm tinguntur, tingunt: sic solidorum corporum substantiam intellige: Magnesia (inquit) dealbata,&c. Quæ magnesia nisi totum compositum? Quomodo igitur dealbatur? quando rectè gubernatur, & assata cum diuina re expurgata, omnium corporum solidorum latitãtia referat ex profundo, vt per ista corporum natura tingatur. Compositum enim per diuinam

diuinam aquam irrigatum, non sinit frangi corpora, quin potiùs vmbram eis adimit argenti spuma magnesiæ immixta, corpusque dealbat, cæteraque generis eiusdem. Magnesiæ pulchra vide mirareque quomodo per vnum multitudinem infert: aliqua quidem ab vnitate: aliqua à dualitate: aliqua à ternario necnon pluribus intendit, donec ipsius vniuersum conseruetur. Aliqua quidem à monade, igneum scilicet pharmacum: aliqua à dualitate, vt cum corpore ipso magnesiæ: aliqua à ternario, scilicet expurgatio cum aqua diuina, & si quid intendit, & per alios assationem referat, donec totum opus quæsitum seruetur abstersum, & absolutũ perficiatur, & compleatur. Materia enim ad aurum conficiendum accommoda, est ipse mercurius. Mercurius à cinabari (inquit) aliquando à venere, aliquando verò à B. mercurius à cinabari est magnesia: mercurius à B. est aqua diuina, quæ à contracto instrumēto extrahitur, & hæc sunt, quæ materiam immutant. Venus vt homo animam & corpus habet. Oportet igitur materiam corpora spoliare, vt permanente spiritu tingente, ad cuiuscumque quæsiti perfectionem accommodetur. Quid est Venus? quod homo materiale corpus. Anima quidem est pars tenuis in ipsa, quæ per regimen in lucem prodit: hoc est, spiritus tingendi potentiam habens. Corpus verò est graue & materiale, terrestreque suum quod vmbram habet, quam oportet spoliare igneo pharmaco. Dispoliare est humiliare, corrumpere, soluere, & mortificare. Nihil posteà desit, nihil est reliquũ, prætterquàm nebulæ & aquæ extractio. Philosophus

vſus vera figura, aquam calcanthi vocauit: etenim ibi eſt æris generatio: & calcanthum aurum generat: flos æris (ait Philoſophus) ipſe eſt, qui rem conſummat, & perficit: eſt etiam ſpiritus maſculi. Sic exponitur: Conijce ex ſubſtantia hauſta ab Altiſsimo, vt diuina virtus effecta, & in ſpiritum conuerſa diuinum opus faciat. Diuinum quærendum eſt, vt ſpolietur materia, & fiat ſola anima, & ſpiritus ſublime petens colorem ſumat, & vt cum igne ſit pugnacior, ac tenacior, veluti planum corpus demonum, & penetrantium: radix enim ſolidi eſt planum.

In ſpiritum ergo conuerſum, & ſurſum latum, vt ignis (doctrinæ ratione) igni quodammodo aſsimilatur, & penetrantior, ac tenacior fit: quæ verò rationes à mundi natura inuẽtæ ſunt. Nam quemadmodũ quatuor elementa in ſeipſa tranſmutantur, & fiunt quod non erant, cùm eorum ſubſtantia ſubſtantiæ non ſit contraria, ignis fit terra, & terra fit aqua, & aqua aer, & rurſus aqua terra, & à terra vſq; ad ſuperiora, & in ſeipſa mutata & ſoluta omnia operantur, vt eſt apud Hermetem: Qualitates enim ſibi ipſis cõtrariæ ſunt, & non ſubſtantiæ. Sic etiam compoſitum cùm terra ſit, aqua fit, & ex aqua aer, & ex aere ignis. Quemadmodum igitur ex cœlo, quod tamquam camera terræ incumbit, hæc omnia ſunt ab exhalationibus: ſic etiam ex olla velut ex terra, & ſuperpoſito alembico velut ex cœlo, vehementes fiunt mutationes. Et quemadmodum terræ putrefactiones exhalantes tranſmutantur, ſic etiam flos æris ſimul tranſmutatur exhalans. Hoc idem quoq; conſiderabis in humano capite, cucurbitulæ,

cucurbitulæ, vel galeæ inſtar impoſiti corpori. Vt non fruſtrà dictum, igitur contere: ſic modò non temerè dicitur, coquuntur ſenſim, & eleuantur inter ſe. Læui namq; elixatione ſpiritus tingens, qui latet, elicitur: quod ſurſum fertur, ſpiritus eſt corporis expers, & anima totius compoſiti, id eſt, corporis. Quemadmodum igitur anima corporibus oſtendit ſeipſam, fermentans omnia, in ſeipſa tres ſubſtantias effectrices habentem, motum, ſenſum & ignitionem: ſic etiam hic ſpiritus igneus factus, & anima corporis expers, cùm rei cuncta tingentis corpus penetrarit, ſi in iſto condita ſit, vt planum in ſolido, per ſuæ medicinæ iniectionem in argentum igne rarefactum. Lætus hic ſpiritus igneus (inquit) inſilit, qui in corporibus etiam latitat, & ſublime petens, etiam corpus ipſum, vt animam propriam, retinet. Cæterùm quòd ad differentem aquæ extractæ cauſam ſpectat, ne hoc terreat: flos eſt enim, qui extrahitur, non ſolùm ſemel, ſed bis ternè per maripetas. Poſtquàm igitur oſtenſum eſt ſecundùm accidens, flos aqua ſulphuris eſt illibata, & fixionis vſum habet. Dixit enim Philoſophus, & gummi paululum, omne corpus tinget. Maria inquit: Retinaculum omnium, quæ ab igne fugiunt, eſt alabaſtrum omnium candidiſsimum, lapis encephalus, mente reconditus habés velut calorem: hunc capiens contere, & miſce cũ aceto, & conijciens in vaſculum, poſtmodùm tandẽ conde ſub fimo: hoc enim eſt quod quæritur, aquam ſcilicet ſulphuris illibatam, & rubiginem vnum & idem eſſe; atque hic verè totius artis cardo vertitur. In ipſis deinceps conſideratur in vna compoſitione

ne omnia fieri, quod tingit, & quod tingitur: quod fugit, & quod sequitur: quod familiare est, & contrarium: masculum & fœminam: sponsum & sponsam: agens & patiens. Vnus enim est serpens, qui duas habet compositiones & rubiginem. Vnum est totum, ob quod sunt omnia. & si totum non haberet totum, nihil totum esset, ait maximus Chimes. Nam res fixas facere non solùm sulphuris est, sed etiam rerum, quæ dealbatæ, emollitę, & rarefactæ sunt. Cùm enim substantiæ à sulphure albo in perfectione & assatione patiuntur, tunc & ipsæ sunt sulphur incombustibile factæ, & permanēt facientes quod passæ sunt, dando & accipiendo: & tum vtraque sulphur facta substantias fixas reddunt: hoc est, quod inter se non frangantur, efficiunt. Deinceps cur (inquit) multiplicium rerũ species requiritis, cùm vna natura omnia vincat. Hanc naturam ab initio vsque ad finem expendens, manifestum videbis mysterium: hoc est, cymbalia. O` naturæ cœlestium naturarum creatrices, hæ dissolutæ omnia operantur. Quid ergo hoc est dissoluere? Huc age ad liquores, & disce, Sume crocum Ciliciæ, simul cum flore cinici coniunctum succo vitis, & vna liquorum serie dissolutionem inuenies. Huc age rursus ad album: & item in ipsum est dissolutio, ipse te docet, inquiens: Relinque inferiùs, & fiet. Verùm dixit: Alij corpora appellarunt, alij sulphur, & non decepti sunt. Et ob id diffusus est error per orbē terrarum, propter appellationum multitudinē. Quæ de quatuor & quinque elementis dicuntur, ad illa referenda sunt. Saturnum collocarunt, & ex aduerso plumbum in al-
tisimo

tiſsimo vertice, & poſt ipſum Iouem, Martem, Solem, Venerem, Mercurium, & infimo loco Lunam. Singula inter ſe diſtincta, vni tamen orbi coniunguntur, & vnus ipſis miniſtrat, eademq; gubernat, & ob vnum ſpiritum amãtur, mutuóque ſeſe intuentur oculis, & mutuò verſantur, & mutuò ſoluunt, & in ſuis tectis ſpatiãtur, quemadmodum ſtatuit ipſe Creator altiſsimus. In terra ſimiliter enim reperiuntur, & in aere ſunt, & in aqua, & in igne, omninò pacem inter ſe habẽt, & vnus opifex miniſtrat illis, eademque regit, vnoque iugo omnia coniugata ſunt, atq; vnam potionem bibũt: ex terra enim aluntur, & quodlibet ipſorum proprium munus obit, & in propria ſede conſiſtit, & Creatoris arbitrio paret, quodlibet ipſorum occulitur in terra, & in propria gloria. Et vos, ô amici, cùm ad hanc pulcherrimam artem vultis accedere, ſpectate herbarum naturam, vndénam prodeunt: aliquæ ex montibus, ex conuallibus aliæ, ex campis item aliæ. Conſiderate aerem ipſis miniſtrantem: conſidete diuinam aquam irrorantem, & nebulam ferentem, ac ætera gubernantem ipſas: quæ cùm permiſcentur, vnum ſunt, & nemo poteſt ipſas ſeparare, cùm in vnam coierunt naturam. O Cleopatra (inquit Oſtanes) in te totum arcanum latet, expone clarè nobis de elementis, & quomodo ſuperius deſcendit ad inferius, & quomodo medium ſupremo & extimo propinquum eſt, & non concurrunt partes, cum præcedãt, & vniantur, quódnam ſit ipſis medium, quod vnum faciat, & quomodo deſcendunt aquæ benedictæ ad videndum mortuos iacentes, ligatos, & poſi-

tos in tenebris, & in caligine intus in inferno, & quomodo ingreditur medicina vitæ, & suscitat eos, vt tanquam è somno expergiscantur, & quomodo ingrediuntur nouæ aquæ, quę in principio lecti, & in lecto generantur, & quomodo nubes ipsas fert, & quomodo ex mari ascendit nubes aquosa. Ea quæ ostensa sunt contemplantes Philosophi gaudent. At Cleopatrą ait eis: Aquæ ingredientes corpora spiritus ipsis inclusos & debiles, velut è somno excitant. Rursus (inquit) angustias perpessi sunt, & rursum occludentur in inferno, & paulatim nascuntur, & surgunt, atq; diuersos & gloriosos colores induunt, quemadmodũ flores vere, quod letatur, & exultat ob pulchritudinem, qua vestitur. Vobis (inquam) prudentibus herbas, elementa, & lapides, cùm eruitis ex suis locis, pulchra admodum videntur, & non pulchra: quoniam omnia probat ignis. Cùm verò gloriam induent per ignem & colorem viridem, ibi sunt maiora spectacula, ibi gloria occulta, & accuratè quæsita pulchritudo, & terræ mutata in diuinitatem: quoniam in igne nutrit illa. Quemadmodum infans sub ventre nutritus paulatim augescit, & cùm status mensis adest, non prohibetur in lucem prodire, eiusmodi res est hæc præclara. Verberant ipsam procellæ, & vndæ in inferno, & sepulchro, in quo iacent, cùm verò sepulchrum panditur, exurgit ipsa ex inferno, velut infans ex vtero. Contemplantes Philosophi pulchritudinem, quemadmodum studiosa mater infantem, quẽ peperit. Tum demùm quærunt quomodo, velut infantem lacte, aquis hăc artem nutriant: quandoquidem vt

infans

infans formatur, & cùm perfecta fuerit in his omnibus, ecce arcanum signatum. Nunc autem primùm apertè, vbi vobis iacent elementa & herbæ. in ænigmatibus exordiar dicere: Ascende in supremum tectum, in montem arboribus consitum, & videbis lapidem in vertice: ex lapide hoc sume arsenicum, & dealba diuinè. Et vide in medio monte infra arsenicū, ibi est coniux sua cùm qua coniungitur, cum qua gaudio perfunditur, & lætatur, natura in natura, & extra ipsam non coniungitur.

Descende in Ægyptium mare, & educ tecum ex arena ex fonte, quod nitrum dicitur, & coniunge illud simul, & ipse extrahet foras pulchritudinem omnia tingentem, & extra ipsum non copulatur: mensura enim est coniunx. Ecce natura naturæ contrà retribuit: & cùm omnia æquabiliter coeunt, tunc naturæ naturas vincunt, & inuicem lætantur.

Considerate sapientes, & intelligite: ecce enim artis perfectio, coniugatorum sponsi & sponsæ factorum vnum: ecce herbæ, & ipsarum differentiæ: ecce dixi vobis omnem veritatem, & iterum vobis dicam, videte & intelligite. Quoniam ex mari oriuntur nebulæ, quæ ferunt aquas benedictas, & ipsæ irrigant terras, & educunt herbas & flores. Item nostra nebula egrediens ex nostro elemento, cûm ferat diuinas aquas, & irriget herbas & elementa, nulla alia terra indiget. Ecce fratres arcanum admirabile, ignotum prorsus: ecce veritas vobis patefacta est. Videte quomodo irrigetis terras vestras, & quomodo nutriatis semina vestra, vt maturum fructum colligatis. Audi

igitur, & intelligens esto, ac dijudica exactè in quibus loquor: Sume ex quatuor elementis arsenicum supremum & infimum, albumq; & rubeum, & maris & fœminæ pondus æquale, vt coniungantur inuicem. Nam quemadmodum gallina calore fouet, ac excludit oua sua, sic etiam vos fouete & perficite, & extrahentes & irrigantes diuinis aquis in sole, & in locis calidis assate igne leui, cum lacte virgineo, & cauete à fumo. In inferno autem occulite ipsa, & cautè mouete, do nec ipsorum præparatio fiat solidior, nec fugiat ab igne, tum extrahatur ab eo. Cùm coniungentur anima & spiritus, & fient vnum, tunc conijcite in corpus lunæ, & habebitis solem, quē non habuerunt regum repositoria. Ecce arcanū Philosophorum, pro quo adiurarunt nos patres nostri, ne patefaciamus illud, cùm diuinam habeat formam & operationē. Diuinum enim est, quoniam coniunctum cum diuinitate, diuinas substantias facit, in quibus spiritus fit corpus, & mortua animâtur, suscipientia spiritum ex ipsis prodeuntē, ac inuicem tenentur, & tenēt. Quemadmodum spiritus contrà tenebricosus, plenus vanitate & tristitia prohibet corpora ne dealbentur, néue suscipiant pulchritudinem & colorem, quem habuerunt à Creatore. Ægrotant enim, & corpus, & spiritus, & anima, ob tenebras extensas: sed cùm ipse spiritus tenebricosus & perniciosus remouetur, vt non appareat odor, neque color tenebrarum, tunc illuminatur corpus & anima, & spiritus gaudet cū abest nigredo à corpore, & vocat anima corpus illustratum ad hunc modum inquiens: Egredere ex inferno, & resurge

ge ex ſepulchro, expergiſcere ex tenebris: indutum enim es ſpiritualitate, ac diuinitate: quoniã audita eſt vox reſurrectionis, & medicina vitę ingreſſa eſt ad te. Spiritus rurſus gaudet in corpore, & anima in eo, in quo eſt, ac citato curſu fertur in amplexum ipſius, & complectitur ipſum: nec ipſi tenebrę dominantur ampliùs poſtquàm ſubijt lucem, nec patitur vt ab illo in æternum ſeparetur. Abijt nigredo, & coniuncti ſunt in amore corpus, anima, & ſpiritus, & facta ſunt vnũ, in quo latet æternum, & ſignata eſt domus plena luminis & diuinitatis. Ignis enim ipſa coniunxit & transformauit, & ex ſinu ventris eius exierunt, ſimiliter etiam ex vtero aquarum, & ex aere ipſis miniſtrante, & ipſe eduxit eos ex tenebris in lucem. Venter enim ignis ipſa portauit, & propter ipſum induerunt gloriam, & ipſe ad vnionem vnam perduxit, & abſoluta eſt imago corpore, anima, & ſpiritu, & facta ſunt vnum. Subiectus eſt enim ignis aquę, & terra aeri, ſimul & aer cum igne, & terra cum aqua, & ignis & aqua cum terra, & aqua cum aere, & facta ſunt vnum. Vnum enim herbarũ & fuliginum factum eſt vnum, & ex natura, & ex diuino facta ſunt. Vnum quod omnem naturam conſiliat, & retinet. Ecce naturæ naturas retinent, retinuerunt & vicerunt: propterea naturas alterant, & corpora, poſtquàm ingreſſus eſt fugitiuus in non fugitiuum, & retinens in non retinentem, atque inuicem in vnum coiêre. Corpora ſunt cœleſtia diuinaque, ſuprà memorata. Aquæ arcanum eſt, quia vt polus ex quatuor percurritur, & nunquã quies dabitur. Hæc creata ſunt in hac terra no-

ſtra Æthiopiæ, ex qua ſumuntur herbæ, lapides, & corpora diuina, quæ Deus & cœlum fecit: in quolibet enim Creator inſeuit potētiam. Vnum viride fecit, alterum non: vnum ſiccum, vnum humidum, vnum coniungens, alterum diſgregans: vnum retinens, & alterum recedens, & in occurſu mutuò ſeipſa retinent: & vnum in alio reducit in corpus, in alio exornat, & fiunt vna natura, quæ omnes naturas amplectitur, & retinet. Et ipſum vnum omnem naturam ignis & terræ vincit, & omnem potentiam ipſorum alterat: ecce finem.

Cùm perficitur, fit medicina lethalis in corpore currens: quodammodo enim proprio colore ingreditur, & ſeſe inſinuat in corpora. In putrefactione enim & calore fit medicina currens, in omne corpus ſine impedimento, vel nocumento. Hîc enim philoſophiæ ars extremam manum accepit.

Multa ſunt igitur quę faciunt aurum, quod verò fit, vnum eſt. Primum: arena quædam eſt littoralis, quæ ab auri colore chryſites appellatur: aliqui auream arenam vocant. Pila conteratur, ſale inſpiſſetur, & igne calefiat per diem & noctem. Trita rurſum abluatur aqua ſalis, & puluis imbibatur aceto guttatim, vt coeat, ſiccetur & imbibatur, idq; quartò. Argentum ac plumbum liquans vtraque, puluerem inijce, confundantur ſimul, & permiſceantur. Poſteà auferens & frigefaciens horis quibuſdam, cernes totum durum: deinde arenam purgans inuenies aurum.

Sin velis ita facito.

Sandaracam, calcanthum, & arſenicum, & ſulphur

phur viuum, & cinabarim ſimul terens, ac tenacem faciens mixturam in purum vitrum coniice oris anguſti, obſtructum argilla, per diem igne aſſato, poſteà auferens lutum inuenies materiam ſiccam craſsitudine pici ſimilem. Hoc iterum terens in fictili vaſe reconde, totumq; capiens loca in igné, & ablato cooperculo inuenies flauũ, &c. Et magneſiam quidem ſi ceperis albam, & par pondus arenæ optimè præparatæ. Poſteà verò vtraque conterens oleo raphani concoxeris, erit tibi id quod in fornacibus aurum. Si verò non ſit colore nitens, ſale vncta quæ ſuperiùs dicta ſunt, & myſi & ferri croco conterantur, & rebus potentias communicātibus, aurum fulgentius aureis pactoli arenis efficies. Si verò aurum habēs, duplum pondus facere volueris, nihil auferens ex qualitate, hoc ponderans duplo maiora pharmaca ponderato, myſi & berilli ſcobē vt ſit quadruplum auri, quod ex ambobus conſtat: hæc miſcens, ſeu temperans, affige auro, atque ea, vbi in crucibulum conieceris, & ignitum feceris, extrahe, & teipſo duplo ditior fies. Sed noſtrum inſtitutum erat, non vt de auro colluſtrando, neq; augendo, ſed de conficiendo ageretur. Hoc itaque præſtabo, quamuis aliquantulum digreſſa oratio alias artes obiter reſpexit.

Cinabaris igitur, & aureus flos æris, velut naturales quædam formæ lunari materiæ iniectæ, aureum corpus faciunt. Si igitur argentum liquefaciens medicinas miſcendo temperaueris, ſol tibi luna fiet, & ſi tale quid ſecueris, inuenies colorem, & ad omnem auri vſum argētum in aurum verſum. Et luna aurum quidem facit, ſol verò lu-

nam non facit: ſola enim ipſa inde lumen habet: nec lunæ tantùm, ſed magno etiam lumini miniſtrat. Æris igitur corpus protrahens quantũ par eſt, ceu quandam linguam oblongam facito. Poſtea ſuper carbones reponens, in ipſum vulcanum concita, irradians nunc ſale foſsili, nunc ocra attica continuè, vel alternatim humerum & pectus Paphiæ exornans, pulchrior planè fiet, ac glaucum colorẽ abiiciens, apparebit tota aurea. Cùm talem fortaſſe Paris Venerem vidiſſet, Iunoni & Palladi antepoſuit. Quoniam verò regiminis ſuprà meminimus, interpretabimur quídnam ſibi nomen velit. Et quia chryſitidis tinctura indigemus ad opera, priùs medicinam habere neceſſe eſt, vt ea in tempore vtamur.

Chryſocolla terræ flos eſt, in Macedonia naſcens, hanc aqua dulci purgans, & poſteà ſolaribus radiis exiccans, æris Scythici flore & chryſoleto ſimul ſolue, & commiſce. Poſteà humido excremento inſpiſſans in vitro reconde, totámque flammis calefacito: ex hac enim igneum pharmacum facies. Habes ſimul & regiminis ſignificationem, quódue tincturam facit. Aurum verò ſic facere poteris: Vbi plumbum igne liquaueris, ſulphur viuum huic inſperges, & igne vratur, donec vapor euanuerit. Poſtmodùm aluminis ſciſsilis & cinabaris par pondus capiens, miſcensque in oximellite, liquato plumbo inſpergito, itemque ſulphur viuum (quod ſuprà) vt tum ſolidum fiat, tum etiam colorem per cunctos poros capiens, propter hæc omnia aurum efficiatur.

Quídnam tibi igitur totam Democriti Abde-

ritæ ſapientiam breuiter reuelabimus, nihil intus in adytis relinquemus? Sed nec qui alios ſacris initiant hoc dicunt, neq; myſtica diuinatio. Stata autem tempora ſacrorum principem concitarunt, ac rurſus ille à debacchatione conquieuit, ſacriſque initiatus compoſitum feſtinauit, Sed ne moleſtè feras, ſi tibi primo ac ſacrorū principi, alius ipſe ſacrorum princeps ſedeo. Tibi enim præſtantiora concredita ſunt, ac tu de cœlo Deum deducis, & euchis animam & mentem, quæ in materia eſt, & applicas rei exemptæ à materia. Ego verò humi iaceo, ac naturæ contemplator ſum, necdum retuli me ad rerū non aſpectabilium ſpeculationem: quoniam nondum mihi acutius lumen factum eſt. Hæc Pſellus ad Xiphilinum Patriarcham, & vltrà. Noſti igitur quid faciemus, inquit? Mihi quidem terræ adyta concredita ſunt: tu verò illa cœleſtia es conſecutus. Impertiamus ergo inuicem res quas habemus: tu mihi egregia ſpectacula: ego verò tibi naturales effectus. Sed viden quid ego tibi fecerim, cùm enim auri fontes aperuerim, nec Atho concuſsi, nec Pangeum commoui, nec venas quaſdā ſubterraneas recluſi, ſed lapides inter ſe conterens, & herbas quaſdam miſcens, ingenuè tibi ac vtiliter aurū valdè pretioſum elaboraui. Huiuſmodi aliquid tu mihi etiam comminiſcere, nō in aerem concitans, non ſublimem tollens, ſed aliqua ratione in terris mihi oſtende supercœleſte bonum: nullibi enim eſt, ſed vbique, & in qualibet vniuerſi parte. Inuentum multos latet, quodque intus in nobis eſt, in cœlo, errantes quærimus. Sed doce quomodo propè eſt, & quomodo lon-

giùs abeſt, non loco diſtans, ſed diſpoſitione propiùs accedens, quod longiùs abeſt. Dic quænam ratio eſt deſcenſionis intelligētiæ? deinceps vſq; adeò deſcendens, quomodo rurſus aſcendit? In ſumma me manu ducas ad Deum. Si enim per ſatis anguſtum iter, contētus ero, ſi verò per iter noſtri capax. His me ſacris initiandum, ſi deduxeris, polliceor tibi me nullum reliquum ſcientiæ & naturæ opus, nullumque ſtudij genus, vel antiquioris ſapientiæ, vel arcanæ prætermiſſurum: ſed tibi, ſi placuerit, quæ ſub terra ſunt, explicabo. At verò ſi tibi ſtudioſiſsimè munus confero, tu autem mihi ſcientiam non oſtenderis, ærea pro aureis minùs permutás: nec ob id tamen ſuccenſebo, nec tibi turpem ingrati animi notam inuram: ſed ſciam in vitro magis ſolare lumen Atticum ſuccendi. Vis igitur me dicere, quod pro omnibus dico. Impenſiùs ama, & vale.

SVMMARIA DECLARATIO EOrum, *quæ dicta ſunt hactenus ex Democrito, per ænigmata.*

VID eſt ſpoliare, humiliare, corrumpere, ſoluere, & mortificare, omnemq; materiam extrahere, vt ſpiritu incumbente ac patefaciente, ſciatur id quod tingendi corpus vim habet? Ad quæſiti perfectionem accommodetur reſponſio. Hoc enim promptũ & idoneum eſt ad perfectum complementum, ex ſpeculationibus, quę ſub ſenſum cadunt, ad eas quæ intelligentia ſola percipiuntur,

aſcen-

ascendendo, & magnum cœleste ornamentum intuendo. Horum ornatum vbi contemplatus fueris, super omnia mentem eleuans, magnamq; & sat nitentem angelorum gloriam, tantumque gaudium considerans, ne conuertaris deinceps ad materialem huius humilis & abiectæ iam patefactæ scientiæ auri conficiendi notionem: sed totum te ad superiora erigas, & ad splendorem supernarum substãtiarum alas mentis attollens, innumerabiles & arduas harum pulchritudines, ac aliud lumen, quod omne lumen superat intentis, & internis oculis intuens, admirans, operaq; omnia in mundo deponens, ac electam antè tempus mortem animo cogitans, tecumque tuum corpus mortificãs: præterea verò tuam animam abnegans, claris hymnis cunctorum Regem ac dominum gloria glorificans, & laudans: tremore verò timoreq; perculsus omnipotentem potentiam mente contemplator, & ipsius bonitatem, quæ omnem bonitatem superat, & quemadmodum omnia producta sunt per eius inenarrabilem sapientiam. Lingua torpet, mens quoq; ferre non potest, vel prorsus inuestigare, vel recensere, quæ magnalia Dei omnipotentis menti contemplanti verè sunt reposita. Hæc verò omnia in nobis ipsis considerantes, studeamus etiam vt cum omnibus, tanquam fratres per fidem, atque delectationem, vniamur, & asimilemur, quantum fieri potest, verbo Deo quod nos dilexit: ipsumque Deum dominum nostrum adorantes, amemus ex tota anima, ex tota mente, & ex toto corde: tantumque thesaurum admirati glorificemus, vt tandem contubernio Dei dignati, per

ipſum gratia repleamur, & luce eius ſapientiæ, quæ omnem naturam illuſtrat, ac mentem omnem illuminat. Cui laus in æternum.

Hęc Xiphilinus Patriarcha ad Michaelem Pſellum, qui contrà retribuens ait: Accipe chryſolithi partem vnam, magneſiæ cinabrij partes tres: contere verò donec ſimul coniungantur, & commiſceantur ſubſtantiæ, & nihil ampliùs ſulphuris viui appareat: fit enim admodum nigrum, vt atramentũ ſcriptorium, poſt tres dies coniiciens in lauacrũ, impone ex liquore, qui ſolet abluere partes æquales, & ablue omnem tincturam excipiens, &c.

Chryſolitus eſt arſenicum, vt ſcis, vel lapis æthesius. Magneſia cinabrij eſt calcopyrites, vocatur & plumbum. Humor lauacri eſt radicis raphani noſtri acetum radicatum cum ſuo ſale, & ab eo per cohobationem tractum in ſolutiuam. Ablue, inquit, donec rubigo eius egrediatur, & ſic abit nihil ex ære remanente in plumbo. Hæc eſt magna ſolutio per euacuationem, æruginatio, denigratio, ablutio, &c. Procede vt ſcis. Euacuationem dictam accipiens in vaſis relinque reſidere, & exprimens liquorem exicca, quod ſubſidet, hoc inuenies vt atramentum ſcriptorium, quod contere donec fiat perfectè citrinum, vel album priùs: ad hunc modum exiccando conteratur igne continuo, donec albeſcat, & candidiſsimum fiat. Vide igitur, ne dealbationis tempore deſes ſis: negligentia enim accidit, eò quòd non videtur illa pulchritudo: quoniam per hanc dealbationem ſine vmbra æs fit, omnẽ ſuam terreſtrem ſuperfluitatem & craſsitiem abiiciens. Si

igitur

igitur æs dealbatur, ſpirituale fit, & denique nihil relinquitur, nihil deſit, præterquàm nebulæ & aquæ eleuatio. Zozimus ait: Vnum ordinem ego noui, duo opera habentem: prius, vt fluat per reſinam (intellige per purgatorium ſuum) poſterius, vt exiccetur humor Saturni per eleuationem in puluerem leuem. Ponas igitur lapidis leuis partem æqualem, cum repurgato, & contere abluendo & euacuando cum aceto extracto per alembicũ, donec albeſcat, donec candidum fiat. Vide igitur dealbationis tempore, vt ſuprà, &c. Dulcificans igitur medicinam & exiccans, repone, & medicinam exæqua: Calcanthi partes tres, magneſiæ partem vnam, & medicinæ partem alteram, contere ſimul, irrigans ad ſolem cum aceto albo dies ſex, & poſteà exiccans pone in fimo bouino, & ſine vt vrantur per dies duos, vel tres, & tollens ab igne inuenies aurum tinctum vt ſanguinem: hoc eſt, cinabaris Philoſophorum, & æs clarum citrinum. Quid vobis (ait Senior) & multarum rerum ſyluæ? cùm vna ſit materia naturalis, & vna natura, quæ omnia ſuperat. Tunc igitur per diuinam aquam ſolutum & fermẽtatum, vt fermentum panis, ac deinceps etiam chryſolito æquis partibus contrito & aqua ſoluto, ſecundùm naturam ſuam per fluxionem, tingit omne corpus. Zozimus ait: Sol naturalis per chryſolithum ſpiritualis factus, ſecundùm naturam tingit. Argentum etiam ſi diſſoluamus per aquam, & ſpirituale faciamus per chryſolitum, æs tingit album. Hoc enim etiam aliis verbis dixit. Duæ enim tincturæ nulla alia re inter ſe differunt, niſi colore tantùm: hoc eſt, vnam & eandem præpa-

rationem habent: quia & per diuinam aquam priùs conteruntur, & posteà verò per chrysolitum spiritualis medicina fiunt, vnumquodq; secundùm propriam naturam tingit, sol solem, & luna lunam. Per aquam diuinam intellige visitationem occultorum. Ætesius lapis igitur cum ære colligatus, & cum oleo raphani reductus, hîc beatos Ægypti studiosos reddidit. Arte compositum igitur erigens, ac latitantem naturam euocans, per ipsam denique corporum formationes facies, & sic corpora incorporea redduntur, & incorporea corporea fiunt. Si omnia igne attenuentur, & fuligo feratur, erunt varia, & infrangibilia corpora.

Laudetur Altissimus.

FINIS.

